

శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము



By

K. VEERESALINGAM

పీఠిక.

- చ నీరియొక యంత చేకులుటచేతనె మత్తిలి ముందు కీడుమే
శ్వరసెడివాఁ దొకండు గలఁడంచుఁ దలంపక పెక్కుదోషముల్
జరపెడి వారినేన్ దగుదొనంగిడి పిమ్మటఁబ్రోచువేల్పు దా
సరగున నేలుఁగాత గురుసామిని వేంకట సుబ్బ రాయనిన్
- సీ ఏవాఁడు జగముల నెల్లను నొక్కటఁ దలఁపులోననె తాను గలుగఁజేయు
నెవ్వాఁడుకనఁబడ కల్లచోటులనుండి యన్నింటిననయంబు సరసిప్రోచు
నెవ్వాని యచ్చమై నెల్లమైతాల్పులు దివికినేగురురు బొందిగమిఁ బాసి
యెవ్వఁడు నెఱిఁదప్ప కెపుడునుందెడివారికెన్నఁడుఁదబుఁగనియెలమిఁగవాల్పు
నట్టివేలుపువాకొన నలవిగాని కసికరంబున నెనలేని కలిమి యెనఁగి
రమణఁ గొల్ల వేంకట సుబ్బరాయసెట్టి నకవితమ్మునిగురుసామినరయు గాత.
- క బటవు జగమ్ములఁ గలయ, న్నిటికిని దొరయైన యట్టి నెఱవేలుపు వేం
కటసుబ్బ రాయసెట్టిని, దిటవుగ గురుసామిసెట్టిఁ దిరముగమనుచున్
- సీ ఏవారియింటి పేరిజ్జగంబునఁదొల్లి గుట్టము వారని కదిరియుండి
కొల్లగా రోయావిఁగోరు వారలఁదప్ప గడను గొల్లవారుగాఁగ మాటె
నెప్పరి కొలమునకెల్ల సింగనసెట్టి మొదటివాఁడయి పేరు మోచియుండె
నెవ్వరి తాత పేరెన్నికటను నెక్కి సుబ్బరాయలుసెట్టి సౌబగుమీదె
మిపుల సరివారిలోన గారవముఁగాంచి, యెనఁగినట్టి వేంకయసెట్టి యెవరికండ్రీ
యట్టివేంకట సుబ్బరాయలునుదమ్ముఁ, డై నగురుసామిసెట్టియునలరుమంద్రు
- చ అడవిమెగంబు లందసుగునట్టి పులుంగులు సున్నతోటయె
క్కడఁ గనువారివేడ్కకయి కన్నులపండువు గాఁగనుండునే
కడఁ బలువంతలెల్లఁ జనికొంచెడివారికిఁ గాఁగఁగూరుపం
బడిన వెడందసాల చెలువంబగుఁ జూపఱకన్ను విందుగాఁ.
- ఉ ఎక్కడఁ గూడి నాయములనేమరు తీర్చెడుగొప్పకొవ్వు వే
తెక్కడనీడులేక తగు నెక్కడఁ బిల్లలకన్ని విద్వెలుం
జక్కఁగ నేర్చి తేలుఁగఁ జూచిన విద్వెలసాలయొప్పుఁ దా
నెక్కడ గొప్పకోట యొకఁడింపగు దండులు నిండియుండఁగన్.

సీ ఏవీటితూర్పున నెనఁగును సంద్రంబు దాయరాని యగర్తయో యనంగ
 నేప్రోలినుండి తామింతలోఁ దొగబండు లెల్లెడలకు నిచ్చి లేగివచ్చు
 నేనేలఁ దొగయొడ లిండుకలో దీవి వారి నైనను గొనివచ్చినిలుచు
 నెచ్చోట నాణెము లచ్చొత్తుచుండెడు జానుమీతెడు టంకసాలయుండె
 రాణిగారికి మాటుగా రాచితీకము, వెలయఁ జెల్లించు దొర తనకొలుపువారి
 తోడనెచ్చట నెప్పుడుఁ గూడియుండు. నట్టి చెన్నపట్టణమున కలరువేడ్క.

సీ ఏనొకపనిమీఁద నేగియున్నపుడు నాకూరిమి నెయ్యఁదో కారుమంచి
 సుబ్బరాయలు నాయఁ డబ్బరమగు వాని నెల్లనా కావీట నెలమిమీఱఁ
 జూపుచు నొకనాఁడు సుబ్బరాయలునెట్టి గరియింటికి నన్ను గారవమునఁ
 గొనిపోవడవ్వగ గురుసామి సెట్టియు నన్నయు నెదురుగా నరుగుదెంచి
 మేడమీఁదికిఁ గూరిమి మీఱనన్నుఁ, నెలమిఁ గొనిపోయితమ్మలమ్మలనొసంగి
 కరముమరియాదయొనరించినరసనొక్క. ఊర్చిమీఁదఁ గూర్చుండనొనర్చియవల

తే. సేమమారసి మఱికొంతసేపు వేడ్క

ముచ్చటలతోడ నచ్చటఁ బ్రొద్దుపుచ్చి

మాటవెంటిదిపాండుకొమాళ్ళకతను

గొలఁదిగాఁదెనుఁగునఁ జేయఁగోరుటయు

క కొల్లవారలు పెల్లుగ, నెల్లెడలను బేరువడుట నెన్నెన్నియొ దా

వళ్ళును బలునత్తరువులుఁ, గొల్లగ నిలుపుటయు నెంచి కొంకని మదితోన్

తే నేను నీకొని యిమ్మాడ్కి దీని వ్రాయఁ

టూనినాఁడను దెలుఁగునఁ బొలుపుమీఱ

వారితెప్పుడు మేలునుగోరునట్టి

కందుకూరి పీఠేశలింగమనువాఁడ.

శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము.

(అచ్చతెనుగు భారతము)

ప్రథమాశ్వాసము

చ. సిరులను గూర్చి నొనఁగి సేరి యొకించుకొనెను జేర నీ
కరయుచు మంచివారి ననయంబును బ్రోచుచు జెడ్డవారలన్
సెరిసలపాలు సేయుచు నేమము మీఱ జగమ్ము లేలుచుం
దిరముగ నుండినట్టి యలదేవరఁ గొల్పెద నెల్లయప్పుడున్. 1

వ. ఇట్లు జగమ్మునెల్లం దల్లియుఁ దండ్రయు కలికయునయి యెల్ల
యెడల నిండియుండు నాదండివేలుపు నుల్లంబున వెల్లివీరియు నింతం
తనరాని సంతసంబున మంతసంబున నెంతయుం గొనియాడి వేడికొని
యూమేటిదేవరకు నాపయింగల వెలలేని కూరిమి పేరిమిని నేనాన
రింపఁబూనిన యీక్రాంతప్రాంతంబునకు మొదలెట్టిదనిన. 2

తే. మున్ను నైమిశ మనుకావ నున్నయట్టి
తపసు లోకనాఁడు సూతుని తఱిసి జేరి
భరతుకొలమునఁ గల రాచవారి కతలఁ
జెప్పిమని వేడ నతఁడెట్లు చెప్పు దొడఁగె. 3

సీ. సాగసుఁగోటలమీఁది మగతొలసింగముల్
చొదంతి నిచ్చలు జంకవఱుప
మేటియగడ్డలు వీటిబోటులకును
జిలువచెల్వలతోడి చెలిమి నొసఁగఁ
బసిఁడిమేడలమీఁద నెనఁగుక్రొల్లంటుల
చెలువ మచ్చరబోంట్ల జిన్నపుచ్చఁ
బూవుఁదోటలలోని తావుల తేనియల్
చిలుగాలువల వెంటఁ జేలఁదడవఁ

దాతఁ బొలులు చమవులఁ దప్పుపట్ట,
రాకొమరు లని రామునిఁ జౌకనేయ
బేరు లొడమితేకి బదుల్పూర కొసఁగ,
వెలయు నేనుంగు వేరిటి వీ డొకండు.

4

న. అందు.

5

తే. ఏకొలంబునఁ దగఁబుట్టి యేపుమీఱ,
సరిగ నహుముండువేల్పులసామియయ్యె
నట్టి చందురువంగడ మంన్దుఁ బొడమి,
శంతనుండనునొడయండుజగము లేలే

6

తే. ఆపుడమితేడు మిన్నేటియందు నొక్క,
కొడుకుఁగని భీష్ముఁడనువేరుకూర్కిఁబెట్టి
చదువు నాములు నేర్పించి సంతసమున
నుండి యొకనాఁడువేటకు నొకఁడునేగి.

7

తే. జమునదాపునఁ దిరుగుచు నమరఁ గాంచె
దొగలవిందును నగియెడి మొగముదానిఁ
బసిఁడి నెగులెన్నెడి మేఁమిసిమిదానిఁ
బడలెఁ గడపెడుదానిని బడఁతి నోర్తు.

8

క. కనుఁగొని జవ్వని పోయగ,
ముసకు న్నదిలోన మెచ్చి మొసినవేడ్కన్
దశవలపు బయల్పడ ని,
ట్లనియెం జేరువచుజేరి యా ముద్దియతోన్.

9

క. ఎవ్వరిదానిపు నీపే,
రెవ్వరు మఱియొక నిట్లు లేటికిఁ గడపన్
జవ్వనిరో యెఱిఁగింపుము,
నెవ్వడి నీతండ్రి యెచట నిలుచునో వాకున్.

10

వ. అని యడిగి యప్పు డప్పడంబులన నంతయుం దెలిసికొన్నవాడై
యా చేడియతోడఁ గూడంబని దాని తండ్రియగు బెస్తలతోడఁ గని
తన యూరునుం బేరును నెఱింగించి ముమ్ముద్దియం దనకీమ్మని
వేడిన నుల్లంబునఁ బెల్లు సంతసిల్లి యల్లన నడంకువ తోఁప నా
పుడమితేని కతం డిట్లనియె,

11

సీ. నాకూతు రిది కొన్నినాళ్ళకు ముం దొంటి
గా నేట నోడను గడపుచుండఁ
దపసి పరాశరుఁ డపుడు తఁ జనుడెంచి
పడఁతుక నడపంగఁ బడవ నెక్కి

యేటితోపలి దీవి కేగి యచ్చట దీవి
వలచి కన్నెటికంబువాయకుండ

మెప్పులు తగనిచ్చి యొప్పించి మఱికూడి
వ్యాసుండు నాఁ జను పట్టిపపుడ

పడసి నడచెను దనదారి మడఁతియొడలఁ
దావి యామడ దవ్వగుదాఁక నలమ
మక్కువనొనర్చి వ్యాసుండు నిక్కువంపుఁ
దపసియై యొక్కయడవికిఁ దానుసరిగె.

12

ఉ. దీనిని మీకొసంగెదను దేవరకీలిడ గన్న పట్టినిన్
తేనిఁగఁజేసి మీకుఁగలనలరు నలఁగఁజేయఁగావలె
స్మానకయింతిపాటి చిఱుకున్నన యీదగు నన్నవిన్ననై
మేనువడంకఁగాఁ గదలి మెల్ల ననింటికిఁబోయి నెవ్వగన్.

13

ఆ. ఎల్ల రాచపనుల నెడపెట్టి వలవంతఁ,
శాన్పుఁజేరి యొంటి వఁరుచుండఁ
దండ్రి తలఁపుఁదెలిసి తడయక భీష్ముండు,
పల్లెదొరనుగలిసి పలుకలాడి.

14

సీ. తానువడుగుందన మూసంగ పట నెల్ల

వారును వినుచుండఁ బ్రతినవట్టి

జాలరిదొరత్తోడఁ జాల నమ్మికపుట్టఁ

బలుదెఱంగులఁజెప్పి వదిలవటిచి

సత్యవతినిదెచ్చి సరగునఁ దండ్రికిఁ

బెండిలిగావించి పెంపుమెఱసి

తనచేతిబలిమిని ననినోనతేడుల

నందఱనోడించి యదిట వారి

వలనఁ గప్పముల్ గొని తండ్రినలరఁజేయ,

సత్యవత్తోడికూటమిశంతనుండు

చెలఁగి చిత్రాంగదాండు విచిత్రవీర్యుఁ,

డనఁగనలరారుకొమరులఁగనియెంత.

15

ఆ. వారు జన్మసమును బడయకముందఱ,

శంతనుండు మేను జాఱవడిచె

దండ్రిచావఁ బెద్దతమ్ముని భీష్ముండు,

పుడమి కొడయఁడుగను జూనిచేసె.

16

సుగంధి. పొంగి యేరిఁ బూరికై నఁ బోల్పకుక్కు మీఱఁ జి

త్రాంగదాండు పోరి కెల్ల దండివారిఁ జీరఁ జి

త్రాంగదాండు వేల్పుదిట్ట తాఁకి కయ్యమిచ్చి యా

పొంగడంచి మించి త్రుంచిపోయె వేయు నేటికి

17

తే. అన్న పోయినపిమ్మట సతనితమ్ము,

నావిచిత్రవీర్యుని భీష్ముడపుడతెచ్చి

దొరతనంబిచ్చి వెలయించిఁరువ మొదవి,

వెలయునతనికిఁబెండ్లి గావింపనెంచి.

18

- అ. కాళితేఁడు తనదు కన్నియలకుఁబెండ్లి,
 నేయనెంచి యుంటచెప్పవరిగి
 ముగురుకన్నియలను ముంగలనరదంబు,
 పయినిఁ బెట్టుకొంచుఁబయికిఁబోవ. 19
- క. ఎకిమీలెల్లను దాఁకుడు,
 నొకఁడు నృగఁటిమి నెదిర్చి యుక్కటివారల్
 గకవికలు గాఁగనమ్ముల,
 సెక లస్మలమలను మాడ్చి చెదరఁగఁజేసెన్. 20
- వ. మఱియును. 21
- ఆ. చుట్టముట్టిసట్టి దిట్టలనందఱు,
 నిలిచిపాఱఁదోలి గెలుపుఁగాంచి
 త్రోవలోన సాభ్యుఁడూలించి మరలించి,
 వెలఁదుకలనుగొంచు భీష్ముఁడరిగె. 22
- తే. అరిగి యంబ యంబాలిక యంబికయును,
 ననెడుమూపురలోఁబెద్దదె నయంబ
 తనదు డెందంబుసాభ్యునిఁదవిలియుంటఁ,
 దెలుపనాయంతినటకంపి తెరువుపట్టి. 23
- క. తక్కిన యిరువురఁ దమ్మున,
 కొక్కటఁ బెండిలియొసర్ప నొప్పుగ సతఁడా
 చక్కెరబొమ్మల తోడనె,
 మక్కువతో నెపుడు నుండి మడిసెన్వేగన్. 24
- సీ. సంతులేకుండంగఁ జచ్చిన కొడుకును
 గని సత్యవతి భీష్ముగదియఁబిలిచి
 యిల్లాలిగై కొని యిల్లులవ్వఁగఁబెట్టి
 నేలయేలుమటంచుఁ జాలువఱకు

బలిమాలి చెప్పిన సతఁడించుకయు నొప్పు
కప్పుడవ్యాసుని నొప్పుగులుక

నెడలోనఁ దలఁచిన నేతెంచి యాతఁడు

తల్లికి మ్రొక్కిడిదండలిచి

యామెపంపున నంబికయందుఁబుట్టు

గ్రుడ్డిధృతరాష్ట్రురెండవకొమ్మయందు

బొల్లివానిని బాండుని బోసకత్తె,

యందు విదురుని గలిగించె హాళిమీఱ.

25

స. అండు.

26

శే. పెద్దవాడైన ధృతరాష్ట్రు బెంపుమెఱయఁ

బుడమిఁ బూన్చిన సరితేండ్ల నడఁగఁదొక్కి

విదురుమదిబల్లి భీష్ముని వింటిబలిమి

తనకు సాయంబుగా దొరతనము చేసె.

27

తే. అంత గాంధారమును నేల నమరనేలు,

సుబలుఁడను తేనికూఁతును సోయగమున

నచ్చరలమించు గాంధారి యనెడుదాని,

భీష్ముఁడాయెకిమీనికిఁ బెండ్లిచేసె.

28

మ. మఱియు నేర్వలుపుఁజేటిపట్టి కరమునొన్నించి పూఁబోండ్లఁబ

ల్కఱుఁదేరనే ధృతరాష్ట్రుఁడాంధ్రుగను గేల్వ ట్టెందగన్నా ర్వరన్

జాటుకుంజందముమీఱఁ బాండుఁడను మిన్నుల్సములున్నేర్చి యం

దఱలోఁ బేరిమిఁగాంచి మించుటయు నంతంబెండ్లి గావింపఁగన్. 29

క. తలపోసియు వనుదేవుని,

చెలియలి శూరుఁడనువాని చెలువపుఁగూఁతు

వెలయగఁ బెండ్లిచేసెను,

వెలఁదుకఁ గుంతి యనుదాని భీష్ముఁడు వేడ్కన్.

30

సీ. అదిమును దనతండ్రి యానతి దుర్వాసుఁ
 డనుతపసికి నోరె మమరఁబెట్టి
 మెప్పించి యతనిచే నెప్పుడు తలఁచిన
 నప్పుడవేలువు లరుగుదెంచి
 బిడ్డలనిచ్చెడు పెనుమెప్పుఁగైకొని
 యొకనాఁడు సంధ్రంపు టొడ్డునందుఁ
 దమ్ములవిందును దలఁచి యాతనివల్లఁ
 బుట్టుజోడును జెవివీఁగులున్న
 కొడుకుఁగని వానిఁ బెత్తెత్తోఁ గడలినిడియెఁ
 గొట్టుకొనిపోయి యాబొట్టె గట్టఁజేరఁ
 గాఁపొకఁడు వానిఁ గొనిపోయి కర్ణుడంచు
 రహిని బేరుంచి తనచాన రాధకిచ్చె.

31

జే. మాద్రియనుదానినా వెన్కమఱియుఁబాండుఁ,
 డాలుగాఁగొనియిద్దఱవలరఁజేసి
 దెసలనెల్లను దనవాడియెసఁగఁగల్గి,
 యన్నచేనెన్నోచేయిం చెజన్నములను.

32

సీ. అటులుండి యొక్కనాఁడొండ్రనుదనతోడఁ
 గొనివేఁటతమిమిఱఁగొంతదవ్వు
 కానలోపలనేగి కానక మెకములఁ
 గూడిపొందెడునట్టి లేడి నిఱ్ఱి
 నొకకోల నేలపై నొఱిగింప మగజింక
 జడదారిరూపును సరగఁదాల్చి
 యీవు నీయూర్తితో నెప్పుడుకలసెదో
 యప్పుడ మావలె నయ్యెదంచుఁ

దిట్టి చచ్చిన దిగులొంది దిటముపూని,
యింటివంకకు మరలక యెఱుక మెఱసి
తపసితనమూని కొన్నాళ్ళు తాళియుండి
సంతు లేమికి నెంతయు వంతనొంది.

88

ఆ. కుంతిఁ జేరఁబిలిచి గొబ్బునదనకొర్కి,
తేటపఱిచి వేడ బోటియెట్ట
కేల కొప్పుకొనియుఁ గెలసి యుధిష్ఠిగుఁ,
డనిడి కొడుకుఁబడసె నజ్ఞమునికి.

34

శా. ఆ-చోటన్ ధృతరాష్ట్రశ్రోయ్యలియు నొయ్యశ్వేకటిందాల్చి ము
న్నే చూలాలయి కుంతిపట్టిఁగని తానెంతో మదిం బొంగుటల్
చూచాయన్నిని యోర్వలేక వగఱో జొక్కొంది లోఁగుంది తొ
మ్మాచెన్నార నెలంత గ్రుద్దుకొనె బాడై చూలొగిన్ బాఱఁగఁ.

ప. అట్లాకొమ్మ తొమ్మ కరమ్మ వమ్మగునట్లుగా గోరమ్మగాఁ
గ్రుమ్మకొన్న నెత్తుచెడి క్రొత్తనెత్తురులం జొత్తిలి తుత్తునియలయిపడ్డ
కండ మొత్తమ్మలనెత్తి క్రొత్తకడవలలోనం బెట్టించి వ్యాసుండు
నూఱువురఁగొడుకులనునొర్క కూతును బుట్టించె. నందుఁ బెద్ద
వాఁడు దుర్యోధనుండును రెండవవాఁడుదుశ్శాసనుండును వారి
చెల్లెలుదుస్సలయు ననంబరఁగిపెరుంగుచుండిరంతనిచ్చట.

86

క. అట దుర్యోధనుఁ డొదవిన
దిటమగునానాఁడె గాలిదేవరవలనఁ
దలుకున భీమునిఁగనియెను
నిటఁగుంతియు మగఁడు పనుప నెంతయునెలమిన్.

87

క. ఆపిమ్మట వేలుపుదొర
నాపోవక మగఁడు వేడ నానఁతియిఁగా

నాపగిది నర్జనుండను

పాపనిగని మించెగొంతి బలియుని మిగులన్.

38

క. పెనిమిటి సెలవొసంగంగాఁ

దననవతియు నేర్పిననుప దామాదియునుం

గనె వేలుపు వెజ్జల కొ

య్యననకులుండు సహదేవుడనియెడి కవలన్.

39

ఆ. ఇట్లు నెలఁతలందు నేవురు కొడుకులఁ

బడసి సంతసమునఁ బ్రబలియుండి

యేకతంబ మాదియెక్కుడు సోయగం

బొక్కనాఁడు చూచి యోర్వరాక.

40

క. వెలుపల్ల దాయల నెందఱ

గెల్చియుఁ దనలోని దాయ గెలువఁగలేకా

బలియుఁడు పాండుఁడు మడిసెను

వలపున నిల్లాలితోడ వడిఁ గలయుటచేన్.

41

తే. అంతమాదియు మగనితో నగ్గిసాచ్చె

గొంతిపాఱులు వెంటరాఁగొండవిడిచి

కొడుకులను వెంటఁగొని బావకడకువచ్చె

నెల్లవారికిఁ దముఁజూచి యుల్లమవియ.

42

ఉ. కుంతియు బిడ్డలం గొనుచుఁ గూరిమి పెన్నిటిఁ బాసివచ్చుచో

వంతగఁ జూపవచ్చి రలవీటను గల్గివారలెల్లదా

మొంతయు వంతతోఁబనివి యేడ్పుచు నాధృతరాష్ట్రఁడాలానుం

గుంతిని వెంటఁబెట్టుకొని కుఱ్ఱులదోడ్కొనిపోయి రింటికిన్.

43

వ. అంత ధృతరాష్ట్రుండు.

44

క. తనబిడ్డలు మఱి తన త

మ్మునిబిడ్డలు నంచు వేఱుపూనిక మదిగో

నను బూనక కొడుకులక

న్నను బ్రేముడి మీఱఁజెంచె నలి నేవురనున్.

45

సీ. దుర్యోధనుండును దోడివారును దమ్ముఁ

గుఱ్ఱులు బాండులి కొడుకు గమియు

నల్లారుముద్దుగా నాటపాటలఁ బ్రాద్దు

పుచ్చెడు తఱిగాడ్చు ముద్దు పట్టి

బలిమి నందఱమించి పలువెఱంగుల నొంచి

పలువుర నొక్కటఁ బట్టికొట్టుఁ

జెట్ల నెక్కినవారిఁ జెట్లఁచి పడవై చు

నిలిచి పొల్చినవారిసీటముంచు

నిల్లునడముడి కడగండ్ల నెపుడుఁగుడువ

నీరసంబెత్తి తాళఁగా నేరకపుడు

తనదు మామను శకునిని దగవునడిగి

తొడరిదుర్యోధనుఁడు చేసెదుండగముల.

46

సీ. నిడు తీవియలఁగట్టి నిదురించు తఱినేటఁ

బడఁద్రోయ మేల్కొనివెడలివచ్చె

విసముతోడనుజేర్చి వెనఁగూడు వెట్టింప

నారగింపఁదడవ యరిగిపోయెఁ

బండుకొన్నప్పుడు పాములఁ గఱపింపఁ

గీడొకింతయులేక కెడపెవాని

దుర్యోధనుఁడుసేయు దొసఁగులు మఱియును

వడముడిఁ జెందకవమ్ములయ్యె

నంత మనుమలఁ జదివింప నడ నటంచు

నఱిఁగి భీష్ముఁడు కృపునొద్ద నెల్లచదువు

లమరఁజెప్పించె మొదలనాకొమరులకును

బిడపద్రోణుఁడునాఁజనుచదువులయ్య.

47

శే. నేలవేలుపు కృపుబావ చాలవలఁతి,

తనకొమారు నశ్వత్థామగొనుచువచ్చి

వీఁడునేరిన నా నేలవేల్పునొద్ద,

వెనుక విలువదై గఱపించె మనుమలకును.

48

సీ. కవ్వడి తనకొర్కి గడువడిఁ దీర్చెద

నని బౌసయిచ్చి నలరి ద్రోణు

డతని కెక్కున చెప్పియోమీఁదనొకనాఁడు

రాకొమారులనేర్పురమణఁగనఁగ

మిన్నేటికొమరుండు మున్నగువారికి

విన్నవించినవారు వేడ్కతోడఁ

గొలుపుండి చూడంగ వెలయించి రెల్లరు

దమతమ నేర్పు చందమ్ములెల్ల

నందు దుర్యోధనుఁడుభీముఁడ౪రితాఁకి

గుదెలఁబోరవారినిద్రోణుకొమరుఁడుడిపె

నర్జునుండును విన్నాణ మమరఁ జూపి

మారు లేకుండ నొక్కఁడు మలయుచుండె.

49

క. అక్కడ కప్పుడు కర్ణు,

డుక్కునఁ జనుదెంచి క్రీడి నొక్కటఁ దాఁకన్

బెక్కు దెఱంగులఁ బోరిరి,

యొక్కొకరికి వల్రపడక యొరిమిపేర్చిన్.

50

క. పోరెడియప్పుడు కర్ణు,

నీరంబున కెదను మెచ్చి వే యంగము నాఁ

జేరె న నేల నతనికిఁ,

దోరం బగుకూర్మి నిచ్చి దుర్యోధనుఁడున్.

51

వ. అతనితోడి చెలిమి కలిమి ననిలోనం దన పినతండ్రికొడుకుల నాతండు
గెలువఁగలం డను గట్టి నమ్మకమ్మున నాతనిం దనయొద్దఁ బెట్టుకొని
సంతసించుచుండెనంత.

52

క. తనవలనఁ జదువుగఱచిన,

యనిసేసెడు రాచవారి నందఱ ద్రోణుం

డును జేరఁ బిలిచి ద్రుపదునిఁ,

దనకడకును బట్టి తెండు తడయక యనుడుకొ.

53

సీ. అందఱు నరదంబు లాయితంబుగఁ జేసి

వెలువడి ద్రుపదుని వీడు చేరి

కోటలు పడద్రొబ్బి కొత్తడంబులుగ్రొచ్చి

యూరెల్ల దల్లడ మొందఁ జేయ

ద్రుపదుఁడు విని వచ్చి దుర్యోధనుఁడు లోను

గాఁగల మగలను గదసి తాకి

వాలంప గుంపుల వాసలు గురియించి

చిందఱ వందఱ జేసి దండు

నెల్లచోటులఁ దానయై యేపు చూప,

వెఱచఱచి పాటి రందఱు వీకఁచెడుచు

నంత వివ్వచ్చుఁ డాతని నడ్డగించి,

తొడ భీముఁడు గుదెఁబూని తోడుసూప.

54

క. తననేర్పు మెఱయఁ దూపులఁ,

గనలునఁ బరఁగించి ద్రుపదుగరువంబడఁగన్

జని పట్టి కట్టి తెచ్చెను,

గనువారలు డెందములను గళవళ పడఁగకొ.

55

- ఆ. అట్లువట్టి తెచ్చి యాతని నొజ్జల,
కాళ్ళమీఁద వేయఁ గనికరమున
నల్లసంబు లాడి యొడయనిఁ బొమ్మని,
క్రీడి ద్రోణఁడుగొనియాడి మెచ్చె. 56
- చ. ద్రుపదుఁడు దొంటికంటునను ద్రోణఁడు తన్నటు చిన్నపుచ్చగా
దవసితనంబు పూని కడుఁదాలిమి వేల్పులఁ గొల్చి ద్రోణున
చ్చపుబవరంబునం గెడఁపఁ జాలు కొఁహరుని దిట్టయెన వే
లుపుదొరపట్టి మాలయి వెలుంగుకొమారితఁ గాంచెఁ జిచ్చునన్. 57
- క. కని యిటు దృష్టద్యుమ్నం
డనుచుఁ గొమారునికిఁ గృష్ణుని కూతునకుం
దనరఁగఁ బేల్లిడి ప్రాళికిఁ
జని ద్రుపదుఁడు వింతసంతసంబున నుండెన్. 58
- వ. అంతరిచ్చట. 59
- తే. విద్దేచేతను గొనముచేఁ బెద్దయెన
జముని కొమరుని రాచటికమునఁ దనకు
సాయముగఁ జేసికొనితానుసంతసంబు
నొందుచుండెనుధృతరాష్ట్రఁడుద్దిశేక. 60
- డి. అప్పుడు తమ్ము లెల్లకడలందును బోరుల గెల్పుఁ గాంచుచుం
జెప్పెడి దేమి పేరుగల చిక్కనితే డుల నోర్చి వారిచేఁ
గప్పము లెంతయుంబలిమిఁ గై కొని యన్నకుఁ దెచ్చియిచ్చుచున్
గొప్పతనంబు వాసియును గూర్చుగ నోరువలీక యీసునన్. 61
- సీ. మంతనంబున మేనమామను శత్రుని
దుస్సనేనునిఁ గర్ణుడోడితెచ్చి
దుర్యోధనుఁడు వానితోడను దలపోసి
యాకటపులఁ బట్టి యయ్యకడకుఁ

జని కన్నులనునీరు జాఱగ నురపిల్లి
 యెట్టకేలకు తేనియెఱుక చెఱిచి
 పాండునికొడుకుల వారణావత మనుచూర
 నుంచెడునట్టు లొప్పుకొనఁగఁ
 జేసి వచ్చినవారలఁ జేరఁబిలిచి,
 తల్లితోఁగూడి యేవురుఁ దరలునట్లు
 నేర్పుతోఁజెప్పి ధృతరాష్ట్రుఁ డేర్పడుగఁ,
 బుచ్చెమేతంచకప్పుడాప్రొలికరుగ.

62

సీ. దుర్యోధనుం డంతఁ దొడరి పురోచనుఁ
 డనువాని రావించి యుతనితోడ
 మంతనంబునఁ గొంత మాటాడి మునుచని
 లక్కయి ల్లొక్కటి చక్కఁగాను
 వారణావతమున వడిఁగట్టి గొంతియుఁ
 గొడుకులు నందుండి కూర్చియుండు
 తఱినిప్పుముట్టించి తడయకరమ్మని
 చెప్పి పుచ్చినవాఁడుఁ జెలఁగి యరిగి
 లక్కయిల్లుకట్టి చక్కఁగఁ గై నేసి
 యునువఁ గుంతిబిడ్డ లుండిరందు
 నంత విదూరుఁ డిచట నంతయుఁ బరికించి
 కీ తెఱింగి సరగఁ గీడులొలఁగ.

63

ఉ. ఉప్పరవాని నొక్కరుని నొంటి యుధిష్ఠిరు పాలికంప నా
 చొప్పెఱిగించి వాఁడు కడు సూటిగ నేలసారంగమొందు నే
 ర్పొప్పుగఁ ద్రవ్వించూపుటయు నోయచభీముఁడు తల్లివన్ననుం
 దప్పక తమ్ముల న్వలికిఁదార్చి సారంగముదారి దవ్వుగఁ.

64

- క. పనిచి పురోచనుడను జెం,
తను గొడుగు లయిమగు శ్రేణుకతయు నిదురింపం
గని లక్కయింటి కగ్గిని,
గనలునఁ దగిలించిపోయెఁ గడునడురేయిన్. 65
- క. ఆరాతిరి యాయిల్లలు,
గోరముగాఁ గాలిపోవఁ గూరిన వగ్రహో
నూరను గలవారెల్లను,
జేరువఁ జనుదెంచి కాంచి చిడిముడిపడుచున్. 66
- క. గొంతియుఁ గొడుగులుఁ దెగిరని,
యెంతయు వగఁబొంది యేగిరిండ్లకునచ్చో
నంతయు దృతరాష్ట్రుఁడు విని,
యింతం తనరాని కస్తీ నెదలోఁ బొందెన్. 67
- ఆ. గాడ్పుపట్టి యచటఁ గన్నతల్లిని దోడఁ,
బుట్టువులను మీఁదఁ బెట్టుకొంచు
ముందులనక పెద్ద గండులనక యేగెఁ,
గాఱుకానలందుఁ గరము దవ్వు. 68
- ఆ. రేయి వారు వడెడి రాయిడిఁ బాపంగ,
నెంచియపుడువెలుగుఁబంచెదయ్య
మనఁగఁ బ్రొద్దుపొడిచె నావల నాఱ్వురు,
నెండ యెక్కుదాఁక నేగి యేగి. 69
- క. కడుబడలి యెండతాఁకున,
వడగొట్టిన బిట్టుసోలి వారలుపడఁగా
వడముడి నీళ్లులకొఱకుం
గడుదవ్వుగఁ బోయి మరలి కదిసెడులోనన్. 70

తే. ప్రొద్దువాలిసఁ గెంజాయ పొదలిపిదపఁ
 గాఱుచీకట్లు మింటచు గ్రమ్ముకొనియె
 రేవెలందుక నాల్చిన కావికోక
 విడిచి నల్లని చీరను దొడిగె ననఁగ.

71

క. ఆచీకటిలో నీళ్లు

మోచుకొనుచు వచ్చి చెట్టు మొదటనుగూర్కొ
 జూచియు వారల లేవక
 కాచుకొని నుతండు నిలిచె గడుఁ గడిమిమెయికో.

72

సీ. అప్పు డక్కానలో నెప్పుడునుండు హి

డింబుడన్ రక్కసుఁ డిమ్మునుండి
 వారలఁ గని పొంగి వడివడిఁ జెలియలిఁ
 బనిచె హిడింబను వారిఁ బట్టి
 వంటకుఁ దేనాపె వడముడిఁ దిలకించి

వలపున మోమోటపడుచు నిలువ
 నేజామునకుఁ జెల్లలేతేరమికి నల్లి
 పయనమై మఱి తానె వచ్చినిగడ

భీముఁ డాతని దవ్వగాఁబిఱిఁసి కీడ్చి,
 దొమ్మికయ్యమ్ములోవానిఁగ్రుమ్మించుపి
 యన్నపనుపఁగఁ దల్లియు నవుననంగఁ,
 బెండ్లియాడె హిడింబను బేర్మితోడ.

73

తే. దానితోఁగూడి కొన్నాళ్లు కానలందుఁ

బగలు వలరాచపనులను మిగులఁ బెనఁగఁ
 బుట్టెదగ ఘటోత్కచుఁ డనుఁజ్ఱియొకఁడు
 వాఁడితనమును జిత్తులు బలిమిగలిగి.

74

చ. తలఁచినయప్పుడెల్ల మిముదాకొన వచ్చెదనంచుఁ జెప్పి యా
బలియుఁడు తల్లెదోడుకొని వారల వీడ్కొని యేగెనిచ్చమై
వెలువడి యేక చక్రమును పేరిట యూరికిఁ బోయి రన్నయక
నలుపురుతమ్ములు స్వరపునం దమతల్లిని గొంచుఁగాల్నడన్. 75

వ. అట్లుపోయి. 76

తే. నేలవేల్పుల వేసంబు లోలిఁ దాల్చి,
యొక్క-బాఁపనియింటనునుండియూర,
దిరిప మెత్తుచుఁ బ్రామిన్కు-లరసికటచు,
చుండిరేవురు సైదోడులొజ్జలొద్ద. 77

సీ. ఆకుప్పమున బకుఁ డనురక్కనుఁడొకండు

కాఁపురంబుండి యక్కడచునున్న

వారి నేప్రాద్దు నిల్వరుసను నొక్కని

బండఁడు కూటినిఁ బగుల రెంటిఁ

దడవులచుండి సాపడుచుండు నల్లుండ

నొకనాఁడు పొలదిండికోరెముగను

బోవలసిన వంతు పొందుగా వారున్న

పుడమివేలుపుపాలఁ బడిన నతఁడు

మిన్నువిటిగి పడిన చెన్నున నేమియుఁ

దోఁపకాలుఁ దానుఁ దోడివారుఁ

గూడి యొక్కపెట్ట గొంతెత్తి యేడ్వంగఁ

జొచ్చె గొప్పముప్పు వచ్చెననుచు. 78

క. అయేడుపు విని గొంతియు

దాయంగాఁ బోయి యడిగి డగ్గు త్రికత్తో

నాయంటి పాటుఁ డెఱుంగం

జేయును వడి భీముఁ జీరి చెప్పిన నతఁడున్. 79

క. ఒడ లుప్పొంగెగ రక్కసుఁ

గడ తేర్చెద సంచుఁ బలుఁకగా నాపాఱుల్

కుడువంగఁ బెట్టిరోము

వడముడికిన్మంచి పిండివంటలతోడఁ.

80

చ. అటువలె నారగించి కఱవాఱుగ సత్తువపట్టి లేచి మి

క్కుటముగఁ దొంటి వంటకమెకూర్చినబండిని నెక్కిరక్కసుం

దటుకునఁ జేరి మాఱుకొని తన్నియుఁ గ్రుమ్మియు నెట్టకేలకుం

బెటపెట నెమ్మొకల్విడిచి వీచవృథంచెను నొక్కవేల్చిడిఁ.

81

సీ. అమ్మాడ్కి బకు, జంపి యందఱ నలరించి

నెమ్మదినుండంగ నెమ్మి మీఱ

బసచేసి యున్నట్టి పాఱునియింటికి

జన్నిగ ట్టొక్కఁడు సరగవచ్చి

ద్రుపదుండు తనకూతుఁడ్రోవదిఁ గొనఁగోరు

రాచకొమాళ్ళెల్ల రావలెనని

చాటింప నాలించి జగములోఁ గలరాచ

వారెల్ల నచటికి వరుసగాను

బోవుచున్నారు నేనును బోదునటకు,

నీవి మిక్కిలి బాఁపల కిత్తురంచు

విన్నవాడను గావున వేడ్కతోడ,

ననుచుఁ జెప్పిన నలరారి యపుడకదలి.

82

చ. బసదిగియున్న పాఱుతను బాఱుని వీడ్కొని గొంతి బిడ్డలున్

వెనఁ జని యొక్కటఁ ద్రువదువీటికి బోయెడుదారి వ్యాకుతోఁ

బొసఁగఁగ మాటలాడి వడిఁ బోవుచు వేలువులేటి చెంతనా

నినితఱిఁ గ్రీడి చేకొలువి నెయ్యమునం గొనిత్రోవ చూపఁగన్.

83

అ. ఏగుచున్నయప్పు డింతితో నంగార,
పర్ణుఁ డనెడు వేల్పుపాటకాఁడు
తిరుగులాడుచుండి దిటముగ నర్జునుఁ,
దాఁకి తూపు లొడలు దవులనేసె.

84

క. ఏసినఁ గవ్వడి వడివడి,
నీసుమెయిం జిచ్చటమ్ము నేడ్డెట వై వక
గాసిలి యరదముఁ గోల్పడి,
యోసరి యంగారపర్ణుఁ డుడిగిన కడిమికొ.

85

తే. కదలివచ్చి యుధిష్ఠిరుకాళ్ళ వ్రాలి
ధౌమ్యుఁ డనునొజ్జ నొడఁగూర్చి తగవునెఱపి
చిచ్చటమ్మును గవ్వడిచేతఁ బడసి
యింతిఁ దోడ్కొని తనయిచ్చ నేగెనంత.

86

సీ. పాండుని కొమరులు నిండువేడుకతోడ
ద్రుపదువీటనుజేరి యుపముమెయిని
గుమ్మరవానింట నిమ్ముగా దిగియుండి
యెకిమిండ్లు గుమిగొన నేగియున్న
రచ్చతావునకేగి రచ్చట జేడులు
మిన్నంటఁ గట్టిన మీనునీడ
క్రింది నీథులఁజూచి ముందట మోపెట్టి
యున్నవెంటిని జేత నొనరఁ చాల్చి
నింగి మచ్చెంబు నేయంగ నేర్పుమెఱసి
యెత్త లేరైరి యొకకొంద తెత్తియేయఁ
జాలకుండిరి కొందఱు చాలువఱకు
నేసికొట్ట నోపక విడి రాస లెదల.

87

క. అప్పుడు కన్నడి పాలుని,

యొప్పునఁ జనుదెంచి నిలిచి యొకచే వింటిం

జప్పున మోపిడి యేసెను,

నప్పుడ మచ్చియపుజుత్ర మరలెగి పడఁగఁ.

88

తే. దానిఁ గన్గొని దొరలెల్ల వాన పూని

ద్రుపను నడఁగింపఁ దొడరినఁదోడుచూపి

కర్ణు నర్జునుఁ డోడించెఁ గడిమి మెఱసి

భీముఁడోడించి శల్కుని బెగడువఱిచె.

89

తే. అంత సిగ్గున దొరలెల్ల నరిగి రిండ్ల,

కవల ద్రోవది నర్జునుఁ డరదమునను

బెట్టుకొనివచ్చి తల్లితోబిచ్చముకటి,

తెచ్చినినటన్నఁగలరూపుదెలియకామె.

90

క. పురునుం గైకొనుఁ డని,

యావల ద్రోవదిని జూచి యలజడిపడఁగా

నావడి వ్యాసుం డచటికి,

వేవచ్చి తెఱంగు చెప్పి వెంటనె వారిన్.

91

క. ద్రుపదునికడకుం గొనిచని

యపురూపపుఁ గతలుచెప్పి యైదుగురకు నొ

క్కపడఁతి ద్రోవది నియ్యఁగ,

నపుడె యొడంబటిచి యేగెనతఁడుతనంతన్

92

ఉ. అంతట మంచి మూతఁమున నందఱు నెయ్యురుఁ జుట్టపక్క-మఁల్

వితగఁ జూడ రాఁగఁ గనువిందుగ నాద్రుపదుండు కూఁతునున్

సంతస మారఁదెచ్చి వరుసం జముపట్టికి గాడ్పుపట్టికిన్

వంతునఁ గ్రీడికి న్నవలవారికిఁ బొడిలిచేసె వేడుకన్.

93

సీ. పెండిలి నడచిన వెనుకను గొన్నాళ్ళు

పాండుని కొడుకులు పదిలముగను

ద్రుపదుని ప్రోలనె తోడాసకడియుండ

నాలించి ధృతరాష్ట్రుఁ డలరి మదిని

గొడుకులు మఱఁదియుఁ గూడిచెప్పినయట్టి

చెనఁటిమాటలఁ బెడచెవులఁబెట్టి

వినురుండు ద్రోణుండు భీష్ముండుఁ గఱపిన

హితవును విని చాల నెఱుకమీఱ

విదురు నెలమిని ద్రుపదుని వీటి కంది,

పాండుకొమరుల రప్పించి వారికపుడ

సగము నేలకు దొరతన మొగినొసంగి,

ఖాండవ ప్రస్థమున నుండఁగాను బనిచె.

94

ఉ. అప్పుడు కృష్ణుఁ డామికను నచ్చటికిం జని వేల్పు తేనితోఁ

జెప్పుడు విశ్వకర్మః బనిచె న్నగరొక్కటిఁ గట్ట నాతఁ డా

చొప్పునఁ బంపఁగాఁబడుట సూటి యెలర్పఁగ విశ్వకర్మ తా

నొప్పుల కెల్ల మన్నియయి యుండెడు వీటినిగట్టి దానికిఁ. 95

వ. ఇంద్రప్రస్థం బను పేరువెట్టి నెట్టన గాడ్పుకట్టియన్న కీచ్చిన నచ్చెలు
వున కచ్చెరువడి యాతండు తమ్ములుం దానును నొక్క మందిరాఁ
డందుఁజొచ్చి తక్కుంగల నేల యేలికలెల్లఁ దన కరిగాఁపులుగా
నుండ నిండువేషకత్తోడ నేల యేలుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 96

క వేలుపుఁ దపసియుఁ దగ నా,

ప్రొలికిఁజనుదెంచి కాంచి ద్రోవదితోడం

బోలఁగ నొకయేఁ డొకఁడుగ,

నోలిని నుండంగఁ బనిచి యొండాకకడకున్

97

సీ. ఏగిన నానని యేవురు నొక్కొక్క

యేటను గూడుట కియ్యకొనుచు
నొకరితోనుండ వేటొకరు చూచిన నేల

నొకయేడు వలగొన నొక్కకట్టు
చేకొనియుండంగ వేకువ నొకనాడు

పుడమివేల్పొక్కడు పడిగ వచ్చి
తనయావు నొకదొంగ కొనిపోవుచున్నాడు
విడిపింప రమ్మని విన్నవించ

విల్లునమ్ములు గైకొన నల్ల బోయి,
యన్నతో నున్నద్రోపది నపుడుచూచి
పుడమి దిరుగంగ వివ్వచ్చుడెడముసేయ,
కపుడ వెల్వడెనవ్వరేమన్నవినక.

98

ఆ. నేలవేల్పు మొదపు నిముసంబులోదెచ్చి,
యిచ్చి పుడమిలోని యేళ్ళగుంక
వెడలియొక్కనాడువిన్నేటిలో మున్ని,
యొడ్డుతఱిని వేల్వ నున్నతఱిని.

99

క. వలపున నాతని గొని చని,
చిలవ వెలందుక యులూచి చెచ్చర దనదా
నెలవున జేరిచి క్రీడిం,
గలయ నిరావంతు డనిమ కండువు పుట్టె.

100

క. ఆవెనుక న్మొలూరిని,
జీవమెయిం జేరి క్రీడి చిత్రాంగదనున్
వావిరి బెండ్లాడి పడినె,
నోవక మఱి బభ్రువాహనుం డనుకొడుకు.

101

సీ అచ్చోటఁ గొన్నాళ్ళు విచ్చలవిడినుండి
 మామను విడ్కిని సేసుమునను
 ద్వారకకును బోయి దగ్గఱ రైవత
 కంబనుకొండను గదిసి యచట
 నుండంగఁ గృష్ణుఁడు నిండువేడుకతోడ
 నచ్చటి కరిగి వివ్వచ్చుతోడ
 మాటాడి యేగి యామలురాఁడు తనవీటి
 వారిని బండుగు పేరుపెట్టి
 తోడుకొనివచ్చి యటమున్నె దొంగకావి,
 తాల్పు వేనంబు నవ్వోటఁదాల్చియున్న
 గ్రీడి కందఱ మ్రొక్కించి వేడుకలర
 నతని వింటికిఁ గొనిపోయి యవల నునిది.

102

క. తనచేలియ లగు సుభద్రను
 బనిచెను సన్నాసియొద్దఁ బనినేయంగా
 నెవరున నర్జునుమది యా,
 ననఁబోడిం దగులు తెఱిగి నగరన నొకచోన్.

103

తే. కోరికలుబాటిపాలఁతుల కూర్చితీఱి,
 జగములొబోడలగు పెందుసాజనురయఁ
 గోరికలునిూటిపాలఁతులకూర్చిఁగోరి,
 యక్కజంబుగఁదాబోడయయ్యెగ్రీడి.

104

సీ. ఉవిదపై దవిలిన యుల్లంబుతోఁ గ్రీడి
 కనువిందుగాఁ బనుల్ గొనుచునుండ
 మౌతనంబునఁగృష్ణుఁడంతయుఁదలిదండ్రు
 లకు జెప్పియొప్పించియొకటఁబెండ్లి

పనులెల్లసాగించి పండువు వేర్వేట్టి
బలరాము నొకదీవి వజ్రకంపి

పెండిలిగావించి వెలదిని మఱదిని

నడురేయితన తేరువడిగనిచ్చి

యంపవారును దేరెక్కి యరుగుచుండ,

నూరి కావలివారెల్ల నొకటఁ దాఁకి

యార్చి పేర్చినఁ గవ్వడి యోర్చి వారిఁ,

దెరలఁగాఁ జేసెనుసుభద్రతేరుగడప.

105

చ. అటువలెఁ గ్రీడి మాఱుకొని యాపటిఁరూఢరఁజేసి చేడియం
దటుకున వెంటఁబెట్టుకొని దారిని సాగి యనంబు పర్వఁగా
దిటమున నూరుచేరి తన దిట్టతనంబును నెల్లవారు మి
క్కుటముగఁ జెప్పుకొఁగఁ బెనుకూరిమిఁ దొయ్యలితోడ నుండఁగఁ.

క. కొడుకభిమన్యుండనఁగను,

బాడమె సుభద్రకును దండ్రఁ బోలెడురూపుం

గడిమియుఁ బ్రోడతనంబును,

వడియును బీరంబుగలిగి బలువిలుకాడై.

107

వ. మఱియు నప్పండుని కొమాళ్ళకేపురకు స్వరుసగాఁ గొడుకులేవురు.

క. ప్రతివిందుఁడుశ్రుతసోముఁడు,

శ్రుతకీర్తియు ననఁగ మొదలసారిదినివెనుకఁ

జతగ శతాసీకుండును,

శ్రుతసేనుఁడుఁ బుట్టిరపుడు ద్రోవదియందుఁ.

109

సీ. కవ్వడియొకనాఁడు దవ్వలయడవికి

వెన్ననితోగూఁడి వేటకరిగి

నేలవేలుపురూపుఁ దాలిచియచ్చోట

వెనమెలంగెడి వేడివేల్పుఁజూచి

మున్నొకయెకిమీఁడు జన్మంబుగావించి

మిగుల నేతివేల్పుఁ దెగులువొడమి

తన్నఁగాఁజీంచుట విన్నవించినవిని

తగుమందు ఖాండవమగుట తెలిసి

యగ్గివేల్పుచే గాండివ మనెడువిల్లు,

పడసివేల్పురాయనితోట వడిగఁజొచ్చి

కాల్పనాతనిఁ బురికొల్పఁగడఁగిచిచ్చు

తోటఁలోఁజొచ్చి మంటలు తీరముగను.

110

క. కాలువఁ దొడరినఁ గసలున

వేలుపుదొర యడ్డుసొచ్చి వెనమబ్బులచే

జాలఁగ వాసలు గురిసినఁ

దూలక యవ్వనిఁ గ్రీడి దొలఁగఁగఁజేసెన్.

111

క. దాసేకిఁగాజేజేదొర

పూనికొని దురంబొనర్ప ములుకులు పెక్కుల్

మేనన్నాటించి కలఁచి

జానుచెడంజేసి క్రీడిసరగం బటపెన్.

112

చ. మయుఁడనువాని నయ్యెడను మంటలుబిట్టుగఁ జట్టుముట్టినన్

మెయివడఁకంగ వచ్చివగమీఱఁగఁ గ్రీడి మఱుంగుసొచ్చినన్

గుయివినిజాలిపుట్టి యెదఁగూరిమి మీఱఁగఁ గాచెనాతనిన్

మయుఁడును దానికల్లమున మల్లడినొందెడు సంతసంబునన్.

113

క. సెలవుంగొని చఱయెను న

వ్వలఁదగ నావేడివేల్పు వడిఁదనియంగా

నలరుందోటను గాలించి

యెలమిని దెవులెల్లఁబాసి యిచ్చుజనియెన్.

114

వ. అంత నొక్కనాఁడు.

115

క. పాండుని పెద్దకొమారుని

యండును గణిపేల్పుతోడ నచ్చోటను గూ

ర్పుండినకన్నడి కిట్లనె

దండముగావించి మయుడు బిద్దయు నెమ్మిన్.

116

క. నెనరున నునులు నిలిపిన

కినికరపుంగనికి నొకటి కై కొనిచేయం

గనునేర్తు నె యైనను నే

నొనరగ నాచేతనై నదొక్కటి నీకున్.

117

జే. చేయనిచ్చగించినవాడజెలగినన్ను

బనుపుఁ జెద్దియైనను నొక్కపనియొనర్ప

నేను రేదిమ్మరులలోన నెక్కడైన

నేర్పుగలవాడనిండ్లపొందికగగట్ట.

118

వ. అపుడు సతండు

119

క. అపురూపమైవయోలగ

మిపు డొనరింపంగవలయు నీవని పేడ్కం

గపురంపువీడియం బిడి

యపుడంపిన సంతసించి యాతడుకేగెన్.

120

చ. బలుపగడంపుఁ గంబములు బంగారుదూలములందమైన చ

ల్వల దొరతాయరంగులును బచ్చల యచ్చపుఁ దోరనంబులున్

వలుద నుపాణి ముత్తియపు వన్నెల సోరణగండ్లు మంచి కెం

పుల నెలకట్టలుం గలిగి పొల్పుగునట్టుగజేసె గొల్వొగిన్.

121

క. మఱియుం గేళాకూళులు

దఱుచగు క్రొవ్విరులఁ బండ్లదగు పూదోటల్

వఱలెడు డిగ్గియలుం బలు

దెఱుగులుగల యాటపట్లు తేటగనొప్పన్.

122

- ఆ. అట్లు కొలువుగట్టి యాజముకట్టికి
నొనగనేల వేల్పు లొక్క మొగిని
దీవెనలనొసంగ జేవేరితోఁగూడి
కొలువుసొచ్చి జముసికొమరుఁడుండ. 123
- ఉ. హత్తులగ త్తలానులను నందపురోవిరిఁబోండ్ల జాభవా
మొత్తముదెచ్చియిచ్చి సతమునగ్గదిమెచ్చుచుఁ గొల్పుచుండుదూర్
క్రాత్రగ నాల్గుసంక్రములకున్ నడుమంగల రాచసింగముల్
మొత్తములై యటంగొలుపులోపల నొప్పెడు నేలదాలుపున్. 124
- వ. అట్లుండ నొక్కనాఁడు. 125
- శా. ఏలా వేడివెలుంగు నేలకును నిట్లేతెంచుచున్నాఁడు నేఁ
డోలేఁబాయపు బిడ్డలారకనుఁడం చొక్కక్కచో మానుసుల్
గేలుంజోయి తెమల్చిగుంపులయి యెలింజూడరా నింగియుం
గ్రాలన్నారదుఁ డేగుదెంచెఁ గడువేష్కం గవ్వడింజూడఁగన్. 126
- తే. వచ్చి రాచపాడినిగూర్చి పలుకులాడి,
చనఁగ సమకట్టియున్నచో జముసిపట్టి
కొలువునకుఁ దోడుకొనిపోయి కూర్మిఁజూప !
నారివేరంపుఁ దపసియుననియె నిట్లు. 127
- క. వినుమిట్టిది మున్నెన్నఁడుఁ
గనుగొనలేదెందు నీజగమ్మున నెపుడుగా
వినియు నెఱుంగ మాచుగులం
దును నిది యపురూపమనుచుఁ దోఁచెడునాకున్. 128
- ఆ. అనుచుఁజాల నానిమందంబు గొనియాడి,
పుడమితేండ్ల నెల్లఁ బోర గెల్చి
కూర్చుసొమ్మున నె యొనర్చెడుజన్మంబు,
వడిగిసీపు చేయవలయునంచు. 129

- క. పాండుడు నీతో జెప్పగ,
నిండుమది న్నన్ను బుచ్చె నీకడకనుచు
దండిగజెప్పి యొడఁబడిచి,
యొండుకడకుఁబోయె దపసియొప్పుననింగిన్. 180
- క. అంతయుధిష్ఠిరుడప్పుడె,
మంతనమున, గృష్ణుతోడ మాటాడి వెసం
జెంతకు నర్జును భీముని,
నంతసమునఁ బిల్చి యిపుడభని వెన్నునితోన్. 181
- క. ఆలమున జరాసంధుని,
గూలిచి రండుచుచు బరుపగొబ్బునఁ జని యా
ప్రోలిక వానిన్గార్కొని,
యోలింబరిమార్చె భీముఁడొక్కఁడుఁ గడిమిన్. 182
- తే. అట్లుకలన జరాసంధునమరఁద్రుంచి,
యతనికొడ్డుకై న సహదేవుఁడను దొరత
నమ్ముఁబూనిచి ముగ్గురు నెమ్మివచ్చి,
గొంతిఁకొలిపట్టికిని జెప్పిరంతవట్టు 183
- క. నలుపుదుతమ్ములు వడిఁజని,
నలుగడలుంగెల్చి మేలినగలును గుఱ్ఱు
బులు నేనుంగులు రొక్కము,
వలువలునుంచెచ్చి యొనఁగ వలనుగఠేడున్. 184
- ఉ. జన్న మొసర్చి వెన్నునకుఁ జక్కఁగఁ దమ్ముల మియ్యఁ బోవఁగాఁ
గన్నుల నిప్పులొల్కఁ గని కాటులు వ్రేలుచు నెల్లవారలుం
బన్నమునొందఁ గృష్ణ శిశుపాలుఁడు తిట్టిననల్లియప్పుడే
చెన్నుఁడు చుట్టుకైదువున వ్రేల్చిడి ద్రుంచెను వానికత్తుకన్. 185

- క. అంతయుఁ గని దుర్యోధనుఁ,
డెంతయు మది వనటనొంది యీసునవారిన్
వంతలఁదగిలిచి సిరిఁగొన,
మంతనమున మామతోడ మఱిమఱిచెప్పెన్. 186
- క. అతఁడును నల్లునిఁ గొనిచని,
ధృతరాష్ట్రుఁ డెఱుకపఱిచితిన్నఁ గదొరయా
నతిఁగొని జూదంబునకున్,
గొతుకకపిలిపించె నటకు గొంతి మాళ్ళున్. 187
- తే. పిలుచుకొనివచ్చినట్టియావిదురువలన,
నంతయు నెఱింగియునుభీముచన్నకడఁగి
శకునితో నాడిపుడమినిసరకుగములఁ,
దమ్ములనుదన్ను వరుసగాఁదవలియొడ్డి. 188
- తే. ఓడిపిమ్మట ద్రోవదినొడ్డియోటు,
వడెయుధిస్థిరుఁ డప్పుడు వగవుతోడఁ
బ్రాతిగామిని ధృతరాష్ట్రుఁడట్టిపంచి,
కొలుపునకుఁగృష్ణ రప్పించెఁగూళగాన. 189
- సీ. అపుడు దుశ్శాసనుఁడాయితఁ గొల్వులొ
దలనట్టియీడిచి తులువయగుచు
నన్నపంపునఁ గట్టుకొన్నబట్టయు విప్పఁ
గని భీముఁడెంతయుఁగనలువొడమి
చివ్వనాతనిపొట్టఁ జీలిచినెత్తురు
త్రావెదనంచును బ్రతినవట్టి
తోడమీఁదఁ గూర్చుండఁ దొయ్యలిఁ జేసన్నఁ
బిలిచిన గాంధారిపెద్దకొడుకుఁ

బెనఁగవను రోఁకటను దొడల్ విలుగఁగొట్టి
యెడమకాలను దలఁగన్ని యెలమిఁ గాఁతు
ననుచుఁ బెనుబాపచేసిన నంతయు విని
ద్రోవదినిబిల్చి భృతరాష్ట్రుఁడీవి నెఱపి.

140

క. దొరతనమెల్లను మరలం,
గరమక్కటికమువనిచ్చి కలుపుకొని యుధి
ష్ఠిరు నంచినఁ దనవీటికి,
నరిగెందమ్ములను నాలి నాతఁడు గొనుచున్.

141

క. అదిగని నుర్యోధనుఁడవు,
డెడలోనంగుంది మామ నేకతమునకుం
గదియించి కొన్ననాళ్ళకు,
నదనారసీచెప్పి తండ్రి యానఁగొనుచున్.

142

ఆ. ప్రాతిగామిగంచి పాండుకొమాళ్ళను,
నటకు మరలవచ్చునట్లుచేసి
కట్టిపెద్దయన్నఁ గడువడిఁ బురికొల్పి,
నెత్తమాడుఁట్లు మెత్తపటిచి.

143

సీ. జూదాన నోడినచో దొరతనమెల్ల
విడిచి పండ్లదేఁడు లడవినుండి
యామీఁద నొక్కయేఁడమరంగ నెవరికె
గానరాకుండంగఁ గడపవలయు
నీలోన నెవ్వరి కేనియుఁ గనిపింప
మరల నెప్పటియట్ల జరపవలయు
ననిచెప్పియొప్పించి యాడినశకుని యు
ధిష్ఠిరునోడించె దిట్టయగుచు

నంతనాతఁడు తమ్ముల నతివఁగొనుచు,
నూరివారందఱునుజేరి యొకటఁగుండఁ
జిన్నవోయిన మోముల వన్నెదఱిఁగి,
కట్టుబట్టలతోడనే కానకేగె.

144

క. కొడుకులగమియు సుధద్రయు

వెడలిరి ద్వారకకు నిచట వీరలతివతో
నడవులఁ గాయలుఁ గసురులుఁ
గుడుచుచుఁ గ్రుమ్మరుచునుండః గొంకకయొక చోళ.

145

ఆ. తెరువు నడ్డగించి తెగువనుబోసీక,

బకుని తమ్ముడైన బల్లిదుండు
కినుక మీఱవచ్చి కిమ్మారుఁడునునాఁడు,
నిక్క-వానిభీముఁడుక్కడంచె.

146

వ. అరిత నా శాండునికొమాళ్ళు.

147

సీ. కడుఁ దపసులు చెప్పకతలనాలించుచుఁ

గామ్యకంబనియెడి కాననుండఁ
గృష్ణుఁడేతెంచి యేగినవెనక వ్యాసుని
పంపునఁగవ్వడి పట్టుతోడ
నింజ్రకీలంబన నెసఁగెడి మలచుండి

యెఱుకుమాపునఁ బందినేసినట్టి
ముక్కంటితోఁ బోరి మిక్కిలి మెప్పించి
పాశువతంబనఁ బరఁగునమ్ము

గట్టుమిల్తునిచేఁ బొంది క్రాలుచుండ
వేల్పుదొరవచ్చి వివ్వచ్చు వెంటఁ గొనుచుఁ
దనమ పీటికిఁ జనియందుఁ దనివిదీఱఁ
గొడుగుతోఁ గొన్నియేఁడులు కూడియుండి.

148

క. పోలోమకాలకేయులఁ,

బోలనివాతకవచులను బొలదిండ్ల ననిన్

వాలమ్ములఁ జంపించెను,

వేలకాలఁది దుండగిల వివ్వచ్చుచేన్.

149

వ. అలోన నొక్కనాఁడు.

150

తే. ఊర్వసి యనంగ నచ్చరయోర్తుక్రీడి,

చక్కదనమును గన్గొనిచాలవలచి

కూడ వేడుదు నతఁడొప్పుకొనక కసరఁ,

బేడిగానుండఁ దిట్టెనాక్రీడినాపె.

151

వ. అంతనిచ్చట.

152

ఉత్సాహ. కడమ పాండుకొమరు లచటఁ గదలి దైతమనెడికా

అడవిఁజేరి కొన్ని నాళు లందునుండి పిమ్మటఁ

వెడలిగంధమాదనంబు వేరఁ బరఁగుకొండకఁ

నడచియంగు నెమ్మినుండి నాతి కృష్ణపంపునన్.

153

వ. భీముండుచని.

154

క. జక్కలరక్కసులందల,

లోక్కుమ్మడి డొల్ల నేసియుగ్మలి మదికి

స్కక్కువ గలిగిన పూవుల.

నక్కఱతోఁ దెచ్చియిచ్చె నక్కజముదవన్.

155

తరువోజ. పాటుని వేసంబు బాగుగాఁదాల్చి పాండునికొమరుల పజ్జనునుండి

వీటిఁడితనమున వెలయుజటుండను పేరిటిపొలదిండి భీముండువేడ్క

మీఱఁగ వేటతపినిఁబోయియు డ మెల్లననందఱ మీఁదనిడుకొని

పాతినవడముడి వఱతెంచివాసఁ బరిమార్చియందఱి బన్నమునాపె.

సీ. అంతటఁగివినుండి యర్జునుండరుదెంచి

యన్నకుసంతయు విన్నవించి

నుకముగానుండంగి నొకనాఁడు ద్రోవది
పూలుగావలెనంచుఁ జాలవేడ
మరల భీముఁడుపోయి మణిమంతుఁ గడవ్పెర్చి
యలరులఁ గొనివచ్చియతివకిచ్చె
నామీఁద నొక్కనాఁడడవిని దిరుగుచు
వడముడి యొక్కచోఁబాముగాఁగ

చారిఁబడియున్న నహుషునినోరఁజిక్కి,
వెడలలేకన్నఁబాండునిపెద్దకొడుకు
చాముకడ కేగి యడిగినవానికెల్ల,
బదులుచెప్పుచునది భీమువదలిపెట్టె.

157

సీ. అట్లుండఁ జూపోపక చట దుర్యోధనుఁ
డేశతంబునఁ గర్ణుడెచ్చరింప
మామ యానని పలుమాటను బలుకంగఁ
బనులఁ గాపాడు నెవంబువెట్టి
మొనలడంబమునోడఁ జనుదెంచి పాండుని
కొడుకులుదిగియున్న నెళవునకును

బజ్జగుడారంబు పన్నించి వారిని
వెక్కిరింపఁగ విఱివీఁగుచుండఁ
జిల్రసేనుడనెడి జేజేలదిట్టఁడు,
వచ్చితాకి కర్ణుఁ బాఱుద్రోలి
దొరనుబట్టి త్రాళ్ళతోఁగట్టికొనిపోవఁ,
జెదరి వెఱచిపఱచి సిగ్గుదోప.

158

వ. అతనిమూఁకలు.

159

ఉ. సోలియుధిష్ఠిరు న్మఱువుసొచ్చినఁ దమ్ములఁ బంపవారునుం
జాలముసేయకేగి నిముసంబునఁ గూడఁగ ముట్టి తూవులం

గూలఁగనేయ మూఁకలనుగోయని యాటిచినిల్వలేక యా
వేలుపుఁబ్రోడ నింగికిని వేచనఁ జూచుచుఁ గ్రీడిపోడయై. 160

క. అమ్ములగూఁ డొసరించియు,
నెమ్ములుపడఁ జిత్రనేను నేసిన వెఱచే
నిమ్ముల దుర్యోధనువై,
ళమ్మునఁ గవ్వడికినిచ్చి లలిఁబఁ వినియెన్. 161

ఆ. కట్లతోడనవుడు గాంధారిపట్టిని,
గాడ్పుపట్టి యన్నకడకుఁ దేఁగఁ
గనిరమునమేని కల్లెలవిప్పించి,
వడిగహితవుచెప్పి విడిచివుచ్చె. 162

ఆ. ధౌమ్మ్యనింట నునిచి తగనన్నదమ్ములు,
పండ్లుదేరనడవి పట్లకరుగఁ
గ్రొత్తపెండ్లి చేసికొనుచు నాదారిని
స్తైంధవుండు చుచు సరగమ్రాల. 163

చ. నిలుకడఁగన్న క్రొమ్మెఱుఁగు నీటున మేనునుదాల్చి యిచ్చమై
మెలఁగెడు గుజ్జమావివలె మేలిమిచేతలుపూని మెత్తనై
చెలఁగు పసిండి బొమ్మవలె జేరువగుమ్మరుచున్న ద్రోవదిం
గలయఁగఁజూచి పూవిలుతు కమ్మనిముల్కులనొచ్చి కచ్చఱన్. 164

క. కదియంజని మిక్కిలి ద్రో,
వది బతిమాలియును దెన్నువడయక బలిమిం
దుద కాయంతిని దేరను
బదిలముగాఁ బెట్టుకొంచుఁ బఱచెంగానన్. 165

తే. ధౌమ్మ్యఁడఱచుచు వెంటను దవిలివానిఁ
దిట్టుచును బోవనంతలోదిట్టయగుచు

భీముడగుదెంచి సైంధవు వేగముట్టి
గడియలోబట్టి తలపట్టి గాడ్పుపట్టి.

166

క. అన్నకడకీడ్చి తెచ్చిన,
జెన్నఱితల రేవులుగను జెడగొలుగంగా

విన్ననయి యున్న సైంధవుఁ

గ్రన్నన విడిపించిపుచ్చెఁగాంచి యతండున్.

167

తే. అవల నొకనాఁడు తమ్ములుగనలునేగి

విసపునీటివివలదన్నవినక త్రావి

పడిననల్వరగుదెదారిపలుకులకును

నొప్పుమార్వల్కిబ్రతికించి మెప్పులొందె

168

వ. అల్లెండలం బడలియు వానలం దడిసియు వెడిదంబులగు నిడుమలు
నొడరియు జడియక యడవిలోనుండఁ బ్రడెండోడ్డు నిండిన నాదండి
మగలు తమతొడఁ గూడనున్నవారి నందఱ నాయాయెడలకుంబంచి
మించినవేడుక నించుకయుఁ దమజాడలెవ్వరు నెఱుంగకుండ దండి
తనంబుఁ గాఱడవులబడి నడచి నడచి కడకొక్కయెడ నేకతంబు
నందగిన వేసంబులు వేసికొని బయలుదేటి విరటుచూరుచేరి
యాచేరువం దమకత్తుల మొత్తమ్ములను నమ్ములను విండులను
నొక్క కట్టగాఁగట్టి వానిచుట్టును బీకుంగుతో లొకటిఁజుట్టఁబెట్టి
యప్పట్టుననున్న జమ్మిచెట్టుపయింబెట్టి.

169

సీ. కంకుఁడు నాఁగను గతలుసెప్పంగ యు

ధమిరుఁడాతేన దెననునిలిచె

వలలుండనంగను వంటలవాడయి

వడముడియచ్చోటఁ బనికనమరె

ననట బృహన్నలయనుపేరఁ గవ్వడి

నెలఁతల కాటలునేర్పఁజేరె

సందెదామగ్రంధి యనగను నకులుండు

గుత్తాలఁ బరికింపఁ గొలుపుకదిరె

నాలఁగాను దంత్రిపాలుఁడనెడువేర

నక్కడనె సహదేవుఁడు నమరియుండె

మాలినియనంగద్రోవదిపూలుముడువ

నొడయనివెలందుక నుధేష్ఠయొద్దనుండె.

170

ఆ. జెట్టిపట్టుపట్టి సింగంబుతోనై నఁ

బులులత్తోడనై నఁ బోరిగెలిచి

దొరకు సతనియనుఁగూఁ దొయ్యలులకు వేడ్క

సలుపుచుండు నొకఁడు వలలుఁడెపుడు.

171

సీ. అట్లు కొన్నాళ్లేగ నప్పనుధేష్ఠను

గన సింహబలుఁడట కొనరవచ్చి

మాలినిఁ దిలకించి మదినామె సొగసెంచి

మాటికెడఁదలంచి మరులుమించి

యక్కకు నెఱిగించి యిక్కకుఁ జనుదెంచి

పాన్పున మేనుంచి వనరుచుండ

మాలిచేఁ దమ్మునునికికి గల్గును

రాణిగారంపిన రమణఁగొనుచుఁ

గృష్ణయేగిననాతఁడు కెరలిపడుచుఁ

దన్నుఁ బట్టంగ వచ్చినఁ దలిరుబోడి

కొలుపుకూటంబు దెసఁబాటఁగూడవచ్చి

సింహబలుఁ డింతికొప్పును జేతఁబట్టి.

172

క. ఈడిచి యొకరక్కనుచే

సీడిగిలు ద్రోయఁబడుచు నింటికిఁ జనియెం

కీడియచే నంతయు రెయి

వాడిమగఁడు భీముఁడెటిగి పాయనికినుకఁ.

173

మత్తకోకిల. ఆడురూపునుదాల్చి ద్రోవదియట్ల చీకటిఁగన్నియల్
గూడి యాటలు నేర్చు గీమునఁగోరి యారయుచుండఁగా
నాఁడు సింహ బలుండువచ్చి, తనంతగేలిని జాఁప మా
టాడ కుక్కున వానినిం దునుమాడిచేసెను ముద్దగాఁ. 174

నీ. అట్లుముద్దగఁజేసి యట వైచిపోయిన

దమ్ములు నూర్వరుఁ దరివచ్చి

చచ్చియన్నకై చాలసేపడిచి

వీరుంగుపైఁ గృష్ణఁబెట్టికట్టి

కొనిపోవుమండగఁ గూయిడెమాలిని

బాససంబున గాడ్పువట్టి వినఁగ

వారుచు గాటికి వచ్చెడునంతకు

వడముడి యటకేగి బడలువడఁగ

నందఱనుద్రుంచి ద్రోవదినల్లఁబంచి

మాఱుత్రోవనువంటిల్లు మరలఁజొచ్చె

వీటికే తెంచుమాలిని వెలయఁజూచి

ప్రొలివారెల్ల వెఱచిరి బూతనునుచు.

175

ఉ. అంతయునాలకించి యట నాధృతరాష్ట్రనిపట్టి యిచ్చటం
గొంతికోమాఘృ నిల్తురని కొంతతలంచి సుకర్మనంచి యా
వంతయు జాగునేయ కట నావులఁబట్టఁగఁబంచి తానునుక
మంతురులాలమందెదిరి మార్కొనఁగల్గినవారిత్రో వడికఁ.

176

క. మఱునాఁడు వెడలి విరటుని,

పఱగడ మొదవులను బట్టవడచక్కికిగ్ర

యతని సరదలు నడపంగ నానతిచ్చి
యమ్ములను విండ్లు పెట్టిన జమ్మికడకు

181

క. చని వలసినవాని గై,

కొని తక్కుటివాని నందె గుట్టుగనిడి చ

య్యసఁ జని గాండ్డివంబున;

గొనయము నెక్కించి మించి నోరముగాఁగన్.

182

క. ములుకులు పఱపిన మూఁకలు,

నలుదెసలం బాయనిచ్చి చ ననుబఱవన్

బలుమాఁడు లోగిఁ దాఁకిరి,

చిలుకుల వాసలు గురియుచు జేవయెల్లన్.

183

క. తఱిఁదాటకుండఁగవ్వడి,

యెఱిఁగించుకొనియెను దన్నునిచ్చట ననిఁ

దఱు పలికినఁ దఱికడచట,

యెఱిగించెను భీష్ముఁడప్పు డెల్లరునిఁగన్.

184

వ. అంత నర్జునుండు.

185

తే. పసులు మరలించి కావలిపరినిఁగించి,

వెనుకఁ జనుచున్న తేనిని వెంబడించి

కదిసి యొడించి పెఱవారిఁ గంజడంచి,

పొలికలన నెత్తుఁటేలులు వెలువరించి.

186

సీ. తమ్మునితల్లద్రుంచి తత్తడులచునొంచి

బలియునిఁగర్జునిఁ బరవఁజేసె

ద్రోణుని నొప్పించి ద్రోణుకొమారుని

జేయాడకుండంగఁ జిక్కునఱిచె

గృవుని నమ్ములముంచి కినుకమైభీష్ముని

యరదంబుపై సోలి యొఱగఁజేసె

దొరను గేరడమాడి దురమున దడములఁ

బీనుఁగు పెంటలుగానొనర్చె

మఱియునందఱ సోలించి మఱిచిపోక,

తెచ్చెను తరబొమ్మపొత్తికలకొఱకుఁ

జేరుగలవారి తలచీర లారఁగోసి,

తనిదిదీఱంగ ననిచేసి వెనుకమరలె.

187

గీ. అంతఁదెలిసి యుస్సురనుచు దుర్యోధనుఁ,

డవుడెభీష్మపలుకులాలకించి ,

సిగ్గుఁబాటుతోడఁ జేరువతోఁగూడి,

యింటికడకు నడచె నెఱుకగలిగి.

188

క. అప్పుడు కవ్వడి జమ్మిలి,

నెప్పటివలె చిల్లనమ్ము లిడి యుత్తరుచిన్

మెప్పుగఁ జేరను నిడి తా,

నొప్పుగ నొగలెక్కి చనియె నూరికి నెలమిన్.

189

క. ఈలోన వట యుధిష్ఠిరుఁ,

డాలములో గెలుపుగొన్న యల విరటునితోఁ

బోలఁగ జూదం బాడుచు,

నాలములోఁ బేడిగెలిచె ననివేటుపడెన్.

190

క. అమ్మఱునాఁ డందఱు నొక,

యిమ్మునఁ దగఁగూడి తొంటి యేపుననుండున్

నెమ్మిని విరటున కుత్తరుఁ,

డిమ్ముల నెఱిగించె వారి నిల్లను పరువన్.

191

క. ఎఱిగింప యుధిష్ఠిరునకు,

నెఱిగి విరటుండు శేచి యెల్లగఁ దప్పల్

మఱవంగ వేడుకొనియెం,

దెఱుగుపడం బలికి కూర్చి తెల్లము గాఁగఁ.

192

తే. చుట్టముల నెల్ల రావించి జోటిమిన్న,

నుత్తరయ నెడి తనకూతునొసఁగి పెండ్లి

చేసె నభిమన్యునకు వేడ్క చెన్నుమీఱ,

నెంతయును జూచువారలు సంతసిల్ల.

198

వ. అనిన విని తరువాతి కత నెఱిగింపు మనుటయు.

194

క. కలువలవిందును బ్రొద్దును,

మలల స్పందముల నేళ్ళ మఱి యీపుడమిన్

వెలుగును జీఁకటిఁ జుక్కల,

నలమినిఁ గలిగించి ప్రోచి యేలెడి సామి.

195

మాలిని. జగముల యెకిమీఁడా సాదులం ప్రోచుతేఁడా

పగ యెఱుఁగనివాఁడా పల్వలం ద్రుంచు ప్రోడా

వగ లొదవనివాఁడా వంతసంద్రంపుటోడా

నెగు లడఁచెడివాఁడా నేలకు న్సంగడీఁడా.

196

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్య

నిర్వచననైషధ కావ్యరచనాచాతురీఘరంధర సద్యశోబందుర

కందుకూరివంశ పయఃపారావారరాకాక్షైరవమిత్రసుబ్రహ్మణ్య

మాత్యపుత్రసకలనుజనవిధేయ వీరేశలింగనామధేయ ప్రణీతం

బైన యచ్చతెనుగు భారతమునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వి తీయా శ్వా స ము

- క. మొదలుం బుదియు నెలుంగక,
 పదిలముగా నెపుడు నుండి పాగుగొనంబుల్
 వెనకినను లేక మేలే,
 యొడవించుచు జగము లేలుచుండెడి నేల్పా. 1
- వ శౌనకుండు లోనుగాఁగల జడదారిజేండ్ల కానూతుం డిట్లనియె. 2
- క. విరటుండు గృష్ణుండు మొదలగు,
 దొరలెల్లను గూడి యుండి శూర్యోధను శుం
 బరితనము నుగ్గడించుచు,
 నరులుగ నొకరాయబారి నచటికి బంపక. 3
- తే. అందఱును నెంచి యచ్చోటి కరిగి యుతఁడు
 తెలుపవలసినపలుకులఁ దెలియఁ గఱసి
 ద్రుపదు నొజ్జను బంపిరి నొడరి సగము
 పుడమి జముపట్టికిని నియ్య నడుగుకొఱకు. 4
- తే. అంత నిటఁ గ్రీడి వెన్నునియింటికరిగి
 పోరఁ దనతేరువడపంగఁ గోరుకొనియె
 నాఁడె దుర్యోధనుడువచ్చి నాఁడెమైన
 బంట్లఁ బదివేపురను దానుఁ బడసించనియె. 5
- క. నేలఁ గలదొరలలోపలఁ
 జాలఁగ దుర్యోధనునకు సాయము చూపం
 బాలుపడిరి పెఱవారలు
 పోలఁగ జముపట్టి జేరి పాలించి కడిమిగ. 6
- చ. ద్రుపదునిమొజ్జ యేగియటఁ ద్రోవకురా ధృతరాష్ట్రతోడఁ గొం
 త పొసఁగ మాటలాడి తనదారిని వచ్చిన గ్రుడ్డితేఱును

న్నెవము తొలంగఁ బంపెఁ దననేరిమి గన్నడ నూరిపోసి నీ
విపుడ యుధిష్ఠిరుం గదిసి యీయనిమానువు మంచుసంజయున్ . 7

సీ. ఆతండు చనుదెంచి యందఱకును మ్రొక్కి

కొల్వలోపలనున్న గొంతికొడుకుఁ

గదిసియందఱు వినఁ గరముఁదీపులుగాఁగఁ

బెనఁకువ మానఁగఁబెక్కువగలఁ

దేనమాటలఁ దెల్పి తిన్నని తెన్నున

నడవంగ జముపట్టెఁ దడవు వేడి

చదురెల్ల గాన్పించి చక్కని బదులుమా

టలఁ బొందుకొమరుని వలనఁబడసి

వారి వీడ్కొని ధృతరాష్ట్రు పజ్జకేగి,

యెల్ల చందమ్ము లాతని కెఱుకపఱిచి

యలుకుపుట్టించితగవు మ్రోబలుకవలయు,

నుడువులెల్ల నుదిటముగాపడివిచనియె

8

సీ. అంత యుధిష్ఠిరుఁ డరసి యిచ్చటనుండి

వెన్నని ధృతరాష్ట్రు వీటికంప

నాతని రావించి యనియె నిక్కైవడి

నీవేగి సగపాలు నేలలోన

మాకియ్య తేనియో మఱిమఱిచెప్పము

వినఁ దేని యామీఁద వినుము తెలియ

నేపురకును మాకు నేను ప్రోత్సేహను

గడ కిచ్చునట్లుగఁ గడఁకఁ బలుకు

మట్లు చేసిననైనఁ బోర నెడుమాటఁ

దక్కి కూడి బ్రదుకుదుము తఱుచు లేల

యనిన పిమ్మట భీముండు సతతమ్ము
లవల ద్రోవది మదిఁజెప్పిరతనితోడ.

9

ఉ. ఆవలఁగృష్ణుఁడేగి మరియాదమెయిన్ ధృతరాష్ట్రుఁ జూచి యా
క్రేవల ద్రోణుని గృవునిఁ గేల్వమోడిచి పల్కరించి య
త్తావున నున్న భీష్ముని దద్దయుఁ గూరిమి గారవించి య
చోచె వెరవారఁ గొల్వునను జూపఱ డెందములుం గరంగఁగన్. 10

చ. చనువును బల్కిజూపి పలుచందములం దగఁజెప్పి యంతలోఁ
దనియక యొద్దనున్న జడదారులచేతను జేతనై న లా
గునఁ ఒలికించి యెందునను గోరిక చేకుఱకున్న నోలగం
బున ధృతరాష్ట్రపట్టిపయిఁ బూనినకిన్కను బల్కు లాడినన్. 11

క. వడిఁ గర్ణుని దుశ్శాసను
చెడుగఱపులు నమ్మి కృష్ణుఁ జేష్పడఁ గట్టం
గడఁగిన దుర్యోధనుఁ డెద
జడియఁగఁ దనరూపు చూపి చనఁ గృష్ణుండున్. 12

ఆ. అట్లు కొలువు విడుచునప్పుడు వెన్నుండు
బవరమరుగుదెంచె బదిలమనుచుఁ
బలికి వచ్చి కుంతి బసకేగి మాటాడి
విదురు నింటఁ గుడిచి వెడలెవీడు. 13

వ. అట్లు బయల్పెడలి కొన్నినాళ్ల కు. 14

చ. విరటుని యూరుచేరి యట వేపురముందర గొంతిపట్టితో
సరగున సంతయుం దెలిపి జా గొసరింపక గొప్పదండుతో
దురమున కాయితం బగుట తొల్లటి కర్జముగాఁగఁ జెప్పి య
బ్బురముగ వాఁడిసూదిమొన మోవినయంతయు నేలనీయఁగన్. 15

క. ధృతరాష్ట్రుని కొడు కొప్పమి
కతలాగ నెఱిగించి మిగులఁ గయ్యంబునకున్

హితవుగఁ బురికొల్పినఁ దగ

నతఁ డప్పుడె ద్రుపదుపట్టి నందఱుఁ జూడఁ.

16

క. పడవలుగాఁగ నొనరిచి

వెడలి కురుక్షేత్రమనడి వేరిటి చోటఁ

విడియించి మూఁక నెల్లను

గడు సంతోసమున నుండఁ గల నొనరింప.

17

సీ. వెన్నుండు నడచిన వెంటనె యచ్చట

దుర్యోధనుండును దోడు నూప

నచ్చినతోడుల హెచ్చరికను జేసి

గమికి నెల్లను మొనగానిఁ గాఁగ

భీష్ముని నొనరించి ప్రేరేచి మొనలును

దమ్ములు నెయ్యురుఁ దవలి రాఁగఁ

గదలి కురుక్షేత్ర మదనుతప్పక చేరి

విడియించె దడముల వేలుచోటఁ

గర్జఁ డంతకుమున్నె పెక్కండ్రు వినఁగ,

భీష్ముడునులులువిడిచినపిదపఁగాని

తాను బోరికి రానని తగని బాస,

చేసికొనె మాటపట్టింపు చేత వీట.

18

క. దళవాయి యైసభీష్ముడు,

కలనికిఁ బురికొల్పి మొనలఁ గడుబీరమునఁ

దలపడఁ బంచెను జోదుల,

కెలమియుమగఁటిమి చలంబునెసకంబెసఁగఁ.

19

ఉ. అయ్యోడఁ బాండుపెద్దకొడు కందఱు నం దరుదండఁ గాల్పిడన్

ఋయ్యన భీష్ముపాలికిఁ గనం జని వేలుపుటేటిపట్టిచే

గయ్యముసేయ నానతిని గైకొని దీవెన లంది ద్రోణుని
నెయ్యపు మామకల్కుఁ గృపునింగని వీడ్కొనివచ్చెఁ గ్రమ్మఱ్ఱ.

క. చిందమ్ములమ్రోతలు మి,

న్నంది యెసఁగ భీష్ముదండు లాలపువేళ్ళం

గ్రందుగ నడచెను బయివయి,

ముందఱఁబొందునికొమాళ్ళమూఁకలమీఁదఱ్ఱ.

21

సీ. నొగలెక్కి కృష్ణుండు తగుమాడ్కి నిగుడంగఁ

దెల్లనివార్వముల్, తేజరిల్ల

జేజే లొసంగిన చిందంబు నొత్తుచు

నరదంబుపైఁ గ్రీడి యరుగుదెంచి

యిరువఁగుఁజూచి తానెంతయు మదిలోన

నక్కటికము పుట్టియయినవారి

వేయఁజేతులురాక విల్లునునమ్ములుఁ

దేరనుబడవై చి దిగులుత్రోఁపఁ

గులఁబడినఁజూచి గొబ్బునవెన్నుండు,

పాడిఁగఱపి పోరఁబగఱనొంచి

గెలుపుఁగొంట యేలికలకెల్లఁ దగవని,

మదికినాటఁజెప్పి మఱఁదినపుడు.

22

క. దురమునకుంబురికొల్పినఁ,

బరువడి సందియము వాసివాసి యెసంగం

గురిసెను నమ్ములవానల,

గరువంబటి పగఱపాఁజు గలఁగంబడఁగన్.

23

సీ. మార్తర మొత్తముల్ మార్కొనిపోరిన

నందడికయ్యంబు జరగెనపుడు

ద్రోవదికొడుకులు తోడుగ నభిమన్యుఁ
 డడరి యొప్పునివారి కడఁకఁజెఱిచెఁ
 గృపుఁడు నశ్వత్థామ కేడించి మూఁకల
 పైఁబడి తమలావు బయలుపఱిచి
 రుత్తరుండేగి శల్యునివూఁదఁ బోటొగ్గి
 రూపతే నాతనితూపుగముల
 నంతభీష్ముండుగవిసివాలంపగములఁ,
 దెలుచఁబరఁగించిమూఁకల బెగఁపఱిచి
 యెల్లెడలఁ దానయెప్పొల్చి యేపుచూప,
 విరిగిసురిఁగిరిపగవారిబిరుదుమగలు.

24

క. ఆలోనఁ బ్రొద్దుగ్రుంకిన,
 నాలముసాలించి నాఁటి కందఱు నీశ్వన్
 జాలమునేయక చేరిరి,
 చాలఁగ విన్నేటికొడుకు సారె బొగడుచున్.

25

ఉ. రెండవఁనాటిపోరునను రెండవ ప్రొద్దుకొమారు పోలికన్
 వండిమగండు క్రీడి తన త్రాణనుజూపెఁ గరంబుఁ బుచ్చె భీ
 ముండును భానుమంతు జముప్రోలికి ద్రోవదిత్రోడఁబుట్టువుం
 గండునఁదాఁకి ద్రోణుండును గ్రచ్చఱఁ బాఱఁగఁజేసె నీసునన్.

26

సీ. మూఁడవనాఁడును మొగ్గరంబులుపన్ని
 యిరువఁగు నొండాంటిబెరసితాఁక
 దుర్యోధనుఁడు భీముతోఁ దలపడిపోరి
 మేనెఱుంగక తేరివూఁద సోలె
 మూడుజాములయప్పు డీడఁబోవక భీష్ముఁ
 దుక్కునఁ బెక్కురఁజక్కడంచి

యొక్కడజూచిన నెమ్మలదిమ్ములుఁ

గండలకొండలు నిండియుండ

నెత్తుటేరులు పఱపింప నిలువలేక,

బెండువడి క్రీడిజూచెగిన వెన్నుండడరి

చుట్టువాలునుజేఱుని దిట్టయగుచు,

నరదమును డిగ్గి భీష్ముపై నరుగుచుండ.

27

క. కవ్వడియువచ్చి వెన్నుని,

నెవ్వడిఁ గొంగిటను బట్టినిలిపి వెనుకకున్

దవ్వులఁ గొనిచని భీష్ముని,

క్రొవ్వడఁగించెను గడంగి కూటువచెదరన్.

28

క. నాలవనాటి పెనంకువ,

వాలుమగఁడుశల్కుకొడుకు పలుకయు వాలుం

గ్రాలఁగ దృప్తన్యముని,

పైలలిఁగవిసి తెగటాతెబరి పడలువడన్.

29

పంచదామరము, ఘటోత్కచుండు జిత్తు లెల్లగానిపించి మూఁకపైఁ

దటాలుననైఱుంగు లీను తక్కుటంప గుంపులన్

దిటంబు మీఱ నేసియేసి దిట్టలె న వారినిన్

హుటాహుటిం గలంగి హఱనూకె నుక్కడంగఁగన్.

ఉ. ఏనవనాటి కయ్యమున నెంతయు వాఁడిమి చూపెద్రోణుఁడా

పూనికిఁజూచి మాఱుకొని పోరెను బీముఁడు చేవయేర్పడన్

మానకలక్ష్మణుండు నభిమన్యుఁడునుంజలమగ్గలింపఁగా

నేనుఁగు నేనుఁగుం బెనఁగు నేపునఁబోరిరి చూపఁతెన్నఁగన్.

31

క. అఱవనాఁడల వడముడి,

మాఱుకొని గుదియవిసరుచు మావంతుల్యో

ద్వి తీ యా శ్వా స ము

నీటుగగారులఁ గెడపెను,

బీటువడుచు దాయులెల్ల బెదరంజెదరక.

క. అని ద్రోణుడు ధృష్టద్యుమ్న,

మునిఁ గనలునఁ దారసించి మొనలుతలంకఁ

దనసింగిణి వాలమ్ముల,

ననువులు నాటంగ నేయ నాతఁడువఱచెక.

తే. ద్రుపదుకొమరుఁడు రారాజుఁడరితేరు,

నుగ్గుచేసిన వెన్నిచ్చె'సిగ్గువిడిచి

చేకితానుఁడుఁ గృపుఁడును జేవమీఱఁ,

బోరి రేడవనాఁడాలపోతులట్లు.

సీ. ననలెత్తువేడ్క సునాథుండు మొదలగు

గాంధారికొడుకులఁ గవిసభీముఁ

డుద్దవిడినివారిఁ బెద్దనిద్దురఁబుచ్చి

యేనుంగులనుజేసెఁ బీనుఁగులను

మఱి యలంబనుఁడను పూనిసిదిండియి

రావంతు మార్కొని లావుచూపి

పెద్దతడవునకుఁ బిద్దించె నాతనిఁ

గవ్వడియెంతయుఁ గస్తీచెంద

మఱిఘటోత్కఁచుండుమార్కొనిద్రోణుండు,

మొదలుగలుగువారిమురువడంచి

యలఁతిమాఁక నెల్ల నలుఁగులపాల్చేసె,

నవలినాఁడు వేల్పులబ్రపడఁగ.

ఎనిమిదవనాటి రాత్రి,

చనువున దుర్యోధనుండు చనిభీష్మునితోఁ

దనగోడు మొట్టవెట్టిన,

గనఁబటచెద నెల్లినాదు గండన నత్తడుగ.

36

తే. తొమ్మిదవనాఁటిప్రాద్ధనఁ దొంగలించు,

సంతసంబులుమోములఁజొకళింపఁ

గదలియిరువాఁగునుంబాలికలనఁబొలిచి,

రెత్తికోలునఁబడవాళ్ళు హెచ్చరింప.

37

సీ. అపుడుకోల్లలచేసి యభిమన్యుడడగిన

నరిగియలంబునుడడ్డపడియె

వివ్వచ్చుడరుదెంచి పేఁకఁజూపిన బాటు

దొరలకు ద్రోణుండుతోడు చూపె

బాసటయగుచు దుశ్శాసనుడు శకుని

వెంటరా భీష్ముండువేడి చూపి

వాడినారసములఁగ్రీడిని నొప్పించి

వెన్నునినంపట బెగడుపటిచి

రావుతులఁద్రుంచి పొలియించి మావతులను

నరదములవారి నొంది కాల్వొరనడంచి

కడిమిచూపిన దళములు గలఁగఁబాటె

లేట మొగములుపడి రెల్ల మేటిమగలు.

38

క. చేయునదిలేక కవ్వడి,

యాయమ్ములనాఁటియున్న యమ్ములవెతతోఁ

బాయవడు మోవలఁ బిలుచుచు,

నోయనదూపులను నేయుచుండెనుభీష్మున్.

39

కా. అచ్చొప్పంతయుఁ జూచి కృష్ణుడెదలో నారాటముంజెంది వి

వ్వచ్చుండెంతయు నొచ్చియుంట నొగలన్వార్వంపుఁ బగ్గంబులన్

మెచ్చుల్లుల్కుంగఁ గట్టి తేరు డిగి యామిన్నేటిపట్టిం బొరిం
బుచ్చంగా నడ తెంచె గేల బలితంపుఁ జుట్టువాలోప్పఁగన్. 40

క. తోడనెఱతెంచి వడిం
గ్రీడియునిరుగేలఁ బట్టి కృష్ణుని మరలం
దోడుకొనిపోయి తేరున
వేడుకఁ గూర్చుండఁబెట్టె వేడుచుబలిమిన్. 41

క. తియ్యనిమాటల వెన్నని
నియ్యకొనంజేసి వెడలి యీరః మెసఁగం
గయ్యమునకు డాసెనపుడె
యొయ్యనఁ బ్రొద్ద తమిలై నుడిగెదురంబుకొ. 42

తే. నాఁటిబవరంబుంగని మదినాటుకొన్న
యుమ్మలమ్మననింకఁ గయ్యమ్మమాని
కానలకు నేగుడునటంచుఁగెడఁకఁబలుకు
నలయుధిష్ఠిరు నూతార్చియనుపుమీఱ. 43

క. వెన్నుండారే యాతని
విన్నేటికొమారుడకకు వివ్వచ్చునితోఁ
దిన్నఁగగొని చనియూయన
సన్నగ నడిగించెః జాపుచందముఁ దెలుపన్. 44

ఉ. ఆందున కాతఁడిట్టనియె నాఁడుఁదనంబును దొల్తఁదాల్చి యా
పొందికఁబాసి వెన్నమగపోడిమిఁ దాలించియున్న వారిపై
నెందును నేయకుందుననినేఁ బ్రతినందగఁ బట్టినాఁడ మీ
యందుశిఖిండి యట్టెడగు టాతని ముందిడికొంచు నాపయిన్. 45

క. నేనేయచితఁగి గవ్వడి
నోనేసినఁ గూలువాఁడ నునుఁదూపులచేఁ
బూనియటుచేయుఁ డంచును
నానతియిడి పంచె మంతనంబున వారిన్. 46

క. మఱునాఁ డెప్పటియట్టుల

యఱిముఱిఁ బఱుతెంచి దండులాలమునేయం

దరలుడు శిఖండి మున్నిడి

ఁటతెంచెనుగ్రీడి భీష్ముపయికిఁ గడంకఁ.

47

తే. అడ్డుపడి దుస్సనేనుఁడు హామికలరఁ

బెక్కుమాఱులు కవ్వడి బెగ్గడిలఁగఁ

బొరిసాతె శిఖండియుఁ బొంగియేయఁ

బొచ్చెవివ్వచ్చుచాపునఁ జొరవమిగుల.

48

క. కొడుకుంబంచెను ద్రోణుఁడు

వడిఁగ్రీడికి నడ్డుపడఁగ బరవసమునఁ గ

వ్వడి తెఱసిఁజేసి యమ్ముల

బడలించె శిఖండిచెనుక వదిగొని భీష్ముఁ.

49

తే. తేరుసమసియు భీష్ముండు దిటవుచెడక

విరటుతమ్ముశ తానీకుఁ బిలుకుమార్చె

నంత వివ్వచ్చుఁడలుగులనక్కజముగఁ

బొదివిపడవై చె నాతనిఁ బుడమిమోద.

50

తే. నేలఁబడియున్న భీష్మునిపాలిక్కి

యంపసెజ్జయుఁ దలగడ యతనికపుడు

క్రీడినేర్పుమైఁ గలిగించి వాఁడితూపు

నేలలోనాటి దగ మాన్య నీరుదీసి.

51

క. మనుమలు మొదలగువారలు

తనచుట్టును బలసియుండఁ దనరెడు నాభీ

మ్మువిపాలికిఁ గర్ణుండును

జనుడెంచికరింబు వేఁడెస్సె రణచూపన్.

52

- క. వినువాఁకకొడుకు కూలిన,
వనరుచు దుర్యోధనుండు వడినెలవునకుం
జని యాసులునటిరాఁడొగి
మొనగానిఁగజేసె ద్రోణమూఁకలకెల్లన్. 53
- క. తన్నటువలె దళవాయిఁగ,
మన్నననొనరింప నలరి మక్కువద్రోణుం
డెన్న యుధిష్ఠిరు ననిలో
నన్నీకొనఁగెదను బట్టినలువురుఁజూరన్. 54
- క. అని బాసయిచ్చె దుర్యోధ
ధనునకు నాతండు మదిఁదద్దయు నుబ్బన్
విని యుద్ధనుఁడన్నకుఁ జె
ప్పెను దిటవును దాననతండు వెరువకయుండెన్. 55
- తొటకము.
- మొనలెల్లచు వీఁగఁగ ముల్కులు పె,
ల్చినఁగుచ్చుచు ద్రోణుండు సాత్యకిను
క్కునమార్కొని తూపులు గోరముగా,
ననినేసెను ద్రోవది యన్నపయిన్. 56
- తే. శల్యుండునుభీముండునుదాకిసరకునేయ
కొండొరులనొంచిమించుచునొకరికొకరు
నెత్తుపటదలు వాఱంగ నెట్టికొంచుఁ,
బూచుమోదుగులట్టులు పొలిచిరపుడు. 57
- సీ కిర్ణునికొమరుండు గండునవృషనేనుఁ
డడరి మూఁకలనెల్లఁ బొడవడంపఁ
దొడఁగిననకులుని కొడుకు శతాసికుఁ
డెడసొచ్చి బలుతూపు లొడలనించె

ద్రుపదుఁడు విరటుండుఁ దోడుచూపఁగగొంతి
తొలిపట్టిద్రోణునితోడఁ జెనఁగి
వ్యాఘ్రుడత్తుఁడు మొదలై నవారిని గోలు
పోయి ద్రోణునిచేతఁ బోరఁదాను

బట్టువడనున్నతటిని వివ్వచ్చుడడరి,
యంపవాసలు గురియించు చరుగుదెంచి
యల్లయొజ్జలవేడిమి యెల్లనుడిపె,
బ్రాద్దువాలెనునంతలోఁబొడలెనిరులు

58

ఉ. రెండవనాటి వేకువను గ్రీడి యుధిష్ఠిరుతోడఁ జెప్పి త
న్నొండెడ నాలముంజలుప నూరకపిల్చు సుశర్మదండుతో
గండునఁ బోరఁబోయి కడఁకం దనలావును జేవఁజూపిబల్
కొండలపిండ్లు మెండునను గూలిచెఁ బల్కురమేలి జోదులక.

59

క. మఱియు న్నంశ పక్షులును,
విఱుసనక పెనంగఁజూచి వెఱంగందకయే
దైత్ర వివ్వచ్చుఁడు తనయం,
పఱుపాలుగఁజేసె వేలవంతునవారిక.

60

సీ. ద్రోణుఁడు మిక్కిలి రోసంబుమీఱంగ
సత్యజిత్తును జముసరసకంచి
దూదితిట్టలమీఁదఁ దొడకుచిచ్చునుబోలె
మొనలపై వడిఁజూపి కనుపుగొట్టి
సూర్యుడత్తునిఁజంపి సూరెలబారులఁ
బలుచక్కియలకును బాఱఁద్రోలి
మాటులేకుండంగ మలయుచుండఁగ భీము
డెన్నయుఁగవలును మున్నగాఁగ

నందఱును గూడితాకిన నవలఁ గృపుడు
కర్ణుడును శల్యుడును లోనుఁగాగలట్టి
వారలెల్లను నడ్డంబు వచ్చిపోరఁ
బాలికలఁనెల్లఁ బీనుఁగుప్రోవు లయ్యె.

61

మ. భగదత్తుండును సుక్రతీకమను చెల్వొంబైన యేనుఁగుఁతోఁ
దగ భీముం దలపడ్డ తిచ్చవడి యాతం డెల్లనూపంగ నా
జగజెట్టి న్మొనసెల్లమాటుకొని యాసం బోర నాయందఱున్
వెగఁబొందన్ భగదత్తుఁ డేసె నటుపై వివ్వచ్చుఁ డేపారఁగన్.

62

క. చనుచెంచి వాడితూపుల

ననువులు చాటించి దొడ్డయమ్మున భగద
త్తునిఁ బుడమింబడ నేసెను
దెనఁగెడి యేనుఁగుఁతోడఁ బీనుఁగునుగాన్.

63

సీ. అది చూచి శకునియు నాతనిబలగంబుఁ

జొరవమై నర్జునుఁ జుట్టుముట్ట
బలువారసంబులఁ బలుపురఁ దెరలించి

శకుని నాతఁడు పాతించఁగఁజేసి
యార్వులు సెలఁగంగ నరుదెంచి తాకిన
సంశ్చక్తుల వెఱచఱవ నొంచి
నడముడితోడుత వచ్చి కర్ణునిఁ దాకి
పొలియించె నతనితమ్ములను ముపురఁ

దేరు డిగివచ్చి భీముండు తెఱసి గాంచి
కర్ణచుట్టల వేపురఁగం డడంచె
నింతలో ద్రోఁబుడును తేడు నేగుదెంచి
కర్ణుగాచిరి కవ్వడి కడఁకనుండి.

64

ఆ. అంతః బ్రాద్దుగ్రుంకె నప్పడ యిరువాఁగు
 నెలపుపట్ల కేగి నిదురపోయి
 మరల నెప్పటట్ల మఱునాఁడు చనుదెంచి
 కలనికాయితమయి నిలిచి రందు.

65

సీ. సంశ్చక్షులు క్రీడి జగడంబునకుఁ బిల్చి
 దవ్వుగఁ గొనిపోయి తడవు పెనఁగి
 రీలోన ద్రోణుండు నిచ్చటఁ దమ్మి వె
 గ్గరమును బన్నించి కడిమి మెఱయ
 వడముడి లోనైన వాఁలెల్ల దానిని
 జింపంగ నేమియుఁ జేతఁగాక
 యభిమన్యు వేడిన నాతండు గండున
 ద్రోణునిఁ దూపులఁ ద్రాణ చెఱచి
 మోహరంబును జొచ్చి యమ్మొనలనెల్ల
 జిక్కువఱచుచుఁ బెక్కురనుక్కుడంచి
 నేలకును గోలకును దెచ్చెనేర్పుమెఱసి
 పగఱజోదుల నెల్లను బలియఁడగుచు.

66

మ. మఱియుం బోవక తాఁకినట్టి కృపునిన్నాఁజేసి దుర్యోధనుఁ
 నెఱుంగల్ దూఱఁగఁగొట్టి ద్రోణకొడుకున్బిట్టేసి దుశ్శాసనుం
 బఱవంజేసివెనన్ బృహద్యలుని చేవం బాపి యాకర్ణుని
 గొఱవోవంగను నేసి శల్యుకడిమిం గోల్పుచె బీరంబునన్.

67

క. ఈలో సభిమన్యునకును
 నాలములోఁ దోడునూప నరిగెడి భీముఁ
 మేలిమగలఁ బోసీయక
 చాలిక నెదిరించి యూఁపె సైంధవుఁ డొకఁడున్.

68

నీ. ఇంతలో నభిమన్యుఁ డేపున వృషసేను
 నుక్కున మార్కొని యొల్లఁబోవఁ
 జేసినఁ దేజీలు చివ్వకు దవ్వగఁ
 దేరీడ్చుకొని పోయెఁ దీవరముగ
 బిరుదుమగలు వేనవేలుగఁ జనుదెంచి
 మంటలోపలఁ బడి మ్రుంచునట్టి
 మిడుతగుంపులమాడ్కి మీఁదిమీఁదికి వచ్చి
 సరగఁ నాతనిచేత సమసిరొకట

మాటలేటికిఁ బగవారి మేటిమగల

లోన నొకఁడైన లేడయ్యఁ బూని వెనక

సూది మొన మోఁపదగునంతచోటనయిన

గాయములులేని నెమ్మేనుగలుగువాడు.

69

వ. వెండియు నభిమన్యుండు.

70

క. రారాజుకొడుకు లత్మణుఁ

బోరం బరిమార్చి పేర్చి పొరిగొనె నొకబల్

నారసమునను బృహద్యలు

దోరించెను వారిబారి దొరలగ్గింపన్.

71

క. నెత్తురులఁ దొప్పఁదోగియు

మొత్తములై పాటు తనదు మొనకాండ్రవెతన్

మెత్తనఁగని నుర్యోధనుఁ

డత్తటిఁ జెయివీచె నందతాతనిఁబొడవన్.

72

నీ. వెఱ పెల్లునను బాటు వితమునఁ గడుండు

వెనుకఁప్రక్కకువచ్చి విల్లు తునిమె

ద్రోణుడిలోపల దోరించెఁ దేజీలఁ

ద్రుంచెఁ గృపుఁడు శ్రేరుదోలువానిఁ

గడఁగి యశ్వత్థామ కరవాలు నుఱుమాడె

నాటె శత్రుఁడు మేన నారసముల

నుఱిచేయఁగల దండిమగల్గెల్ల దొమ్మిని

బయిఁబడి యలయింపఁ బాలుపడిరి

యేమిచెప్పుడు నభిమన్యుఁడేపు చెడక

మేను నెత్తుట జొత్తిలి మింటి కెగసి

దుస్ససేనుని కొమరునిఁ దొడరివాని

గీటడంచయు నతనిచేఁ గెడసెఁదాను.

78

అ. అంతఁ బ్రొద్దుగ్రుంక నాలంబు చాలించి

మొనలఁదివిచికొంచు మొగమునందు

విన్నఁదనము తోఁపవెనవీటికిని బోయె

జనునిపట్టి కొండలమున మునిగి.

74

క. కవ్వడియు వచ్చి కొమరుఁడు

చివ్వనుగడతేఱు టన్న చెప్పఁగ వినిలో

నెవ్వఁగఁబొగులుచు నడలెను

నెవ్వారాఁపినను నాఁగ కెలుకై తివడిక.

75

ఉ. అంతటఁ గొంతసేవటికి నాతఁడు నెంజలివాసి యిట్లనుం

బంతముచూడుఁ డెల్లిపరిమార్చెద సైనిధవు నేరుగాచిన్

బొంతలఁ బ్రొద్దుగ్రుంకుటకు మున్నుగ నందఱుఁ జూచుచుండనే

నంతయుఁ జేయలేనియెడ నగ్గిని చొచ్చెద గాండివంబుతో.

76

క. అని ప్రతివత్సైన్యంతయు

విని మదిలోఁసైన్యండు వెఱపైకొనఁగాఁ

జని నుర్యోధనునకుఁ దెలి

పిననాతఁడు దిటము చెప్పి వెఱపుడిగించెన్.

77

ప. అట్లారేయి కడచిన.

78

సీ. బండి మొగ్గరమును బన్నించి మఱునాడు
 ప్రొద్దున ద్రోణుండు మొగమునందుఁ
 చానిల్చి యవ్వల దవ్వల సైంధవు
 జోదులనడుమను జూలుగఁబెట్టి
 యాయితంబయి యుండ నర్జునుఁ డన్నను
 గాపాడ సాత్యకిఁ గావలిగను
 బెట్టి యొడ్డును దాసి బిట్టేసి తాటివం
 డులుఁబోలెఁ దల లెన్నో ధోల్ల నేసి
 దున్నసేను నొంచి ద్రోణుని వడిమించి,
 మొగ్గరంబుసొచ్చి మొనలవ్రచ్చి
 కినుక యినుమడించి కృతవర్కఁదూలించి,
 చని శ్రుతాయుధునినిఁ జక్కఁడంచె.

79

క. ఈనడుమద్రుపదు కొమరుఁడు,
 ద్రోణునితోఁ బోరిపోరి తొలఁగిన నలుఁగుల్
 మేనన్నించుచు సాత్యకి,
 నోనేసెం ద్రోణునపుడు నూర్వరు మెచ్చఁ.

80

ఉ. కవ్వడియంత సైంధవుని గానఁగఁ జోవుచునుండఁద్రోవలో
 నెవ్వడి నడ్డుసొచ్చి వడి నీల్గిరి విందుఁడు వానితమ్ముఁడు
 జివ్వకుఁ గత్తెంబలఁజేరి సుయోధనుఁ డాలమిచ్చి మై
 నొవ్వగఁ బాటెఁ గ్రీడియును నూల్కొనిసైధవు డాసెనీసునన్.

81

తే. అపుడు కృపుఁడు నశ్వఞ్ఞామ యల్ల సైంధ
 వుఁడును బ్రొద్దు కొడుకును శల్యుఁడు మొదలగు
 పన్నిరువు రొక్కపెట్టను బన్నివచ్చి
 పొదివి రలుఁగుల నర్జునుఁ బోతరమున.

82

ఉ. అందఱ కన్నిరూపులయి యాతఁడు పోరగఁ జాట్టుముట్టి యా
సందునఁ గాలిమూఁకలును జాలఁగ బోరొనరించి రయ్యెడన్
మ్రుందెడు నేనికల్ నమయమాపులుఁ గూలెడు కాలిబంటులున్
గుండెడి మేలిమానుసులుఁ గుంగెడు తేరులు నయ్యె నయ్యెడన్. 83

క. అదియెల్ల గని యుధిష్ఠిరుఁ,
డెదలోఁ దలఁకొంది యప్పుడే సాత్యకిఁ
గదలఁగఁబంచెను గ్రీడికి,
నదనున సాయంబుచేయ నచటికి నెమ్మిన్. 84

తే. ఇంతలో యుధిష్ఠిరుఁ షోబనేగి ద్రోణు,
నొకటమార్కొనిచేప్పడియోడిపాతె
నపుడలంబసుండాముననడరితాకి,
మ్రుందెనుఘటోత్కచుచిచేతమతియునచట. 85

సీ. సాత్యకి ద్రోణుని సరకు నేయక దాటి
జలసంఘఁడనువానిఁ జక్కడంచి
నారిని సాగిసుదర్శను బొలియించి
దుశ్శాసనునితోడఁ దొడరె రెండు
తడవలాతనినొంచి తడయక చనుదెంచి
వడిఁ గ్రీడియొద్దకు వచ్చి చేరె
నచ్చట ద్రోణుండు మచ్చరంబున క్షత్ర
వర్మలోనుగఁగలవారిఁద్రుంచె
నన్నవంపున భీముండునరుగుదెంచి,
ద్రోణుని మెఱుంగుటమ్ములఁ దూలఁ బుచ్చి
యడ్డపడువారి నెల్లఁగ్రొవ్వరుఁగఁజేసి,
కవ్వడిని కేరఁజనుచుండఁగడిమి మెఱసి.

మ. చనుచున్ భీముడు త్రోవలో బలిమిమై జక్కాడె శత్రుంజయుం
డును లోనౌ ధృతరాష్ట్రుని పట్టులను నెంతో కిన్నగర్జుండు భీ
ము ననిన్ లోగొని తిండిపోతనుచు నేమో యుల్లసంబాడి పు
చ్చిన వివ్వచ్చుడువచ్చి పోతర మడంచెం గర్జునాలంబునన్. 87

ఇంద్రవజ్రము.

భూరిశ్రవున్మౌనాని పోరిడయ్యెన్,
గోరంబుగాసాత్యకిగూల్చి నేలన్
దోరింపజేయెత్తుడు చొడ్డయన్మౌన్,
సారించివివ్వచ్చుడు జానుమీఱన్. 88

తే. త్రుంచెభూరిశ్రవునిచేయి త్రుళ్ళిపడగ,
నంతగృష్ణునితమ్ముండునంతసమున
లేచి యడిదంబుపూని చేసాచియతని,
తలనుదునుమాడె నిల్లరువలదనంగ. 89

తే. మరలగర్జుండుసాత్యకిమాటుకొంచు,
వేలుపులుమెచ్చువట్లగఁ బెనెగితడవు
పొలిచియూతని దాడికినిలువలేక,
పాటిపోయెను బగవారు మీటిసవ్వ. 90

సీ. పదపడిసాత్యకి వడముడియును చోడ
నరుడేర నలుకమై నర్జునుండు
సైంధవుడెసగును జాగి వేగముపోవ
రారాజపంపున రాధకొడుకు
కవ్వడికడ్డంబుగా నచ్చి పోరాడి
యొడలునొచ్చిన సిగ్గువిడిచిపాతె
గృపుడు నశ్వత్థామ వృషసేనుడును శల్యుఁ
డడరి పోరిరి క్రీడియౌననంగ

వెన్నుఁదొసరించు చీకటి కన్నెఱింగి,
 త్రీడిసైంధవు తలద్రుంచి కీడుతలఁగఁ
 బాశుపదమున నద్దానిఁ బడఁగవై చెఁ,
 దండ్రితోడమీఁద నంతనిరెండవచ్చె.

91

ఉ. అప్పుడె కృష్ణుఁగూడి చని యర్జునుడన్నకు మొక్కిసైంధవుం
 దొప్పమిచేసి గూపముట యుబ్బునఁ జెప్పె నతండుపొంగఁ గాఁ
 దప్పును ద్రోణమీఁద విడితాధృత రాష్ట్రనిపట్టి యచ్చటం
 జెప్పెడిదేమి రేయి యనినేయగఁ బంచెను మేటిజోదులఁ.

92

చ. ద్రుపదునివంకవారలను ద్రుంపక మైచుట పూర్వనంచు నే
 వపసను ద్రోణుఁడుం బ్రతిసవత్తై నటుండఁగఁ జంపె గాలివే
 లుపు కొమరుండు దుష్ప్రవాఁడు లోనగు నాధృతరాష్ట్ర) బిడ్డలఁ
 గృపుఁడును గర్ణుని బదరెఁ గిన్నను రజ్జులువల్కుచుండఁగాన్.

93

క. ఈలోనశ్వేణామయు,
 నాలములో రక్కసి దొర నంజనపర్వుం
 గూలిచె నప్పుడభీముఁడ,
 వాలములు మేనగుచ్చి బాహ్లికు ద్రుంచెఁ.

94

తే. సాత్యకియుసోమదత్తుండుచలముమీఱ,
 నొండొరులతోడఁబోరాడుచుండఁచందు
 వెన్నుతమ్ముఁడుమిక్కిలి బీరమునను,
 సోమదత్తునితలద్రుంచె సూడు మిగుల.

95

క. అదిగని యందలి ద్రోణుఁడు,
 మొదలగువారలు కడంగి ముట్టుకొనంగా
 నెదిరించి నిలిచి రిందును,
 బాదువంగల జోడులెల్లఁ బొంగెడుమదితోఁ.

96

తే. అపుడు కర్ణుండు సహదేవు నదిమివట్టి,
 వింటికోపునబొడుచుచు విడిచిపుచ్చె
 నెక్కుడై నట్టి పగవారి నెవుడునీవు,
 తలపడకుమంచు, దులువ నూటలనుబలికి.

97

సీ. కర్ణునివలె చెడుకటపుల సాత్యకి
 నొంపంగ దుర్యోధనుండు దలంచి
 పలువురనొక్కటఁ బయిలబడఁగాఁ బంచెఁ
 జేరి మున్నభిమున్యజేసినట్ల
 మఱి ఘటోత్కచుడొప్పు మగఁటిమి నెదిరించి
 చంపె నలంబను జటునికొడుకు
 నంత హలాయుధుఁ డడరి వేడిమి చూప
 వానినిఁ బొలియించి నాడిచూపి
 యోహిడింబకొమరుఁ డందఱఁ గలవంగఁ,
 గర్జుఁ డపుడు వానిగండడంచె
 వేల్పుఁజేడు తనకు వెలయ నిచ్చినయట్టి,
 సత్తిచేత నెడఁదబలదరింప.

98

చ. విరటుండు వచ్చి తాఁకినను వీసరవోని కడంక ద్రోణుడై
 ల్లరుఁ గన నాతనిం దునిమి లావునఁ బైఁబడు కాలిమూఁకలన్
 బారిగొనుచొక్కచో ద్రుపదుఁ బోరనరూపడఁగించె నంతటన్
 విరియగఁ దామరల్ సరిగ వేడివెలుంగునుదోఁచెఁ దూర్పునన్. 99

ప. అప్పుడు.

100

సీ. వచ్చి యుధిష్ఠిరు వంకవారెల్లను
 దనుఁదాఁక ద్రోణుండు తాల్మిచెడక
 యందఱ నోనేయ నర్జునుఁ డతుడెంచి
 చేవమై బోరె జేజేలు మెచ్చ

నప్పుడశ్వత్థామ యనుగారు చచ్చుట
 నెపముగా భీముండు నేర్పుమెఱయ
 ద్రోణునికడకేగి దోరె నశ్వత్థామ
 యనిచెప్పి వినఁడయ్య నతనిఁజలుకు
 లంతఁ జెప్పె యుధిష్ఠిరుఁ డభుకు దక్కి,
 పోర నిప్పుడశ్వత్థామ పొలిసెననుచు
 నమ్మి ద్రోణుండు తేరిపై సొమ్మసిల్లి,
 విల్లుచమ్ములుఁ గ్రిందను విడిచిపడియె.

101

క. వీనుఁగువలెఁ బడి యుండిన
 వానిందలద్రుంచి వైచె వాలుననలుకఁ
 మానక భృష్టద్యుమ్నుఁడు
 తానే యాతనినిజంపఁ దగువాఁడనుచుక.

102

సీ. ఎవరు చెప్పిన విన కేచి భృష్టద్యుమ్నుఁ
 డటుతండ్రిఁ బఱచుట యాలికించి
 కినుక సశ్వత్థామ చనుదెంచి యాకూళ
 నిప్పుడె కని పొలియింతు ననుచుఁ
 బలుకుచు దళముల పైదూపు లడరించి
 నారాయణంబను పేరుగలుగు
 గోరంపుటమ్మును గొబ్బున విడిచినఁ
 బలువుర నది నేలపాలుచేసె
 దాని వేడిమి కెవ్వరుఁ దాళలేక,
 కలఁతనొందంగ వెన్నుండు కనికరమున
 వడముడిని దేరుడిగఁబంచి యుడిపెదాని,
 వాడియంతయుఁదననేర్పువ న్నె కెక్క.

103

క. అమ్మలు మఱియుం బఱపుచు

దమ్మయి యవియెల్లఁ బోవ వగఁగూరినడెం

దమ్మన నశ్వత్థామయుఁ

గ్రమ్మతెఁ జేయునదిలేక గరువంబడఁగఁ.

104

ఆ. అంతఁ బ్రొద్దుగ్రుంక నాలంబు చాలించి

యలరిగొంతిక్కొడుకు లరిగి రిండ్ల

కలుక ద్రోణుచావుఁ దలఁచి దుర్యోధనుఁ

డడలు చిల్లునేరెనపుడ వెడలి.

105

క. అమ్మలుసటినాఁడొక్కటఁ

దమ్మలయు దొరలయు నెదుటదళవాయినిగా

నమ్మిన కర్ణుని నొనరిచి

క్రమ్మట దుర్యోధనుండు కలసికి వెడలెన్.

106

క. పదియాటవనాఁ డటువలెఁ

బొదలుచు నిరువాఁగుఁ దాఁకి పోరాడంగా

నదమదముచేసె వడముడి

యదనారసి త్నేమధూర్తి యను నెకిమినిన్.

107

క. వడముడి యశ్వత్థామయుఁ

దడవు పెనఁగి సొమ్మసిలిరి తగ నిరువురు న

ప్పుడ కర్ణుండును నకులునిఁ

గడఁక యుడిపి తేరు చదిపి కాలులుప్రేతెన్.

108

తే. దుస్సనేనుండు సహదేవుతోడఁ బెనఁగి

సొమ్మవోయెనుదనవారిలుమ్మలింపఁ

గృపునిఁ దాఁకి ధృష్టకృమ్ముడవునుపోరి

యోడిపాతెనునవ్వంగఁదోడివారు.

109

బ. తొడరి జమునికొడుకు దుర్యోధనుడఁ దాకి

పెద్దతడవుకడిమిఁ జెనఁగనందుఁ

దేరుగోలుపోయి రారాజుమైనోవ్వ

నోలఁబోయెఁ జెలులయుల్ల మెరియ.

110

ఉ. కవ్వడి కర్ణుని దొడరి గాటముగా బడలించి తూపులఁ

దవ్వఁగఁ జోపె నాతనినిఁ దక్కినజోదులు నడ్డుసాచ్చుడుం

గ్రొవ్వడఁగించె వారి నెలగోలున నంతటఁ బ్రొద్దుగ్రుంకుటఁ

జివ్వను మాని మానుగను జేరి యిర్వరు వీడుపట్టులఁ.

111

క. మఱునాటిపోర శల్కుని

మఱిమఱిబతిమాలి కడకు మైకొన నతనిన్

గఱునయగు కర్ణునరదము

నెఱిఁ దోలఁగఁ బంచె తేఁడు నేరుపుతోడఁ.

112

సీ. నొగలెక్కి శల్కుండు తగఁ గర్ణుఁ బేర్కొని

మది కలంగఁగ బీరమాటలాడి

కాకివీఁదనుబెట్టి కాఱు లాతనిఁ బల్కి

కతలు పెక్కులుచెప్పి కడఁకచెఱిచె

నంతటఁ గర్ణుండు కొంతతాలిమిదాల్చి

పొంత యుధిష్ఠిరు పొంగడంచి

ద్రుపదునికొడుకులఁ దొడరి పెక్కండ్రను

వాలమ్మలడరించి నేలఁగలిపె

జొచ్చి భీముఁడు కర్ణుండు చూచుచుండ

వానికొడుకును నలనత్యసేనుఁ దాకి

దొడ్డ నారసమునఁ దలఁచునిమివైచె

బగలుమూఁకలు గుండియల్ పగిలిపఱవ.

113

క. దురమునఁ గర్జుండు యుధి

స్థిరు నొప్పించి వెఱి గండుచెడి పాత్రుడు నా

దొరను వెనుదవిలి పెక్కులు

వరుసంబులు వలికి సిగ్గుపాటొనరించెన్.

114

నీ. అన్నబన్నము చూచి యలుకమైభీముండు

కర్ణుని మార్కొని కడఁకచూపి

క్రొవ్వాడితూపెద గుఱిచేసి యేసిన

నరచచ్చి శేరిపై నతఁడు వడియె

నప్పడు వడముడి యతనిమీఁదికిదాటి

నాలుకతోయంగ వాలువెఱికి

తగవు గాదనిచెప్పి తనమామ శల్యుఁడు

మరలింప నాపని మానివచ్చె

మఱియు దుర్యోధనునితమ్ము లఱపులడర

వచ్చి శ్రుతవర్మమొదలై నవారుతన్ను

నొక్కపెట్టిన తాఁకిన నుక్కుమీఱ

వారిసందఱ జమునిల్లునేరఁబనిచె.

115

సర్వగి. వీ.కపంశ ప్రకుల్వనవేల్కవ్వడి

దాఁకవల్లూపులాతండుమైనించుచు

మూఁకలంజావఁగామోదెడందబులం

దేకువల్విడియెందేనియుఁబాఱఁగఁ.

116

తే. కృపుఁడుచంపె సుకేతునిద్రుపదుకొడుకు

నతనిమూఁకలుమాన్పడివెతపడంగఁ

దివిరి దుర్యోధనునిఁ గాఁకి తేరు చదిపి

మురియడంచెదృష్టద్యుమ్నుఁడురువడించి.

117

అ. క్రీడిమీఁదఁ గవిసి కినుక నశ్వత్థామ

పెంఁగెఁగొంతనేపు బెట్టిదముగ

నేచి క్రీడితునిమె నేనుంగుత్తోఁ గూడ

నపుడు దండధారుఁడనెడు జేసి.

118

సీ. మలయధ్వజుండన నలరారు నెకిమీఁడు

బలిమి నశ్వత్థామ పయిని గవిసి

వేల్పులు పొగడెడు వితమునఁ బోరాడి

రూపుమాసె నతని తూపుగములఁ

గర్జుండు ద్రుపదుని గట్టి మొనలముట్టి

తల్లడిల్లగఁ జేసె నెల్లవారి

దుర్యోధనుఁడు భీముత్తోడను ననిజేసి

వెన్నిచ్చి పాతెను వెఱపు గదిరి

క్రీడి సంశ్చక్తుల నోర్చి కెలసియూర్చి

యెనురుకొన్న యశ్వత్థామ యేపుమాపి

వచ్చుచుయుధిషిరుఁడు చాలబన్న మొంది

కవలఁ గొనియింటి కేగినకతనువినియె.

119

క. విని కర్ణుని సూర్యోనఁగొ

జనకయెప్రక్కకుఁ దొలంగిచని వెన్నునితో

మనికికిఁ బోయెను మిగులఁగ

ననినొచ్చిన యన్ననేమ మారయుకొఱకున్.

120

ప. అయ్యుధిష్ఠిరుండును.

121

క. విచ్చినవారిం గనుఁగొని

చచ్చెనుగా కర్ణుండంచు సంతోషముతో

ముచ్చటపడి యడిగినవి

వ్యచ్చుడు కలరూపు చెప్పె వనట పెరుఁగఁగఁ.

122

- ఆ. దాన నొడలుమండి తమ్ముడంచును జూడ
కాడరానిమాటలాడెనతని,
గవ్వడియును నలిగి కరవాలు జళిపించె
బట్టి తలనుగోయువాడనంచు. 123
- వ. అప్పుడు. 124
- ఉ. వెన్నుడు వారినిదృఢును వేడిమివోవగ బుజ్జగించిలో
నున్న కడింది కిన్ననొక యొప్పున మానిచి క్రీడి నప్పుడే
యన్నకు మ్రొక్కుబంచి తనయందలి తప్పును సైంప వేడుమం
చన్నను దెల్పి తెచ్చుకోని యన్నను గవ్వడివేడెనంతయున్. 125
- తే. అతని వేడికోలున నుల్ల మపుడెకరంగి
చెలంగి తమ్ముని గొంగిటజేర్చియెత్తి
యాలమున గెల్వడివించి యరుగబంచె,
గర్జుమీదికి జముపట్టి కట్టినపుడ. 126
- క. ఈనడుమున భీముండును
మానుగఁ బోరాడియూడి మామను శకునిన్
భీముఁగువలె బడనేసెను
మేనెఱుంగక తేరిమీఁద మించినకడిమిన్. 127
- సీ. వడముడి లోనగువారలతోఁ బోరు
కర్ణుని గవ్వడి కదియ వచ్చి
భీమునకును నన్నసేమ మెఱింగించి
గాంధారికొడుకులఁ గడంగి తాఁకి
పదుపుర నొగి నేలపాలుగఁ గావించి
వృషసేనుమీఁదికి వేగ వెడలి
తండ్రి కర్ణుడు చూడఁ దలఁద్రుంచి యాతని
బట్టపగటిప్రాద్దువలె వెలింగ

చున్నసేనుని భీముండు తొడరితాకి
 నేలఁ బడవైచి తొమ్మునఁగాలుమోపి
 పయిని గూరుండి పొట్టను వ్రచ్చికినుక
 నైత్రు ద్రావెను నెల్లరునిలిచిచూడ.

శ్లో. అంత దుర్యోధనునిచెంత కరుగుదెంచి 128

హితవు గఱపె నశ్వత్థామ యెఱుకమెఱయఁ
 గర్జఁడర్జునుఁ బరిమార్చు గలఁడటంట
 వెట్టియనితెల్పియింకఁబొందువేడుమనుచు.

129

౪. దానికి నాతం డీకొన

కొనని యా మంచిమాట లాలింపక బల్
 పూనికఁ బరిఁ బురికొల్పెను
 మానక మార్చురదడఁబుమాటుకొనంగన్.

130

మహాప్రగఠ

ఒగి వివ్వచ్చుండుఁ గర్ణం డొకరినొకరి తామోర్చిమించంగనానం
 దగఁజోరాటంబు సల్పం దఱుఁగని బలిమిం దద్దయున్నేలుచేయై
 పగవాని న్నొంచిచాలం బడలుపఱచిక్రొవ్వాడితూపులైఱుంగుల్
 నిగుడంగామేన నెల్ల న్నెఱఁకులు దవులన్నేర్పుతోకఁ గ్రీడినాటెన్.

౫. అది గని దుర్యోధనుఁడవు

డెదిరింపఁగఁ జేయివీచె నెల్లరఁ గ్రీడిన్
 సదమదము చేసెఁ బలుపుర
 నెదిరింపఁగఁ జన్నవారి నీసున సలేడుక.

132

శ్లో. వేలుపులతోడు తనకియ్య వెలయుదానిఁ

బెక్కునాళులనుండియుమిక్కిలిగను
 గొలుచుచుండెడుదానిఁ బెంజలువతూపు
 నర్జునునిఁబూద నాకర్ణుడలుకనేసె.

133

తే. చెడియె నది శల్కమౌసంబుచేత నవలఁ

గృష్ణునేర్పుచేతను నొక్కకీడుగ్రీడి

కొదవకుండంగ నేమందు నదియుగ్రీడి

బొమిడికంబునుగూలిచేఁ బుడమిమీఁద.

184

ఆ. అంతఁ దనివిననక యప్పాఁపతూపును

నేలనుండిలేచి నిగిడి మగుడఁ

గ్రీడివంక మరల గీటడఁచెను దాని

వెన్నుఁ డనుపఁ గ్రీడి వెఱపుమీఱ.

185

క. అమ్మాడ్కిఁ బాఁపఱమ్మది

వమ్మయి చనఁ గర్ణుడెదను వనటనుబొందెన్

బిమ్మటఁ గవ్వడి యాతని

నమ్మలసోనలను ముంచి యభ్రుకొందించెన్.

186

మ. ఒడలెల్లం గడునెత్తురుల్ దొరుగఁగా నుక్కెక్కి పోరాడుచోఁ

బుడమిం గ్రుంగెను దేరుదానిఁబయికిం బొల్పొందఁగా నెత్తువోఁ

గడిమిం గర్జుని కుత్తుకందునిమోఁ గిన్నం గ్రీడి వాల్దూపులన్

గడఁక న్వొన్నుడు పంపఁ బాడిఁ దలఁపంగాలేక పెంపేదఁగన్. 187

ఆ. కొడుకుచాపుజూచి వెడలిపోయెనొ నాఁగఁ

బ్రోద్దుబాతెనంతఁ బొంగిమదిని

బాండుకొమరు లెల్ల నిండుల కేగిరి

వనటమొదల నెడుటివారు చనఁగ.

188

క. మలుచటినాడలశల్కని

దళవాయినిగాఁగఁ జేసి దండులవ్రోడన్

వెలువడి దుర్యోధనుడటఁ

బొలికలసికి నడచె గడఁక పొలుపొందంగన్.

189

క. ఆరేయి కృపుడు హితవుగ

రారాజును జేరి చెప్పి రహి నివుడైనన్

జేరి యుధిష్ఠిరు పొందును

గోరు మను చతః డతని పలుకులు వినఁడయ్యెన్.

140

సీ. శల్యుండు తేరెక్కి చనుదెంచి బీరంబు

రూపుదాల్చినమాడ్కి నేపుచూపి

యేనుంగులను నెల్ల బీనుంగులను జేసి

వారువంబుల నేలప్రలోసర్చి

యరదంబులను గరం బఱవఱ లొనరించి

కాలిబంటుల జముప్రోలికంచి

పెక్కుతెఱంగుల నుక్కుచూపుచునుండ

వడముడి వడివడి వచ్చి తాఁకి

గుడియ చేకొని పెద్దయు నుడుటుమీఱఁ

బోరి యాతని వ్రేల్చిడిఁ దేరిమీఁద

నొఱగఁజేసినఁ గృపుఁడప్పు డొద్దనుండి

తనదుతేరిపై నిడుకొని చనియెనతని.

141

తే. కర్ణకొడుకుల మూపుర గండడంచె

నకులుఁ డప్పుడు కుత్తుకల్ నఱికివైచి

సురధఁడనువాని మార్కొవి సొంపుచెటిచి

తలనుదునిమె నశ్వత్థామములికిగముల.

142

ఉ. ఆవల శల్యునిం గవిసి యార్చి యుధిష్ఠిరుఁ జేపుచూపియుం

జేవచెడం బడల్పడియుఁ జెచ్చెరఁ దేరు సోలి యంతలో

నే వడిఁ చెల్వి నొంది తనయేటును బోటును జూపి శల్యునిన్

మాపులఁ జంపి తేరు నుఱుమాడి కలంచెను వాఁడితూపులన్.

143

- క. కని యపు డశ్వత్థామయుఁ
దనతేరున శల్యునిచి దప్తుగఁ గొనిపో
యెను మఱియొక యరదంబును
గొనిశల్యుఁడు మరలివచ్చి గోరముగాఁగఁగ. 144
- క. కయ్యంబొనరిచి క్రీడిని
డయ్యంగాఁజేసి భీము డాసి కలంచెన్
జయ్యన యుధిష్ఠిరుఁ డడరి
వెయ్యేటికి సత్తిచేత వెన్నదలఁద్రుంచెన్. 145
- తే. శల్యుఁ డీల్లిన నెవ్వగ జాలఁగనలి
చుట్టు ముట్టిరి యాదిట్ట చుట్ట లెల్ల
వశముడియుఁ గ్రీడి సాత్యకి యడరి వారి
రూపుమాపిరి రారాజు రోసిచూడ. 146
- ల. దుర్విషుండు మొదలు దుర్యోధనుని తమ్ము
లను గడంకఁదాకి లావుమెఱును
నొక్కఁడైన మిగులకుండంగ నందఱ
భీముఁ డవుడు వెదకి పిలుకుమార్చె. 147
- క. శ కునికొమారు నులూకుని
మొకమోటము లేక చంపె మొనలు దలంకఁ
జికిలి మెఱుఁగు నారసమున
నొకయేటునను సహదేవుఁ డుడుగని కడిమిఁగ. 148
- ల. కొడుకుపడిన శ కుని మిడుకుచు నడ తెంచి
వారువములదండు బలసిరాఁగ
నకులుఁ బొదివి వాఁడినారసమ్ములు గ్రుచ్చి
తుదికుఁ దా నె పెద్దనిద్దురవోయె. 149

సీ. భీష్ముడు లోనై న పేరెన్నికను గన్న
 మగటిమి గలవారు మ్రందుటయును
 గర్జుడు మొదలుగాఁగలుగు సంగడికాండ్రు
 పేరులేకుండంగ బిడ్డటయును
 దుస్ససేనుడు మొదల్ తోడునీడగనుండు
 తమ్ములందఱుఁ బోరవమ్మగుటయు
 శల్యుడు మున్నగా సాయంబుచూపిన
 దొరలెల్లనుసులు తొఱఁగుటయును
 జూచిదుర్యోధనుడు వెఱసాచ్చి నొచ్చి
 బడలిదై వ్వాపాయసంబను మడుఁగుచొచ్చి
 యెవ్వరు నెఱుంగకుండంగ నేకతంబ
 నీరిలో డాఁగియుండెను నిలువరముగ.

150

క. అప్పుడు పాండునికొడుకులు
 తప్పక పగవారి నెల్లఁ దలలుదటిగి తా
 మెప్పట్టున దొరఁ గానక
 యప్పుడ వెనకంగఁ జొచ్చిరందుచు నిండున్.

151

తే. ఒకటఁ గృపుఁడు నశ్వత్థామయుఁ గృతవర్మ
 తప్పిచనితోడు మడుపులో దాగియుంట
 యెఱిగి మువ్వరు నచ్చోటి కేగి తమ్ముఁ
 దెలిపికొని మాటలాడిరి తెలివిదప్పి.

152

క. వడముడికిని సంజుడు దె
 చెప్పుడు మెగముల వేటకాఱు చెచ్చెర దానిం
 బొడగని వచ్చి యుధిష్ఠిరు
 కడఁ జెప్పిరి తామువిన్న కన్నవియెల్లన్.

153

సీ. తమ్ములుఁ గృష్ణుండుఁ దక్కటిదొరలును
 దెగి వెంటరాఁగ యుధిష్ఠిరుండు
 మడుపుకడకు వచ్చి మఱిమఱి యెమ్ములు
 చిల్లులువోవంగఁ బెల్లుగాను
 రోతమాటలు వల్కు రోసంబు మదిఁబుట్టి
 దుర్యోధనుఁడు తాను దోడులేక
 యొంటరియై యుంటయును వారు పలుపుర
 త్రోడ్పాటుననుబల్కితొడరియుంట
 చెప్పియొక్కఁడొక్కఁడెత్తుఁజేరిపోగ
 నందఱునూపుమాపెదనంచుఁబలుకఁ
 దగినతేరునువాలును మొగి నొసంగి
 యొక్కనినెపోరుసలుపంగనిక్కువముగ.

154

క. పనిచెద ననుచు యుధిష్ఠిరుఁ
 డనఁగా నమ్మాటబలిమి నందఱు చూడం
 గను మడుపు వెడలివచ్చెను
 దనచేతను గుదియ యొప్పుఁ దగ రారాజన్.

155

క. అప్పుడు వెన్నుఁడు భీముని
 నొప్పుగఁ బురికొల్పె బోరి కొగి బలరాముం
 డప్పుడవచ్చి పెనంగెడి
 చొప్పును నిర్వురచలంబుఁ జూడఁగ నిలిచెన్.

156

తే. అప్పుడెల్లరు మడుపును నల్లవిడిచి
 పొలికలని కేగుదెంచిరి పొలుపుమీఱ
 గుదియలను గేల నంకించి యునుటుపొదల
 గాడ్పుపట్టియు రారాజు గదిసిరంత.

157

- చ. వెనుకకుఁబోవుచు న్నగుడ పీఠమెయిం బఱతెంచి తాఁకుచుం
గనుఁగవ నివృత్తల్ సెదరఁ గన్గొనుచుం గుడెల్లొక్క పెట్టునన్
గనలునఁ ద్రిప్పి యొండొరులఁ గండలురాలఁగఁ గొట్టుచున్ జలం
బున నడగొండలట్ట కడుఁబోరిరి నెత్తుటఁ దొప్పఁదోఁగియున్. 158
- వ. ఇట్లమ్రేటిమగలు మిగులఁ దెగువ మెయిం బెనంగుచు గుదియలు
పూనిమేనులుసించుచు నొంచుచు నొండొరుల మించుచు నాయం
బులు పగిలి గాయంబులనుండి పెల్లుగం దొరుంగు క్రొన్నెత్తురుల
వెల్లువలు కొండలనుండి వెలువడిన సెలయెల్ల మొత్తమ్ములఁ బురు
డింప నొండొరువులకు వట్రపడక కడిమి చూపుచుండ దుర్యోధనుండు
తన నేరిమి వేరిమిని వడముడి బెడిదంపు గుదియపెట్లం దప్పించు
కొనుచుననుచు వేడుకతోడఁ దన ప్రోడతనంబు చూపఁ గడంగిన
నెటింగి కటివేలుపువంపునం గవ్వడి వడముడికి సైఁగజేసిన నానన్న
కన్నెఱిగినవాడై యాతండు కయ్యంపుఁబాడిఁ దొఱంగి. 159
- క. బెడిదంబగు గుదెపెట్టునఁ
దొడలు విఱుగఁ గొట్టికిందదొడిఁబడబుడమం
బడియుండిన దుర్యోధనుఁ
గడఁకందలదన్న నెడమకాలనలుకతోఁగ. 160
- అ. అట్లు పాడి విడిచి యాతనిఁ దన్నుట
చూచి యలుకవొడమిచూడ్కులందు
నిప్పులురుల లేచి యప్పుడ బలరాముఁ
డడరి భీముఁ జంపఁగడఁగుటయును. 161
- క. వెన్నుం డడ్డముగాఁ జని
యన్నను మరలించి తెచ్చి యాతనికినుకం
దిన్ననిమాటల మానిచి
మన్ననతో నన్ననంచె మనికిం జేరెన్ 162

క. తొడలు విఱిగి నేలఁ బడియుండి రారాజు
నోరి దురద దీఱఁ జీరి కృష్ణు
నెల్ల వారువినఁగఁ బెల్లుగఁ బెక్కులు
కానిమాట లాడెమేనునడఁక. 163

క. అంతటను వీడుపట్లకు
గొంతికొమ్మలైల్ల గృష్ణుఁ గొని చని రేలమిన్
గంతునవెన్నుఁడుకరిపురి
కెంతయుగాఁధారిచూడఁపఁగఁ జనియెన్. 164

క. చని పనిదీటిచిక్రమృతఁ
జనుదెంచినఁ గృష్ణుఁడపుడ జముపట్టిని నా
తనితమ్ముల సాత్యకినిం
గొని మోఘవతియను నేటికుఱఁగటి కరిగెన్. 165

సీ. కృపుఁడు సశ్వత్థామ కృతవర్మయునుగూడి
పడియున్న యెశయనిపాలికరిగి
కన్నీరు మున్నీరుగా మీఁదఁబడి యేడ్చి
యెలుఁగులు రాల్పడ నెట్టకేల
కాతని నూరార్చి రందు సశ్వత్థామ
యెకిమీనిఁగనుఁగొని యిట్టులనియె
నీరేయి యేనేగి యెట్లైనఁ బొందుని
కొడుకులఁ జాట్టాలమడియఁజూచి
తలలు గొనివచ్చి యేలిక దగ్గఱకును
దెచ్చి చూపెద గాతండ్రిఁదెఱఁగుమాలి
తలను గోసిన తులువను దప్పకుండఁ
బంపువాఁడధృష్టన్యమును బంపుమాని
86

- క. అని వీడ్కొని చని తెరువునఁ
జనువునఁగృపుఁ డట్లుచేయుఁ జనదని చెప్పన్
వినకొక్కఁడుఁ దగువెరవును
దనలోఁ దలపోయుచుండఁదఱిమానికడన్. 167
- ఆ. అపుడు గూబయొకటి యచ్చటి కరుదెంచి
యాదమఱచి చెట్టుమీఁదఁగూర్కి
యున్న కాకిగములనొక్కటఁబొలియించె
మెడలుగొఱికిగోళ్ళనొడలుపెఱికి. 168
- క. అదియంతయుఁ గన్నులఁ గని
యిదియేతగువెర వటంచునెంచియడిదముం
గుదురుగఁ గేలం దాలించి
కదలెను నడిరేయి తనదు కర్జము నడుకన్. 169
- చ. చని కృతవర్మనుం గృపునిఁ జక్కఁగ గుమ్ముములందుఁ బెట్టి తాఁ
గనికరమేది కై దువయుఁ గ్రాల గుడారము దూఱి లోపలన్
బెనుపఱి మేనులనృఱచి నిద్దురఁ జెందెడునట్టి జోదులం
గనుఁగొని యద్ది కానిపనిగా మది నెంచక యీసుపెంపునన్. 170
- తే. తొడరి నిదురించువారి గొంతుకలుకోయఁ
దొడఁగె బాపఁడయ్యను బచ్చి తురకనోలె
నప్పు డల్ల యశ్వత్థామ యలుక యొకటె
పెద్దగాఁ జూచుకొనిపాడి పేరుమఱచి. 171
- క. మొదలనె దృష్టద్యుమ్నునిఁ
దుదముట్టించుటయ కాక తొరపుఁ బ్రాటన్
బ్రదికినపుడె మెడఁగోసెను
నెదమీఁదను గూరుచుండి యేమటి కూర్కన్. 172

సీ. అత్తాపు వెల్వడి యుత్త మోజుని బట్టి
 యొక్కప్రేటునవానియునుఱుగొనియె
 గాలిబంట్లను హత్తిగముల మాపులఁ ద్రుంచి
 మడుపులు గట్టించె నొడలి నల్లఁ
 గడచి యచ్చోటును గని శిఖండిని దాకి
 ద్రోవది బిడ్డలతోడ నతనిఁ
 బొదిచి గీటడఁగించి పిదప నేవురఁజంపె
 ద్రోవదికొడుకులఁ దూపుగముల
 నంతఁ బగవారిపరి జముచెంతకరిగి
 వీడు సద్దడఁగుటఁ జాల వేడ్క నొంది
 కడలి మామను గృతవర్మగలసికొంచు
 సరిగ్గఁ గూడియశ్వత్థామదొరనుజూడ.

178

క. కసి కుట్టూపిరితోడను
 గనులం దేలగిలవై చి కాటియఁబడు నా
 తని చెవులవేసె నంతయు
 వనకెల్లనుబాసి మేనువదలెను తోడున్.

174

సీ. మఱునాఁడు వేకువమానిసియొక్కండు
 రోజుఁచుఁ బటతెంచి తొమ్ముమోఁది
 కొనుచు యుధిస్థిరుఁ గలి కాళ్ళపయివ్రాలి
 యేడ్చుచు నడురేయి నిల్లుచొచ్చి
 యొకఁడు నశ్వత్థామ యోర్చి దృష్టద్యుమ్నుఁ
 దమ్ములఁబరిమార్చియుమ్మలింప
 ద్రోవదికొడుకుల నేవురఁ బొలియించి
 తక్కటివారలతలలుద్రుంచి

పోయెనని కన్నులను నీరుపొరలఁజెప్ప
సాలసి యాతఁడుడెందంబుగలఁగివాల
గ్రేవనున్నట్టివారలు లేవ నెత్తి
యూఁజడింపఁగఁదేటిఁబ్బూర్పువిడిచి

175

క. తనతోఁ గ్రీడిచి వెచ్చునిఁ

గొని యశ్వత్థామనడఁప గోరి వెడలఁగా
విని యాతఁ డొడల బూడిద
ననువునఁ బూసికొని తపసియ ట్లయ్యెవెఱ్ఱ.

176

ఆ. వారలతనిఁ గదియవచ్చిన బీతుని బ్రహ్మశిరము నాఁగఁ బరఁగుతూపు
విడిచిపెట్టనదియెవివ్వచ్చుఁడునునేనె! నొకటిన్కటిరెండునొనరఁదాఁకి.

క. మింటి కెగసి రెండును బెను

మంటలు వెడలఁగఁ బేర్చిఁబుజిమఱిజగముల్
వెంటనె కాల్పఁగఁ జొచ్చిన
దంటయగుచువ్యాసుఁడుడిపెదగనానెగులున్.

178

క. వ్యాసునిపంపున నిరువురు,

నీసులు విడనాడి తూపు తెవరిచి వారా
వ్యాసుని యెదురని యుడిసిరి,
రోసమునం ద్రుపదుకూఁతురున్ వడముడితోన్.

179

క. అలఁతం గొడుకులకొఱకుం,

బలవించుచు ద్రోణుకొడుకుఁ బరిమార్చి మదిం
గలయుమ్మలికము వాపఁగఁ,
బలుదెఱుగులవేడనతఁడు పరుగునఁజనియెన్.

180

క. మఱియాయశ్వత్థామయె,

పఱసిన యామేటితూపు పడఁతుల కఁబుపుల్

పటియలుగఁ జేయఁజొచ్చినఁ,

గణివేల్పుత్ర రకడుపును గాచెం బెరిమఁ.

181

క. నిసుపులు నిద్దరవోవఁగ,

నుసులులు గొన్నట్టి కూళ నోడించి తలఁ

బసలీను మానికముఁగొని,

యొసఁగిరి భీముఁడును గ్రీడి యొగి ద్రోవనికఁ.

182

తే. దానద్రోవదియెంతయుఁ దఱివిసఱియె

నట్లు తలదాల్చు మానికమదియుఁ బోవఁ

బెంపుదఱిగి యశ్వత్థామజంపు మాని

యపుడె తానలపాలయ్యెఁ దపసియగుచు.

183

ప. అనినవిని యవ్వలి కత నెఱింగింపు మచుటయు.

184

క. ఎన్నిక్యడ రాకుండఁగ

నన్నియొ జగములను జేసి యెంఁగొ నెనరుతో

నన్నింటిని గాపాడుచు

నెన్నండున మఱపులేక యేలెడుదంటా

185

మణిగణవికరము.

తలఁచుట వలననె తగఁ బలుజగముల్

గలుగఁగ నొనరుచు కడింది యొడయఁడా

మెల పునఁ గొలఁదికి మిగులు జగములన్

నెలపుకొనబయలనిలుపు బలియుఁడా.

186

గవ్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్రనిరోవ్య
నిర్వచన నైషధ కావ్యరచనా చాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర
కందుకూరివంశపయఃపారావార రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్య
మాత్యపుత్ర సకల సుజనవిధేయ పీఠేశలింగనామధేయ ప్రణీతం
బైన యచ్చతెనుగు భారతమునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృ తీ యా శ్వా స ము

క. తలఁపులచేతను మఱియుం

బలుకులచే నందరానివాఁడ వయి జగ

మ్ముల నెల్లెడ లోపలను

న్వేలుపలను న్నిండియుండి వెలిఁగెడువేల్పు.

1

వ. శౌనకుండు మొదలుగాఁగల తపనుల కాసూతుం డవ్వలికత నిట్లు
చెప్పందొడంగె.

2

సీ. కొడుకులు చుట్టముల్ పుడమియేలికలును

బ్రెగడలు మొదలుగాఁ బేరుగలుగు

వారెల్లఁగూలిన వగఁగూరి ధృతరాష్ట్రుఁ

డడలుచు సెజపెఁ బడికరంబు

సామృహోయియు లేచి జొటజొటఁ గన్నీరు

వజ్రదలుగట్టంగ వనరుచుండ

విదురుఁడు వ్యాసుండు వెనుక సంజయుఁడును

నెంజలి దీటిచి నెమ్మదిగను

బాలికలనిఁజూడరమ్మని పలుకుటయుచు

గొంతియును నాలుఁగోడండ్లుఁ గూడిరాఁగ

వచ్చెనంత యుధిష్ఠిరుఁ డచ్చెరువుగఁ

దమ్ములను దోడుకొని పెదతండ్రిఁ గదిసె.

3

అ. కదిసి తండ్రికెఱిగి గాంధారికిని మ్రొక్కి

తక్కుగలుగువారిఁదగఁగఁగాంచి

తీయ్యమాటలాడి నెయ్యంబుఁ గడుఁజూపి

కట్టియన్నవారి కనలు మాన్పు.

4

పటియలుగఁ జేయఁజొచ్చినఁ,

గతివేల్పుత్ర రకడుపును గాచెం బెరిమఁ.

181

క. నిసువులు నిద్దురవోవఁగ,

నుసులులు గొన్నట్టి కూశ నోడించి తలఁ

బసలీను మాసకముఁగొని,

యొసఁగిరి భీముఁడును గ్రీడి యొగి ద్రోవనికఁ.

182

తే. దానద్రోవదియెంతయుఁ దనివిసఁగియె

నట్లు తలదాల్చు మానికమదియుఁ బోవఁ

బెంపుదటిఁగి యశ్వత్థామజంపు మాని

యపుడె కానలపాలయ్యెఁ దపసియగుచు.

183

ప. అనినవిని యవ్వలి కత నెఱింగింపు మచుటయు.

184

క. ఎన్నిక్కయిడ రాకుండఁగ

నన్నియొ జగములను జేసి యెంకొ నెనరుతో

నన్నింటిని గాపాడుచు

నెన్నండున మఱపులేక యేలెడుదంటా

185

మణిగణవికరము.

తలఁచుట వలననే తగఁ బలుజగముల్

గలుగఁగ నొనరుచు కడింది యొడయఁడా

మెల పునఁ గొలఁదికి మిగులు జగములన్

నెలపుకొనబయలనిలుపు బలియుఁడా.

186

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబనూత్ర లోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్రనిరోవ్య నిర్వచన నైషధ కావ్యరచనా చాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర కందుకూరివంశపయఃపారావారి రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మణ్య మాత్యపుత్ర సకల సుజనవిధేయ పీఠేశలింగనామధేయ ప్రణీతం బైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందు ద్వితీయాశ్వాసము.

తృ తీ యా శ్వా స ము

క. తలఁపులచేతను మఱియుం

బలుకులచే నందరానివాఁడ వయి జగ

మ్ముల నెల్లెడ లోపలను

న్వెలుపలను న్నిండియుండి వెలిఁగెడువేల్పు.

1

వ. శౌనకుండు మొదలుగాఁగల తపనుల కానూతుం డవ్వలికత నిట్లు
చెప్పందొడంగె.

2

సీ. కొడుకులు చుట్టముల్ పుడమియేలికలును

బ్రెగడలు మొదలుగాఁ బేరుగలుగు

వారెల్లఁగూలిన వగఁగూరి ధృతరాష్ట్రుఁ

డడలుచు సెజ్జపెఁ బడికరంబు

సామ్యవోయియు లేచి జొటజొటఁ గన్నీరు

వఱదలుగట్టంగ వనరుచుండ

విదురుఁడు వ్యాసుండు వెనుక నంజయుఁడును

నెంజి దీటిచి నెమ్మదిగను

బాలికలనిఁజూడరమ్మని పలుకుటయుచు

గొంతయును నాలుఁగోడంద్రుఁ గూడిరాఁగ

వచ్చెనంత యుధిష్ఠిరుఁ డచ్చెరువుగఁ

దమ్ములను దోడుకొని పెదతండ్రిఁ గదిసె.

3

అ. కదిసి తండ్రికెఱిగి గాంధారికిని మ్రొక్కి

తక్కుగలుగువారిఁదగఁగఁగాంచి

తియ్యమాటలాడి నెయ్యంబుఁ గడుఁజూపి

కఱ్ఱియన్నవారి కనలు మాన్పె.

4

తే. అఁపుకొన్ననునాఁగక యంతకంత

కడరి మదిఁబొంగి పొరలెడునలుకకతన

జమునిపట్టినిదిట్టంగఁ జలముపూని

నట్టిగాంధారి నోదార్చె వ్యానుఁడపుడు.

5

క. వడముడియును గాంధారికిఁ

గడుఁదీపులు పుట్టునట్టుగా మఱుమాటల్

నొడివి యడంకువ నాయమ

యెడఁదం గలయట్టి కిన్మక నెల్లను నుడిపెన్.

6

ఉ. అ త్తటి నామెయానతిని నన్నయఁ దమ్ములు ద్రోవదింగడుం

బత్తిని వెంటఁబెట్టుకొని పాండుకొమారులు తల్లి పాలికిం

గుత్తుకబంటి నెవ్వగలఁ గూరి చనంగఁ గొమాళ్ళనెల్లఁ దా

నెత్తికవుంగిలించుకొని యేడ్చె నొకించుక సేపు గొంతియున్.

7

క. అటుపిమ్మట నడుగులఁబడి

పొటపొటఁ గన్నీరుజాటి బుగ్గులుతడియన్

గటకటఁబడు కోడలి మి

క్కుటముగ నూరార్చి యాపె కుందుడిగించెన్.

8

సీ. అంతవారందఱు నడలెల్ల విడనాడి

సరగ నెయ్యంపు ముచ్చటలు నెఱసి

చుట్టపక్కంబులు చుట్టును నడ శేర

వెనలి యందఱు నొక్క పెట్టగాఁగ

ధృతరాష్ట్ర) కడఁజేరి తెఱవలు నెయ్యరు

బంటులు వెను మెటనంటి రాఁగ

నెల్ల వారును గూడి యల్లన నాలంపు

నేలకు నడిచిరి చాలఁ దాల్చి

నెదురఁ బీనుంగులయియున్న యేనుగులను
తఱుచు తప్పించుకొనుచును తఱినిగూలి
తిట్టలయియున్న వార్వంపు టట్టగములఁ
ద్రోచికొంచును జని రందుఁ ద్రోవఁగనక.

9

క. అప్పుడు గాంధారి యనిం
గుప్పలుగాఁ గూలిపడిన కొడుకులు మొదలౌ
గొప్పవలంతులఁ గనుఁగొని
దెప్పరముగ నిట్లుపెక్కు దెఱఁగులనేడ్యెక్.

10

సీ. పలుమానికపుఁగోళ్ల పసిఁడి మంచము మీఁద
సంచపాన్పునఁ బవ్వళించు నీవు
కటకటా యిటువంటి కటికినేలఁ బరుండ
నోర్చితివెట్లు దుర్యోధనుండ
వేస వేలెప్పుడు వెనుకముందులఁ జేరి
కొలుపునేయుచు నుండ నలరునీవు
దాయలుబ్బుఁగ నక్కటా యోంటిఁ బడియుండఁ
జాలితివెట్లు దుశ్శాననుండ
యెండకన్నును వానకన్నెఱుఁగ కెప్పుడుఁ
గడమపడకుండు సుకములఁ గాంచుమీరు
వానకును నెండకును నెట్లు వరుససైఁచి
కుందకున్నారు నాముద్దు కుఱ్ఱలార.

11

క. పలువురు జోదులు పయిఁబడి
కలనం దగవేది మేనఁ గఱకు ములుకులన్
జలమున నడరించి నినుం
బొలియించిరె నానలేక పొరి నభిమన్య.

12

తరల. పరగ నాడటు జూద మొక్కటి పన్ని యాడి యుద్ధిష్ఠిరున్
 పరగ లోగొని యన్నియుం గొనజాలి యక్కట యిప్పుడీ
 దురపుజూదమునందు నేరుపుతోచ కూకర యాడి మ
 చ్చరము హెచ్చగ మాద్రొక్కటి కొసంగితే శకునీ యొడల్. 18

సీ. దుస్సల నిమ్మాడ్కి దొసగులపా తేసి

చనితివే మముఁబాసి సైంధవుండ

నినునమ్ము దుర్యోధనునకుఁగా నునుఱులు

తోఱఁగితే ద్రోణుండ తోడువచ్చి

యొజ్జలంచునునై న నొక్కింతమోమోట

మెన్నక కెడపిరే నిన్ను నేడు

మఱచెకొలో మేనమా మనుమాటయు

శల్యుండనినుఁజంపు జమునిపట్టి

తండ్రిపోయిన బిడ్డలఁ దగఁగఁ బెంచి

చదువుసాములు చెప్పించి సాకినట్టి

నిన్నుఁబడనేయఁ జేయాడెనె యకటకట

పాండుని కొమాళ్ళతోయి భీష్ముండయిల్లు. 14

వ. మఱియు నప్పొలికలనియందు. 15

సీ. మడిసినమగలపైఁ బడి సొమ్మసిలి లేచి

యార్వులు మినుముట్ట నఱచువారుఁ

బాలిసిన చెలికాండ్రఁ దిలకించి కస్తీమెఁ

బుడమిమీఁదను బడి పొరలువారుఁ

గన్నబిడ్డలమేను గాకులు పొడువంగఁ

గనలేక యెద మోదుకొనెడువారుఁ

జాఁపకట్టుగఁబడ్డ సై దోడులను గాంచి

యెడఁద వ్రయ్యలువాఱ నేడ్చువారు

నగుచువగచెడు మగువల యడలు టులివు
పుడమియును నాకసంబును ముంచుకొనియె
నేమిచెప్పను నదిగన్న నెట్టిరాతి
గుండెవానికి వగ పుట్టుకుండ దవుడు.

16

ప్రే. అప్పుడెంతయుగాంధారియలుకవొడమి
యిట్టికీడులుమూడుట కెల్లగుదురు
వెన్నుడేయని యాతనితెన్నుదిరిగి
యిట్టులనిలిపైగడు బెద్దయెలుగుతోడ.

17

క. నేటికి ముప్పదియాటవ | యేటను నొండొరులనెదిరి యాతీరుననే
యోటరుక్షరు నీవారులు | గీటడగెద వీపు నట్ల కీడ్పడి యొంటిన్.
ఆ. వీనులారవినియువెన్నుడెఱుకుల | కించుకయుఁ దలంక కీట్టు లనియె
ముచువె తిట్టిరిట్లు కినుకను జడదారులిప్పడిందుఁ గ్రొత్తయేమిగలదు.
క. ఐనను నహూరక యిటు | కానక తిట్టుటను నీదు గరితతనం బో
చాన కొఱతవడుఁ గాకే మేనియుమేలొదవగలదె యిందున నీకున్.
క. అనినంతట ధృతరాష్ట్రం | డనిగోసం జచ్చినట్టి యలతేండ్లకు నె
ల్లను నగ్గియియ్యజముకొడు | కునుబనిచిననాతడపుడెకొద లేకుండన్.

సీ. సాదలను బేర్పించి సొరిదినందఱ కగ్గి
యిప్పించి యామీఁద నెల్లవారుఁ
దనవెంట బారులై చనుదేర జముఁజట్టి
వినువాఁక కడకేగి మునిగి యంగు
దుర్యోధనుండును దుశ్శాసనుండును
లోనై నవారికిఁ దానుఁదండ్రి
నువ్వులు నీళ్ళును నెవ్వగ నొకచోట
వదలుచు నుండంగ వచ్చి కుంతి

కన్నుగవ నీరుకాటంగఁ గదిసి యచట
నెల్లరు వినంగఁ గర్ణుండు తొల్లి తనకుఁ
బ్రాహ్మవలనను గలుగుట పాపంగఁ దెలిపి
యతనికిని నీర్భు విశువంగ నతివవేఁడె.

22

ఉ. అప్పుడు గొంతిపెద్దకొడు కందఱముందఱ నన్నుకొ కడుం
దెప్పురమైన నెవ్వగలఁ దేలి వితాకునఁ దల్లిదూఱుచుం
జెప్పెడి దేమి కర్ణుంకుఁ జేసెను నూవుల నీళ్ళపోతయుం
దప్పుక కర్ణునిం దడవి తక్కినవారును గుంది రెంతయున్.

23

తే. పిదప మిన్నేటిగట్టునఁ బెద్దదైన
గుడ్డయిల్లొందు గట్టించి గొంతికొడుగు
బుదుగులుఁ జెలుల్ మొదలైనవారితోడ
మూఁడు నెలలందు నిలిచెనుమురిపమెడలి

24

సీ. అచ్చోటి కొక్కనాఁ డయ్యుభిష్ఠిరుఁ జూడఁ
గోరి వ్యాసుండును నారదుండు
కణ్వుండు లోనుగాఁ గలిగిన జడదారు
లరుడేర నెదురుగా నరిగివారిఁ
గొనినచ్చి మరియొద లొనరించి యందఱ
నొగిఁబ్రేటలను గూరుచుండఁజెట్టి
యడుగులఁబడి లేచి యందఱసేమంబు
లారసి వేర్వేఱ యపుడు జముని
పట్టిచేదోయి జోడించి యిట్టులసియె,
నేను జచ్చిన వారికి నీధువదలు
నప్పు డమ్మ కర్ణుండు నా కన్న యంచుఁ,
జెప్పె నప్పటినుండియునొప్పుదఱిఁగి.

25

క. ఉల్లం బెంతయు నడలెడు,

దల్లియె నాకిట్టివెతను దారిచే నకటా

బల్లిదు నన్నను జంపుక

యెల్లర మొగములను నింక నే నెటుచూతుక.

26

శే. బవగమున నాడు కర్ణుని బండికల్లు

పుడమిలోపలఁ గ్రుంకుట పోలఁగంటి

దానికిఁ గతంబు నారద యానతీవె

యనుడు వేలుపుడవసి యిట్లనుచుఁజెప్పె.

27

సీ చిన్ననాఁ డటు తల్లిచే విడువంబడి

యడుగుఁ బుట్టువునింట నలరుచుండి

విలువిదై గఱచుచు వింటనమ్ములు గూర్చి

మెరపుమై నొకనాడు విడుచుచుండ

వాలుఁదూపోక్కటి నేలవేలుపు దూడ

కునుదాఁకి యది నేలఁ గూలుటయును

నలిగి పాటుఁడతని యరదంబు పుడమిలో

దిగఁబడుఁగాకని తిట్టి చనియె

మఱియు బాపఁడ నని బొంకిమట్టుమీఱ

భార్గవునియొద్దవిలువిదైఁబడసికడకు

గాలు దొలిచిన పురుగుచేఁ గల్గఁజెలిసి

తిట్టుఁబడఁబోరు నెడవిదై తెలివివోవ.

28

క. అని యంతయు వాక్రుచ్చిన

విని మోమున విన్నదనము వ్రేలుచునుండన్

గనుఁగవ నీ రొలుకఁగఁ గ

ర్జునిఁ దడవితడవి యుధిష్ఠిరుండును నంతక.

29

సీ. చెప్పక కర్ణుని చొప్పును దాచిన
 తనతల్లి నేమియు ననగలేక
 యిక ముందు పుడమిలో నేకతమెప్పుడు
 తలెరుఁబోడులవద్ద దాగకుండు
 గాకయంచును నల్క గడలుకొనగ దిట్టి
 కాయగూరలు దించు గానలందు
 దానుండునని లేవ దమ్ములు ద్రోవది
 పెక్కవగలఁ దెల్ప బెడచెవులను
 బెట్టి పట్టిన పట్టును విడువకుండె
 నంత జడదారు లందఱు ననువుమీఱఁ
 బలుదెఱంగుల నాయముల్ పలికి మదికి
 హత్త నూటిపోసినఁగొంతమెత్తనయ్యె.

30

క. జడదారిదొరల నుడువుల
 నెడఁదం గల కలఁక తొలఁగి యీకొనెగడకున్
 బుడమిం గైకొనియేలఁగ,
 నడవుల కేగెడితలంపు లడుగంటంగఁ.

31

చ. తపసులు చుట్టముల్ చెలులు దమ్ములునుం బెదతండ్రి వ్రోడ రా
 నపుడ యుధిష్ఠిరుండు తగ నచ్చటువెల్వడి వీడుచేర న
 చ్చపుఁ దెలివెం జనెం బజలు సంతసమారఁగ భీమునన్న తా
 నెపు డరుదెంచు మమ్ము నెపుడేలు నటంచును గాచియుండఁగఁ.

వ. మఱియు సంతకుముంగలన యయ్యూరివార లంతయువిని యంతం
 తనరాని సంతసంబున.

32

సీ. కమ్మకస్తురినీటఁ గలయంపి చల్లించి
 ముత్యాలముగ్గులు మొగి నమర్చి
 యపరంజికంబాల నరఁటిచెట్లను గట్టి
 క్రొమ్మావిదోరణా లిమ్మువఱిచి

కరువేళ్ల పందిళ్లు కొనుగొప్ప వేయించి
సరిగంచుచందువాల్ జతనుపటిచి

నత్తావిగల పూవులెత్తులు గట్టింది
యగరువత్తులతావి పొగలుపెట్టి

ప్రోలు గై సేసి రంతటఁబాలువుమీఱ
వెన్నుడును దమ్ములిల్లాలు వెంటరాగఁ
బుడమివేల్పులు దీవెన లిడుచునశవ
వేశ్కెత్తో యుధిష్ఠిరుఁ డల్లవీడు సొచ్చె.

34

క. చివురుంబోడులు మేడల

చివరల నందముగ నిల్చి చేతులనిండుం
బువులుగురియంగ దొరయును
దవుమాడ్కిని దెరువుదాటి దటిసెం గొలువున్.

35

క. ముత్తైదువలు నివాళుల

న త్తటిఁ బాటలను బాడి యలరుచు నియ్యం
జొత్తెంచెఁ గొలువుఁ గూటము
త త్తరమునఁ గొంతికొడుకు తద్దయు నెలమిన్.

36

తే. వెదకి యవ్వీటిజోన్యులు వెట్టివట్టి

మంచిమూర్తంబునందును మించువేశ్కె
దొరతనంబును బూనెను సరసనున్న
తపను లొక్కటదీనింపఁదనరి తేడు.

37

ఉ. అమ్మోఁ బూనఁ దెమ్మోరలు నల్లనఁ బల్కెలు వీచె వేలుపుం

గొమ్ములు క్రుమ్మరించి రొగిఁ గ్రొన్ననమొత్తము నేలవేల్పు లొ
క్కుమ్మడి నేనఁబ్రాలు పయి నూరక చల్లిరి కాఁపు లెల్లరున్
నెమ్మదులందు నంతసము నిల్చి రతం డటు నేలఁ దాల్చుటన్.

38

క. కాపుల కెల్లను నేమము

లేపట్టునఁ గొఱఁతవడక యెలమి యొసంగన్

గాపాడుచు నందఱు నొక

రూపునఁ జూచుచు యుద్ధిష్ఠిరుం డరసెఁబజన్.

39

తే. ఇట్లు కొన్నాళ్లు నేలను నేలుచుండి

దెందమూఱటఁ జెందక కుందుచుండఁ

గలఁకవోఁ గృష్ణుఁగనిపాడిగఱపవేడ

నతఁడు కొనిపోయె భీష్ముని యండకతని.

40

ఉ. తమ్ముల వెంటఁగొం చరిగి తాతను గన్గొని తేఁడు మ్రొక్కఁదా

నమ్ములపాన్పునందు వెతలందుచు నుండియు వెన్నుమన్ననన్

నెమ్మదిఁ జెంది మన్మలకు నెట్లన దీవెలిచ్చి యొల్లిపై

నిమ్ములఁ చెల్పెఁబాడికత లిట్లని భీష్ముఁడు భీము నన్నకున్.

41

క. కాపుల నొప్పింపక తా

నేపట్టున రవ్వపడక యెల్లరు మెచ్చుం

గాపులవలనను బన్నుల

నోపికత్తోఁ గొనఁగ వలయు నొడయం దెవుడున్.

42

క. పుడమిఁ దనకంటె బలియునిఁ

దొడరిన నెగ్గగును గాన దొరయగువాఁడా

యొడయనిత్రోడను బొందే

యొడఁగూర్చగవలయుఁజాల నుపమయొసంగన్.

43

క. దండుల నని లేనపుడును,

మెండుగ నుంచుకొను చెవుడు మెలఁకువత్తోఁ దా

నుండంగావలె నెకిమీఁ,

దొండు దొరతనంపువిత లొప్పుగఁగనుచున్.

44

- క. మ్రుచ్చులవెత లేకుండఁగ,
నిచ్చులుఁ బరికించి యెందు నెఱి చెడకుండఁ
హెచ్చుగఁ గాఁపుల మేలును,
నచ్చుపడం బుడమియేలి కారయ వలయున్. 45
- క. కలిమియుఁ జదువును జాలం,
గలిగినచో మిడిసిపడక కడు నడఁకువత్తో
మెలఁగం జను నెల్లరకును,
దలకూడును బేరుఁ బెంపుఁ దద్దయు దానన్. 46
- క. చాలఁగఁగి డగునపుడును, చాలిమియే పూనవలయుఁదప్పక దానన్
మేలిమి చెందును మానిసి, నేలంగలవారిలోన నెగులర యడఁగన్
- క. నవ్వులకు నై ననుం దగ, దెవ్వనికిని నొప్పి నించుకేనియుఁ జేయన్
గవ్వలయాటల నై నను, గ్రొవ్వున దబ్బఱలనాడఁ గూడదునుమ్మో.
- క. కలదానిలోనె చాగము,
నలుపుచు నిచ్చులును బీదసాదల నరయన్
వలయును దనచేత నయిన,
కొలఁదిని నొరులకును మేలుగూర్పఁగ వలయున్. 49
- క. ఒరు లొనరించినమేలును,
గరువంబున మఱవరాదు కలలో నై నన్
దొరపడి చీటికిమాటికి,
బొరయం దగ దలుక దానఁ బోదువును జేటుల్. 50
- క. ఒరు లేవి తనకుఁజేయఁగ, నరయస్మదీ గోరుచుండు నయ్యవియే తా
నొరులకుఁజేయఁగ వలయును, దిరముగఁదామేలు సెందఁదివిరెడు నేనిన్
- తే. మఱియుమిగిలిననాయంపుఁదెఱుగులెల్ల,
మదికినాటంగఁదెలిపెనుమనుమనికిని
భీష్ముఁ డప్పుడ వోచ్చిటికి వేడ్క-మీఱఁ,
దనసితేఁడులువచ్చి రాతనిని జూడ. 52

తరల, అచటివారలచేత గారవమంది యాజడదారులున్

ముచటదీఱగ నందు వెన్నుని మోడ్పుగన్నులఁ జూచి వేఁ
డుచును దద్దయుఁ బ్రొద్దుపుచ్చి కడుం గడుం జముపట్టితో
నచటనుం గనరాని నాయము లెల్లఁ జెప్పిరి కూరిమిన్. 53

తే. పిదప భీష్ముండుమనుమనివెరపుమీఱఁ,

బున్నెములజాడలను చెల్విబుజ్జగించి
ప్రోలికంచెను వ్యాసుపంపునను సంత,
నుండి పదియేను నాళ్లతఁ డూరనుండి. 54

ఉ. ఆవలఁ దోడఁబుట్టువులు నందలిపెద్దలు నూరిపాఱులున్

బావయుఁ జుట్టముల్ గోలుచువారలునుం బెదతండ్రితల్లియుం
ప్రొవులుగట్టి వెంబడిని బోరనరాఁగ యుధిష్ఠిరుండు న
త్తావునకేగుదెంచె దనతాతను గ్రమ్మఱఁ జూచువేడుకన్. 55

క. ఏతెంచి జోతచేయుడు

నాతండును మోడ్పుగన్ను లరతెఱచి వడిం
జేతుల నిమరుచు మనుమని
నాతటి దీవించి యిట్టలనె ధృతరాష్ట్రున్. 56

క. కొడుకులపోకకు మది వగ

గుడువకు మించుకయు నీదు కొదవల నెల్లం
గడువడి నుడువు యుధిష్ఠిరుఁ
డడలక యీతనినె నమ్మునున్నిటికింకన్. 57

ఆ. అచుచుఁ జెప్పి పిదప నందటి నేగుంబు,

లరసి కనులు మొగించి యబ్బురముగ
మొదలుఁదునియులేని మొనవేల్పుమదినిల్పి,
విన్ను వాఁకకొడుకువిడిచెనునుఱు. 58

ఆ. కొంతసేపు తాత కొఱకును జముపట్టి, కనుల నీరుఁచి కళవళించి
వెనుకఁ బెద్దవారి పనువున నలెనికి, నగ్గిపనులు దీర్చె నడలుతోడ. 59

మ. వెనుకఁ భీమునియన్న తాతకును దావిన్నేటిలో నూపులఁ
వనటఁబొందుచు నీళ్లతో వదలి యానాఁడేటినిం దాటి త్రో
వను నన్నం దనతాతఁ జంపుటకుఁగా వంతం గడుం బొంది కా
ననునుండం జనువాడనంచుఁ బలుకఁ వ్యాసుండునుం గృష్ణుఁడున్.

కే. యలుదెఱుగులఁ దాల్చిమాటలనుఁగఱపి,

యింటికియధిపతిరుని దెచ్చి రెట్టకేల

కంతవ్యాసుండు జముపట్టి ననువుమీఱ,

వారువపుజన్న మొసరింప నేఱుపకివె.

61

క. పోరున దాయల నటువలె, దోరించిన దోసమెల్లఁ దొలఁగును నీకున్
వారువపు బన్నమున నని, ప్రేరేప యధిపతిరుండు వెత దిగఁద్రావెన్
వనమయూరము. కన్వడిని గుఱ్ఱమును గావఁగను బంచెన్

నవ్వడిని జన్నమును నివ్వటిలఁ జేయన్

నవ్వచును వెన్నుపని నాయముగ వేడెన్

దవ్వగనుజోపి వగతాలినిని దాల్చెన్.

63

మ. త్రికోకిల. అన్నపంపునఁ క్రీడి విల్లును నమ్ములుం దవరారఁగన్

దిన్నఁగా నల మావునోయిన తెన్నునం జనుచుండఁగా

మున్నగా నరుదెంచి జక్కివి మోది పట్టు త్రిగల్తలం

జిన్నసోరుం గెచ్చి చెచ్చెరఁ జేరె నొండు విలాసిక్.

శా. అంతం దత్తడి పోయిపోయి గరువం బారంగఁ బ్రాజ్ఞోత్తిషం

బెంతో వైశమి చేరెఁ జేరుటయు నష్టే వ్రజదృతుండు దా

సంతోసంబున వచ్చి పట్టుకొనియొ క్కిం జలం బొప్పుఁగాఁ

బొంతం గవ్వడి వచ్చి తాఁకెవతినిం బోటొగ్గి వ్యాసుండున్.

65

తరల, అచటివారలచేత గారవమంది యాజడదారులున్

ముచటదీఱగ నందు వెన్నుని మోడ్పుగన్నులఁ జూచి వేఁ
డుచును దద్దయుఁ బ్రొద్దుపుచ్చి కడుం గడుం జముపట్టితో
నెచటనుం గనరాని నాయము తెల్లఁ జెప్పిరి కూరిమిన్. 53

తే. పిదప భీష్ముండుమనుమనివెరపుమీఱఁ,

బున్నెములజాడలను జెల్పిబుజ్జగించి
ప్రోలికంచెను వ్యాసుపంపునను సంత,
నుండి పదియేను నాళ్లతఁ డూరనుండి. 54

ఉ. ఆవలఁ దోడఁబుట్టువులు నందలిపెద్దలు నూరిపాఱులున్

బావయుఁ జుట్టముల్ గొలుచువారలునుం బెదతండ్రితల్లియుం
బ్రోవులుగట్టి వెంబడిని బోరనరాఁగ యుధిష్ఠిరుండు న
త్తాపునకేగుదెంచెఁ దనతాతను గ్రమ్మఱఁ జూచువేడుకన్. 55

క. ఏతెంచి జోతచేయుడు

నాతండును మోడ్పుగన్ను లరతెఱచి వడిం
జేతుల నిమరుచు మనుమని
నాతఱి దీవించి యిట్టలనె ధృతరాష్ట్రున్. 56

క. కొడుకులపోకకు మది వగ

గుడువకు మించుకయు నీడు కొనవల నెల్లం
గడువడి నుడువు యుధిష్ఠిరుఁ
డడలక యీతనినె నమ్మునున్నిటికింకన్. 57

ఆ. అనుచుఁ జెప్పి పిదప నందఱి సేగుంబు,

లరసి కనులు మొగించి యబ్బురముగ
మొదలుఁడుదియులేని మొనవేల్పుమదినిల్పి,
విన్ను వాఁకకొడుకువిడిచెనునులు. 58

ఆ. కొంతనేపు తాత కొఱకును జముపట్టి, కనుల నీరుఁచి కళవళించి
వెనుకఁ బెద్దవారి పనువున నతనికి, నగ్గిపనులు దీర్చె నడలుతోడ. 59

మ. వెనుకఁ భీమునియన్న తాతకును దావిన్నేటిలో నూపులకొ
వనటంబొందుచు నీళ్లతో వదలి యానాఁడేటినిం దాటి త్రో
నను నన్నం దనతాతఁ జంపుటకుఁగా వంతం గడుం బొంది కా
ననునుండం జనువాడనంచుఁ బలుకక వ్యాసుండునుం గృష్ణుఁడున్.

జే. పలుదెఱంగులఁ దాల్చిమాటలనుగఱపి,

యింటికియుధిష్ఠిరుని దెచ్చి రెట్టకేల

కంతవ్యాసుండు జముపట్టి ననువుమోఱ,

వారువపుజన్న మొనరింప నేఱుపఱిచె.

61

క. పోరున దాయల నటువలె, దోరించిన దోసమెల్లఁ దొలఁగును నీకున్

వారువపు బన్నమున నని, ప్రేరేప యుధిష్ఠిరుండు వెత దిగఁ ద్రావెకొ

పనమయూరము. కన్వడిసి గుఱ్ఱమును గావఁగను బంచెకొ

నవ్వడిని జన్నమును నవ్వటిలఁ జేయన్

నవ్వచును వెన్నునని నాయముగ వేడెకొ

దవ్వగనుజోపి వగతాలిమిని దాల్చెకొ.

63

మ. త్తిక్కోకిల. అన్నిపంపునఁ క్రీడి విల్లులు నమ్ములుం దసరారఁగన్

దిన్నఁగా నల మావునోయిన తెన్నునం జనుచుండఁగా

మున్నగా నరుదెంచి జక్కివి మోది పట్టు త్రిగల్గెలం

జిన్నపోరున గెల్చి చెచ్చెరఁ జేరె నొండు విలాసికిన్.

తా. అంతం దత్తడి పోయిపోయి గరువం బారంగఁ బ్రాజ్యోతిషం

బెంతో వైశ్రమ చేరెఁ జేరుటయు నష్టే వ్రజదాతుండు దా

సంతోసంబున వచ్చి పట్టుకొనియొంకిం జలం బొప్పుఁగాఁ

బొంతం గవ్వడి వచ్చి తాఁకెంతనిం బోటొగ్గి వాఱ్ఱాపులన్.

65

క. భగదత్తుని కొమరునితోఁ,

దగఁ బోరాటంబు నల్పి తనదుమగఁటిమిన్

బాగడఁగ జేజేల్ గవ్వడి,

తెగువం గారును నడంచి తెరలిచె నతనిన్.

66

తే. అపుడు జన్మంబు చూడరానతనిఁ బిలిచి,

వారువమువెంట నచ్చోటువాసిక్రీడి

చేరె లాఁతివిలాతిని సింధువ నెడు,

పేరఁ బరఁగెడునాసిని తెంపుమిగుల.

67

క. అయ్యెడ నచ్చటివారలు,

కయ్యమునకుఁ గ్రీడిఁ గవిసి కడుబీరమునన్

డయ్యఁగఁ బోరి పొలంగిరి,

నెయ్యరలోఁ గూడి కడకు నివ్వెఱ గదురన్.

68

క. తనతండ్రిఁ జంపినాతఁడు

చనుదెంచె ననంగ గుండె జల్లనవినిగ్ర

క్కున నునుఱులు విడిచెను నిం

టనె సైంధవునికొమరుఁడు డిటం బెడలంగన్.

69

తే. అతనికొడుకును నె త్తికొం చచటి కపుడు

నచ్చి దున్నల వివ్వచ్చు పజ్జ నిలిచి

బుడుత నాతని కాళ్లపైఁ బడఁగవై చి

కన్నులను నీరు కాల్యలుగట్ట ననియె.

70

తే. అన్నయితఁడు నీమేనయల్లుబిడ్డఁ

డితనిఁ గనికరింపుము నెమ్మియెడఁదలిర్ప

వీనితండ్రియు నీరాక విని కలంగి

మీఁది యూపిరి మీఁదనె మిడిసి విడిచె.

71

క. అన నక్కటికంబెదలోఁ

బెనఁగొనఁ జెల్లెలిని నెత్తి బిగికవుఁగింటం

బెనఁచి కడుం గారవమునఁ

దనువుచు నూరార్చి మంచితనమున ననియెన్.

72

క. అమ్మా నీవేమియు డెం.దమ్మున వంధురక వీనిఁ దగఁ గొంచును నీ
విమ్ములనింటికినరుగుము| కొమ్మానేఁజోయివత్తుఁగొఱఁతెన్నకుమా.

క. అనివారువంబు వెంటను | జనఁగానదియు మణిలూరు చక్కికి నతనిం
గొనిపోయెఁ గ్రీడిరాకను | విని యెంతయు సంతసించి వేడుకతోడన్.

వ. కవ్వడికిం జిత్రాంగదవలనం గలిగి యెవ్వరుం దనకు నాటి రాకుండ
నిండు మగంటిమి నవ్వీడేలుచుండు బ్రభువాహనుండు.

75

తే. ఎరుగుగా వచ్చి కాళ్లకు నెరఁగి లేచి

యోరనిలుచుండ నాతని దారిఁగనక

చిన్నపుచ్చిన నలుకయు సిగ్గు గదురఁ

దండ్రో నాల మొనరింపఁ దలఁచి నిలిచి.

76

క. పన్నికొనివచ్చి దండుల | నన్నిటితోడను నెదిర్చి యాలము చేసెన్
వెన్నీకబ్రభువాహనుఁ | డెన్నియొవాలమ్ము లతనియెద నాటంగన్

సీ. చెచ్చెరఁ దనమీఁదఁ జిచ్చఱమ్మును నేయ

నీటితూపున దాని నోటువటిచి

చలము డింక పూని మలయలుఁగును నేయ

మగఱాతి వాల్మీకిలమరలఁజేసి

మానని కినుకతో మబ్బుముల్కి నిగుడ్పు

గాలితూపున దానిఁ గ్రమ్మఱించి

చిలువినంబును గ్రక్కు చిలువోలను దార్ప

గరుడితూపున దానిగండడంచి

వేలుపులు మెచ్చుఁ బోరాడి వెనుకఁ గ్రీడి
బభ్రువాహనుసూపునఁ బడియెనేల
సంతఁ జిత్రాంగదయువచ్చి యడలఁ దొడఁగెఁ
గొడుకుదూఱుచు మగనిపైఁబడి కడంగి.

78

తే. క్రన్నననులూచిపాఁపజగమ్మునండి,
మండుగొనివచ్చియిచ్చిన సందముగను
లేచికూర్చుండఁ గవ్వడిచూచియెల్ల
వారుమరలఁజచ్చినవాఁడబ్రదికెనంచు.

79

ఆ. తలఁచి సంతసిలిరి తర్వాతఁ గొడుకును | దండ్రీకాశ్మవ్రాలితడవుఁలిచ్చి
తప్పసై పవేడఁ దటుకునఁ నక్కునఁ | గదియు జేర్చి పట్టి గారనించె.

చ. అటుపిదపం గొమారు నల రారఁగ వీడ్కొని యొండుచోడికిం
దటుకునఁ బోయి కానలను దత్తడితోడను జొచ్చి యేఱులన్
దిటమున దాఁటి యెండకును దెమ్మకు నోర్పుచుఁ గ్రీడి కొన్ని నా
శ్మటునిటు నూరకే తిరుగులాడుచు గుఱ్ఱమువెంటఁ బిమ్మటన్.

81

క. చొచ్చి జరాసంధునిప్రో,
లచ్చట నాతని మనుమని నాలములో వి
వ్వచ్చుడు లోఁగొని కానుక,
లచ్చుపడం బుచ్చుకొనియె నాతనివలనఁ.

82

తే. పిదప గాంధార మనునేలఁ బేర్చితోఁపఁ,
గ్రీడిజన్నపుగుఱ్ఱబుతోడఁ జొచ్చి
గోర మగుపోర నచ్చటివారి నోర్చి,
వారికడసామ్మఁగొని వెన్నవంకమరలె.

83

ఆ. అంతఁ గ్రీడిరాక నటమున్నె వెన్నుండు,
జమునిపట్టితోడ నమరఁదెల్పె

సంతసంబు మీఱఁ జనుదెంచె గ్రీడియు,
నూరునేరఁజాల నొడమిఁ గొనుచు.

84

ఉ. తమ్మునిరాకకు న్మదిని దద్దయు సంతస మంది యక్కునన్
నెమ్మిని గారవించి తగునేమముతోడను మాపుజన్నమున్
నెమ్మదిఁ జేయఁగాఁ దివిరినేలను గల్గిన జన్ని గట్లకున్
సొమ్మును గొల్లగా నొసఁగి చొచ్చి యుధిష్ఠిరుడల్లజన్నమున్ 85

క. ఎల్లరుమెచ్చఁగ నొనరిచి, యల్లము తల్లడము నీటి యెజ్జల నీవి
బెల్లగు మన్ననలఁ దనిసి, యెల్లరఁ దగవీడుకొల్పి యెలమింబొందెన్.

తే. రహిని గాంధారికిని ధృతరాష్ట్రునకును,
బనులు నేయుచువారల్ బాఁతఁబడసి
కాఁపులెల్లను దన్నెఱ్ఱుఁ గన్నతల్లిడి,
వడువుననుజూడజముపట్టి పుడమినేలె.

87

సీ. తెల్ల వాఱఁదడవ యల్లనఁ బాండుకొ
మారులు నేమంబులారయంగఁ
గొంతియుఁ గోడండుఁ గూర్మితోవచ్చి
పలుమాఱు నిచ్చులుఁ బనులునేయఁ
గొలుపుడు కాండెల్ల నలసట యెఱుఁగక
కెలనఁగాచుక యుండికొలుపునేయ
నారగించినవెన్న నరుదెంచి పాఱులు
కదలక వేడుకెకతలు సెప్పఁ
గొడుగు తెల్లను బోయినకొఱతె యించు,
కేనిఁగానరాకుండుంగ నెసఁగుచుండె
దానుధృతరాష్ట్రుడల్లగాంధారిఁగూడి,
జమునికొమరుండుతగివట్లుబరువుకతన.

88

క. బీదకు సాదకు బాపల, కాదట, దామిచ్చుచుందు రాముడుసర్వకు
గాదనక కాసుపీసము, ప్రోదిగఁగొడుకియ్యఁ బండువులఁ బబ్బములన్

సీ. ఈమాడ్కిఁ గొన్ని యేండ్లమీటను గొఱుత
లేకుండ నచట మేలిమిగనుండి

యొకనాఁడు భృతరాష్ట్రుఁ డొంటిగ వచ్చిన
జముపట్టి నొద్దకుఁ జక్కఁబెలిచి

యెవ్వరు విచకుండ నేకతంబునఁ జెప్పె

నాతండ్రి నీవిల్లు నడుపుచుండఁ

గొడుగులు గలనాఁటి వడువునకంటెను

జాల మేలుగఁ బ్రొద్దు జరుగునాకు

నిచటి నుగములనెల్లను నిచ్చితీఱఁ,

గుడిచినాఁడను నేండ్లను గడచెఁ జాల

నింకఁబెఱజగమ్మును గోరుటితవు నాకు,

నడవికినిబోయి యుండఁగ నానతిమ్ము.

90

తే. అనిచగుండెలుబ్రదలై యతఁడుకొంత,

వడివితాకునఁ బెదవులుదడుపుకొనుచుఁ

బలుకఁగా లేకయెట్ట కేనిలుఁగు తెచ్చు,

కొనియుధిస్థిరుఁ డలతండ్రికినియెనిట్లు.

91

క. మీరడవులకుం జనఁగా,

నేరను నేనుండ నిచట నేనునుమీతో

గారవమున వచ్చెద నిదె,

యీరలు ననుఁ గూడఁ గొంచు నేగుఁడు వెంటన్.

92

క. పోవలదని పలుదెఱుఁగులు, గా విన్నవమును నొసర్చి కాభులమీఁదన్

లేవక పడఁగావ్యాసుఁడు, తా వచ్చి యుధిస్థిరుఁ గని తగనిట్లయెక.

తే. అరయనీతండు పెద్దవాడై నవాడు,
బలసిపుడమిపై బెక్కిండ్లుబ్రతుకఁబోడు
కానలోనుంటయేయింకఁగరములెస్స,
యితనినంపుమియొండాడకిపుడుతోడ.

94

క. అని యెట్లో యొప్పించిన, వినియందఱు నెఱిగి వచ్చి వెలవెలవోవఁ
జనుదెంచి కుంతి యడవికిఁ బనివడి తా బావవెంటఁబయనంబయ్యెన్

క. మానుషఁ జాలక యామెను, గానకు గాంధారితోడఁ గలఁగకపంపం
గానొడఁబడిరికొమాళ్ళును, మేనులు వడఁకంగనోరు మెదలువకోర్కిన్

సీ. అప్పుడు ధృతరాష్ట్రఁ డనిలోన మున్నట్లు
చచ్చినవారికై చాగములను

జేయంగఁ గోరినఁ జెప్ప నలవిగాని

రొక్కంబును యుధిష్ఠిరుం డొసంగ

విచ్చలవిడి నేలవేల్పులకును నిచ్చి

చెప్పి యెల్లరవద్ద సెలవువడసి

నారచీరలు గట్టి నాతిగాంధారియు

సంజయుండును గొంతి సరస విదురుఁ

డరుగుదేరంగ వెల్వడి యడవి కేగెఁ,

జాలదవ్వగ నాతని సాగ నంపి

తానుఁ దమ్ములు వీడ్కొని తల్లి నచట,

వీడుచేరెను జముపట్టెనుకవచ్చి.

97

మానిని. తల్లియు నాధృతరాష్ట్రఁడుఁ గానకుఁ దద్దయునేడుకతోఁజనఁగా
నుల్లముపల్లటలఁగను గుందుచు నొక్కటనుండి యుధిష్ఠిరుఁడుకొ
బెల్లుగ వారలఁ జూచెడు కోరిక వేగిరపెట్టఁగఁ దమ్ములతో
సిల్లట వెల్వడి వారల రోయుచు నేగెను నందఱు నున్నెడకున్

తే. ఇల్లుజను దారిలోనొక్కయెడనువిదురు,
దుండెవెట్టివాడునుబోలెనొప్పుదటిగి
యతని గనియిదెనినుజూడనరుగుదెంచి,
నాడనంచుయుధిష్ఠిరుడాడునంత. 99

తే. బదులు పల్కక యొకచెట్టు మొదలజేరి
మీఁదు చూచుచు నప్పుడ మేను విడిచె
నతనికొకయి కొంతసే పచట నుండి
వనట జముపట్టి చనె దనవారి జూడ. 100

క. చని విదురుని చావెల్లరు,
వినఁగా జెప్పినను వారు వెత మెచ్చుంగా
బనవి రతనిని దలంచుచు,
మునుకొని జముపట్టియాత్రముం జెందంగన్. 101

తే. వగవు లుడిగినవిమ్మట దగినకరణి,
దద్దయును వేడ్కతోనాటిప్రాద్దుగడపి
రెల్లవారలు జడదారు లేగుదెంచి
పున్నియపుంగిత లోపిక పూని చెప్ప. 102

క. ఈ కరణిని నొకనెలయట, నీకొని జముపట్టి నిలువ నెల్లరునెలమిం
జేకొని కొంత యేమియు, లేకుండగ నుండిరందులియ్యముగాంగన్.

తే. అట్టులుండంగనొక్కనాడరుగుదెంచి,
వ్యాసుడొకరేయియచ్చటవారితోడ
గడపిమఱునాడు ప్రొద్దునంగడియ బిలిచి,
చీకుతేనికిహితవునజెప్పిచూయె. 104

తే. సాగి వ్యాసుడచ్చటినుండిచనకమున్నె,
యతనియానతి దలఁబూనిజతనమునను

అంత ధృతరాష్ట్రఁ డెంతయు మంతనమునఁ
జెంతకునుభీమునన్ననుజేరఁజేరి.

105

త. పోలుతెఱఁగున నొక్కంత బుద్ధిగఱపి,
నేర్పుమాటల నాతని నేలయేల
నొయ్య వీటికిఁబోవంగనియ్యకొలిపి,
యంచే దమ్ములతోఁగూడ నతని మరల.

106

క. వచ్చి యుద్ధిష్ఠిరుఁడొప్పుగ,
నిచ్చటఁ గొన్నాళ్ళు నేలయేలుచు నుండన్
వచ్చి యొకనాఁడు నారదుఁ,
డచ్చుపడం జెప్పె నంగలార్చుచునిటులఁ.

107

సీ. ఒడయండ నీవట్లు నడతెంచిసంతట
నీతండ్రి కుంతిని నెలఁతఁ గొనుచు
వేల్పుపేటికిఁ బొంత వెలయుకానను జేరి
యాకటంటను నెమ్మియలరనుండి
మఱదలుఁదెఱవయు మఱివెంటఁబడిరాఁగ
నడవిలోనొకయెడఁపడచుచుండఁ
గాఱుచి చెల్లెడఁగ్రమ్మి మంటలు నింగి
ముట్టంగ నలైస లఱ్ఱైకవియ
నాఁడువారును జీకును నయినకతనఁ,
బోవఁగాలేక మూపురుఁ బొలిసిరందు
నేను నచ్చటివారిచే దీనివినుచు,
నరిగి చూచితఱి బీనుంగు లై నవారి.

108

తే. కాలుగలవాఁడు గావునఁ గమరిపోక
నంజయుం డొక్కకొండను సరగ నెక్కి

వేసులును ధృతరాష్ట్రుచే వేడఁబడుచు
నునులులను గాచుకొనియెఁ దానొక్కరుండు.

109

క. అని చెప్పడు నేలంబడి,
కనుఁగొలుకులనుండి నీరు కాలువపాఱు
గను నేడ్చెఁ దల్లిఁ దండ్రిని,
బెచుగొంతున, దలఁచి వేర్వేఱకడుఁ.

110

తే. వార లిద్దఱికొఱకు గాంధారికొఱకు,
మిక్కిలిగ నుమ్మలించియుమ్మేటితేడు
వారదుం డూఱడించిన గారవమున,
డౌదమున నొక్కయించుకకుందువాసె.

111

క. ధృతరాష్ట్రునకును గొంతికి, వెత గాంధారికిని వేఱువేఱుగ న్గల్గ
జతకుపటిచి నూవులతో, జతనంబున నీళ్ళు విడిచి చాగము లిచ్చెఁ.

సీ. బవరంబు నడచి యిప్పటికిని బడునెన్ని
దేఁడులు గడచె నొక్కంతలోన
మఱి ఁదియేడేండ్లు మాకుగ జముపట్టి
పుడమినేలెను వగలెడఁద బలియ
ముప్పదియేడేండ్లు ముగిసిన నొకనాఁడు
వెన్నునిఁ జూచెడు వేడ్కతోడ
ద్వారక కల్లవిశ్వామిత్రుఁడును వార
దుండును గణ్ణాడుఁ దొడఁగి వచ్చి
యూరిబయలునునడ నూడుచుండఁజూచి,
దుడుకుఁదనమున వెన్నునికొడుకులెల్ల
జాంబవతికిని బుట్టిన సాంబునకును,
నాఁడు వేసంబు నమరించి యాగడమున.

113

తే. కడుపుతో నున్నలాగునఁగానఁబడఁగఁ,

బుట్టములుచాలఁ బొట్టకుఁజుట్టఁబెట్టి

పలువురును గూడిచుట్టుగుంపులుగనవుడు,

నవ్వుచునువాడవాడలఁ గ్రొవ్వుమీఱు.

114

క. తిరుగుచు నా జడదారుల, సరసకుఁ గొనిపోయి వాని సాగిలఁబడఁగా

వెరవున నొసరిచి కడుఁబో, తరమున నిట్లనిరి కన్నుఁదిమ్ముల నగుచుకా

మధ్యాక్కర. జడదారులార యీకొమ్మ నెగెగాను చొమ్మిది నెలల

కడుపుతోనున్నది దీని కడుపునఁ గూఁతు రొదవునా

కొడుకు పుట్టునొ చెప్పుడయ్య కోరిక లొడఁగూడ నన్న

నొడలు మిక్కిలిమండి వార లొయ్యన నిట్లని రలుక. 116

తే. మీకొలంబున కెల్లను మిత్తియెన,

పెద్దరా యొక్కఁ డీపెకు వేగఁ బుట్టుఁ

బొండు మామాట తప్పుదు పొండనంగ,

వెడలి రింటికి మోములు వెల్లవాఱు.

117

క. వారందఱు వగచుచు నిలు,

నేరం జని సాంబు కట్టుచీరను విప్పు

గా రామొక టూ డిపడెన్,

వారలయుల్లంబు లెల్ల వ్రక్కలుగాఁగన్.

118

క. పొడగని దానింగొని చని,

వడివడిఁ బొడుముగ నొసర్చి వదలక దానిం

గడలిం గలిపిరి యంతటఁ,

బొడవడఁ గెడు నంచు నెంచి పూనికి మీఱన్.

119

సీ. అట్టులు వారలఁ దిట్టినతపసుల

నోరెట్టిదో కాని నునుపుమీఱు

నామఱుసఱినాఁడె యాచోటనెల్లను

జెల్లుగాఁ గ్రోవ్వాడి జెల్లుమొలిచె

నొకనాఁడు బలరాముఁ డుద్ధవుండును బోయి

కోరిక ల్విడనాడి చేరి రడవి

వెన్నుండు మిగిలినవీటివారల నెల్ల

జాతర నేయంగ సంధ్రమునకు

మెటఁ గొనిపోయె వారిలో వేనవేలు,

కల్లుద్రావుట మైకము గప్పి మిగుల

నొడలుతెలియక చూలుచు నొకరి నొకరు,

తిట్టుకొంచునుసూరకకొట్టుకొంచు.

120

ఆ. అన్నలనక తమ్ములనకుండ నొండొరుల్,

తప్పద్రాగి కాళ్ళదాచుకొనుచుఁ

జెంత జెల్లు పెరికి చేతులకొలదిని,

గొట్టుకొనఁ దొడఁగిరి కొంద అందు.

121

ఉ. వారిని జూచి వారు తెగువం గలయంబడి రెండుపాయలై

నోరికొలంది నొండొరుల నూఱులు కాఱులు ప్రేలుకొంచు నె

వ్వారిని జీరికింనక వాడితనంబునఁ బోరియొడ్డునం

గోరముగాఁగ నేలపయిఁ గూలుచు నీల్లిరి తెల్లుదెబ్బలన్.

122

క. కృతవర్మయు సాత్యకియుం, బ్రతుకుల కేమియును నాసపడ కెప్పటివో
కతలపుడు త్రవ్వకొంచును, వితగాఁబోరాడియాడివిడిచిరి యుసుఱుల్.

క. నెఱిఁ బ్రహ్మమ్ముఁడు సాంబుఁడు,

మఱియుం గలయట్టిమేటిమగలతెగలునుం

గొఱమాలిన యాలంబునఁ,

మఱివోయిరి లేనిపోని పట్టెంపులచేన్.

124

క. పోరను జావగ మిగలిన,

వారువముల నేనుగులను వరుసను గొనుచున్

ద్వారక కేసెను వెన్నుడు,

దోరినవారినిఁ దలంచి శ్రోక్కటపడుచున్.

125

వసంతతిలకము. వెన్నుండు చుట్టములు వేలకొలంది చావన్

గన్నారఁ గాంచి వెతఁ గవ్వడిఁ జూచుకోర్కిన్

బన్నంబు నొందియును బంచెను నాడెపోవం

జెన్నార దారకనిఁ జెచ్చెరఁ గ్రీడిఁ దేరన్.

126

ఆ. ఇట్లు లతనిఁ బంపి యేమియుఁ దోచక,

కొంతతడవు లోనఁ గుందుచుండి

కడకు నిల్లువెడలి కానల కొక్కట,

నన్నమున్న పోయివట్ల తాను.

127

కమలవిలసితము.

చని యడవులకును సరగను నన్నన్,

గనుఁగొని జరగినఁ కతఁ దెలుపంగన్

విని యతఁడు నపుడె విడిచెను మేనికా,

వనటను మఱిమఱి పనువుచువారికా.

128

తే. అన్న పోయినపిచ్చుట వెన్నుడడవి,

దిరుగుచెందుఁగాల్పిలువకదిగులుత్తోడఁ

జెట్టు మొదలికిమేనును జేరవై చి

యొడలు వశఁకంగఁ దద్దయునడలుచుండె.

తే. కాలు గనలుట దవ్వులఁగాంచియొక్క

బోయ యది యొక్కమెకమని బుద్ధిదలఁచి

వింటఁ బలుతూవు గూరిచి వేసెనతనిఁ

జెల్లె వెన్నుండు నానెబ్బచేత నపుడు.

130

సీ. వెన్నునిచే నట్లు మున్ను పంపఁగఁబడి

దారకుఁ డరుదెంచి తగినయట్లు

పాండునికొడుకుల దండకుఁ జని వారి

కందఱకును జోత లమరఁ జేసి

ద్వారకలోఁ గృష్ణు బలఁగంబు మడియుట

యెల్లను వగచుచు నెఱుకపఱచి

వెన్నుండు సరగను నిన్నుఁజూడఁగఁగోరి

నన్నుఁబంచెనని యిరునునకుఁ జెప్ప

నపుడ పయనమై వివ్వచ్చుఁ డన్నయొద్ద

సెలవు గైకొని ద్వారక చేరియందుఁ

గృష్ణుఁ గానక వందురి కీడుమీఁది

కీడుగా వనుదేవుండు కెడయఁ జూచి

యతనికేని నగ్గికర్జంబు లపుడ తీర్చి.

131

క. అశవులఁబడి కవ్వడి వడి,

నడలుచుఁ జెలికానికొఱకు నందును నిందుకొ

దడఁబడ నడుగులు దశవుచుఁ,

బొడగ నె బీనుంగు జెట్టు మొదలనునొకచోన్.

132

తే. అట్లు కని మొదలైనీకిన యరఁటివోలె,

నేలఁబడి గోలుగోలునఁ జాల నేడ్చి

తన్ను దఱివార లూరార్ప దాల్మిపూని,

కడకుఁ బీనుంగుపైఁబడికాఁగిలించి.

133

తే. లేచివెనుకటి నెయ్యములైప్పికొనుచు

నడుగులొకకొన్నివారితోనడచిమోలఁ

గాంచి బలరాము పీనుంగుఁ గదిసి దాని

వగపు సంధంబులోవల మిగులమునిఁగి.

134

తే. తాలిమియె తెప్పగా దాని దాటి యచట

చినుగు లెల్లను నేటించి సొదలుపేర్చి

వీనుఁగులరెంటి నందుంచి పెట్టి చిచ్చు

తిన్నఁగా వారి నిద్దట మన్నునేసె.

135

సీ. చేసి యచ్చటనుండి చెచ్చెర వెల్వడి

మరల ద్వారకజేరి మఱుఁగువెట్ట

కందతితోఁ గృష్ణుఁ డన్నయు సమయుట

చిన్న మొగముతోడఁ జెప్పివైచి

యావీటఁ గలవారి నందఱు దోకోని

మేలిసరకు లెల్లఁ బోలఁగొనుచు

గుఱ్ఱఁబులను నేనుఁగుల నావులను వెంట

నడపించుకొని క్రీడి కడలిగట్టు

చేరె నంతట నేమని చెప్పనాడ

నప్పు డంగద లొంటిరా వనెడునట్టి

సామెత నిజంబుగానుప్పు నంద్రమునను,

మునిఁగిపోయెను ద్వారక మొదలుముట్టి.

136

ఉ. అక్కడనుండి క్రీడి తగనందఱిఁ దోడ్కొని వచ్చు దారిలోఁ

దెక్కలికాండ్రు బోయ లొగిఁ దెన్నున కడ్డమువచ్చి కప్పడిం

జక్కఁగఁజేసి కై రువులు చేకొని వెండియుఁ గూడవచ్చురా

చక్కెరబోండ్ల సొమ్ములను జాలఁగ దోచుకపోయి రొక్కటన్.

ఆ. మగనిచావు క్రీడి మొగమున రుక్మిణి,

మొదలుగాఁగఁ గలుగు ముద్దరాండ్రు

సొరది నాకించి సొదపేర్చుకొని వొచ్చి,

కాలి చచ్చి రొండు క్రచ్చులుడిగి.

138

తే. సత్య మొదలైన తక్కినచాన లెల్ల
గోరికలఁ గోసి యుడవియూకులను మేసి
యిచటి సుగముల నెడఁబాసియెసఁగఁదలఁచి
యపుడనుడవులపాలై రి యడలుతోడ. 139

క. తక్కినవారలఁ దోడ్కొని,
మిక్కిలి వెసనంబుతోడ మే ననరంగా
నెక్కుడు పయనంబులఁ దన,
యిక్కుకు నరుదెంచి చేరె నెల్లరతోడఁ. 140

క. అచ్చటికి వ్యాసుఁ డప్పుడు,
వచ్చినఁ గనలేక మొగము వంచుకొనుచు వి
వ్వచ్చుడు పలుకం జాలక,
వెచ్చున నూర్చుచును జెమట వెల్లువగట్టెఁ. 141

తే. కాళ్ళపయి వ్రాలి యేడ్చుచుఁగదలకున్న,
లేవఁగానె త్తిమసిలోనఁజేవపూన
నూఱుతెఱఁగుల నాతని నూఱడించి,
యిప్పగిదిఁగుందఁగతమే మొచెప్పమనియె 142

మ. లినినం గన్నుల నీరునించుచును నేయంబొప్ప నన్నెప్పుడుం
దనయట్లే కనుఁగొంచుఁ బోర ననుఁ బెద్దంజేసి తామావులం
జనఁగాఁ దోలుటకై న నొప్పుకొని నకా సైదోడుకన్నం గడుం
బనిగాఁ బ్రోచిన కృష్ణుఁ డిట్లు మడిసెం బల్కుల్ మఱింకేటికిఁ.

క. బలరాముండును దక్కం,
గల వెన్నునివంకవారుఁ గడతేటిరి ము
క్కలముగ నొండావులతోఁ,
జలమునఁ బోరాడి కల్లు చవిగొని యుంటఁ. 144

తే. కడకు ద్వారకమునిఁగెనుగడలిలోనిఁ,

జొచ్చి నేవెన్నునిల్లాండ్రఁదెచ్చుచుండ

బోయ లెదిరించి యాపువ్వుబోడ్ల నగలు

నోచుకొనిపోయిరంనటదొడ్దవెట్టి.

145

తే. అనుచుఁ దెల్పిన వ్యాసురండు ననువు మీఱ,

నికమీఁద నీజగమున నీర లుంట

తగవు కాదని క్రీడితోఁ దఱిమి చెప్పి,

తానుదనదారిఁబోయెన తపసిజేడు.

146

లయగ్రాహి. అంతనదియంతయునువంతగను నర్జునుఁడు

గొంతితొల్కట్టికినిజెంతఁజనిచెప్పన్

పంతమెయి నేలఁబడి కొంతవడి వందురఁగఁ

బొంతఁ దగువారతని నెంతయునుదేర్పక

దొంతరగఁ బైకుబుకు వింతవగ లెల్లనొక

గంతునను బోనుడిపి యింతిఁ గొని వేగన్

సంతసముతోఁ దనురు పంతముగ నేవు రిఁక

రంతువడ కేగుటకు సంతటను నెంచెన్.

147

తే. అనుచుఁ దలపోసి తమ్ములనాలిఁబిలిచి,

మనముమనువులు చాలింపమందిదింక

నడవులకు వత్తురేయని యడుగవారు,

మంచిదనియియ్యకొనిరియమ్మాటలకును.

148

ఉ. అంతట నూరివారలను నందఱు బిల్వఁగ నంపి వారితో

నెంతయు నెమ్మిమీఱఁ దను యిప్పటిపూనికి యెల్లఁ జెప్పి యా

వంతయు వంతనొంద కెదనాదట నుండఁగ నానతిచ్చి యొ

క్కింతయుఁ గొంకుమాలి చన నెంచిరి యేవురు నన్నదమ్ములున్.

తే. కృపుని రావించి తగఁ బరీక్షితుని నతని,
కొప్పగించి కరమ్మును గొప్పచేసి
పుడమి నేలంగ నభిమన్యుకొడుకు నిలిపి,
జన్నిగట్ల కొనర్చిరి చాగములను.

150

క. బాపండొక్కఁడు కవ్వడి, దాపునకు న్వచ్చి విల్లు తడయక నీవీ
తేపకడనే విడువు మన, నా పగిదిని గాండివంబు నతఁ డిడఁ గడలిన్.

సీ. రాచటికంబున రహిఁ బరీక్షితుఁ బెట్టి
ప్రొల్లివారల వీడుకొలు వడసి
చిత్రాంగదను బిడ్డ చెంతకుఁ బంపించి
వడి నులూచిని దండెకడకుఁ బంపి
ద్రోవదెడమతోడఁ దోడ్కొని పయనమై
పొరిఁబాండుకొమరు లేపురునుగదలి
కానలఁ బడి మెల్లఁగాఁ జరుచుండంగ
వేపియొక్కటి వారివెంటఁ బడియె
నంత దగయు నాకలి చూడ కరుగ వారు
కాటుకానలలోపలగండ్లుముండ్లు
గాళ్ళఁ దవులంగబడలిక గదిరి మిగుల,
వెనుకఁబడిసోలిద్రోవదివిడిచెమేను.

152

సీ. బడలిక కడలు తోడ్పడ వెక్కరాలేక
సహ దేవుఁ డొకచోటఁజచ్చిపడియెఁ
దమ్ముఁడు చావంగఁ దడఁబడి కాళ్ళాడ
కొక చోట నకులుండు నొఱిగి కూలి
మూపురపాటును బోవుచుఁ దిలకించి
యెదవ్రయ్యఁ గవ్వడి యెరుక నీలై

దమ్ముల నాలిని దలచుచు దగదొట్టి

భీముండు నొకచోట బిద్దివారె

నిట్లు తమ్ములు నలువురు నిగురుబోడి

సమసి పడినను దా నేమి పరకుగొనక

పోవుచుండెనుజముపట్టిపోవదయ్యె,

గుక్కయొక్కటియునువెంటఁగూడముట్టి

153

తే. కుక్క వెంటడిఁ జనుదేరఁ గొంతదవ్వ,

వెడల జముపట్టి కెదురనువేల్పుతేఁడు

జేరి నొకదానిఁ గొనివచ్చి తెరువునందు,

నిలిపి యాతనితోడను బలికె నిట్లు.

154

క. ఎకిమీఁడ యిదిగొ నరదము,

నొకదానిని నీకుఁగాను నోయన నిటకున్

గికురింపక కొనివచ్చితి,

సుకముగ నిదియొక్క రమ్ము నులువుగనాతోన్.

155

ప. అనిననావేల్పుపుతేని కానేలతేఁడెంతయు నొదుంగుపాటునఁ జేతులు

జోడించి జోతచేసి యిట్లనియె.

156

తే. నన్నుఁ గనిపెట్టుకొని వచ్చుచున్న దిద్ది,

చాల దవ్వలనుండియు జాగిలంబు

దీనిఁ గూడ నాఘోష నీతేఁమీఁదఁ,

దెచ్చుటకు నానతిమ్ము నే వచ్చువాడ.

157

అ. అనిన వేల్పురాయఁ డల్లన నిట్లనె,

గుక్కయేడ వేల్పుటిక్క యేడ

దీనిఁ దేరిమీఁదఁ దెచ్చుట తగ దన్న,

నింత నన్ని యొడయఁ డిట్లునియె.

158

సీ. తమ్ములు నిల్లలుఁ దారెల్ల సనుఁబాయఁ

దానొక్కటియు వెంటఁదవిలియుండి

సనునమ్ముకొని వెంటఁ జనుదెంచినట్టియీ

వేసిని నడవిలో విడువఁ జాల

సను నెప్పుఁ గవిపెట్టుకొని యున్న వారిని

నడవుల పాల్చేసి యరిగి నేను

సుగ మొందుచుండుట తగవౌనె నేనును

దప్పక యీకానఁ దపసి నగుచు

నుండి దీనినరయుచుండు నోరెమిడుచుఁ,

బిడప నిన్ను మెప్పించి నే వెనుకవత్తు

వేట్టుటిమ్మున కిప్పుడో వేల్పు తేడ,

యరదమునుగొంచుఁగ్రమ్మఱురుగుమివు.

159

క. అని మోమోడక పలికిన,

వినియచ్చెరువడియెఁ గరము వేలుపుతేడ

ల్లన నప్పుడె జాగిలమును,

దనరూపుచు బాసి జమువితంబును చాల్చెన్.

160

తే. బాడ జమువట్టి తగవును జూడఁగోరి,

యట్లుచేసిన గుడెదాలు పలరె మదిని

వేల్పు తేడుచు నొడయచి వెంటఁగొంచు,

దేరిపై నెక్కియప్పుడెదివికిఁజనియె

161

ఆ. ఇట్లు బొందితొడనే వేల్పుజగమున,

కేగి నారదుండు నెల్లవేల్పు

లొలసి తన్నుఁజట్టి యుండంగనొడయండు,

పలుకులాడుచుండిపలికెనడుమ.

162

క. నాసై దోడుల బిడ్డల,

వేసాయము చూపవచ్చి బిద్దిన దొరలన్

వాసిం గనుగొన నాకిప్పు,

దాన పొడమై జూపరయ్య నందట నిచటక .

163

చ. అనవుడు మంచిదంచు నపుడాతని దోడ్కొనిపోయి యొక్కచో

బెనుషగు గద్దయక సుగము పెల్లుగఁ జెందు సుయోధనుం దగం

గనుగొనుమంచు జూపిరది కన్గొని యాతడు డెందమండుఁ దా

గినుకయు నీసునుం బడియె గ్రేవను నారకుఁ డుడిచూడఁగఁక. 164

ఉ. పుట్టిననాటఁగోలె నొకపున్నెముఁ జేసి యెటుంగవట్టి యీ

కట్టఁడి యిందు హాయిఁ గనఁగాఁ గతమే మొక నాకు నారదా

గట్టిగ బెల్లు మం చడిగి గండువ మాక్కొని పోరిలోపలన్

గిట్టుటయే యసం దనివినిం గనఁడయ్యె నతం డొకింతయుక. 165

జే. అవలఁ దమ్ముల నెయ్యర నయినవారిఁ

జూప జము పట్టి వేడినఁ జూడుమంచుఁ

గరము దవ్వుగఁ గొనిపోయి కానిపించి

రొక్కచోటను నలమట నొందువారి.

166

క. అదిగని యేవయుఁ గనలును,

మదిలో బొదలంగఁ జూచి మఱిమఱి పగవుం

గదురఁగఁ బొగిలెను దమ్ముల,

కదలని బెడఁదఁ దలంచి కలఁతం బడుచున్.

167

సీ. ఇటు కొంతవడిపొక్కి యిట్లనె జముపట్టి

యిదియేమి నారద యింతగోర

మిట్టిచే పరికింప నీవేల్పుజగమున

జరపెడు తగవుల చంద మెల్ల

నింతపటకుఁ జూడ కేనేమొ యనుకొంటి

తెలిసిపోయెను మీదు తెఱఁగు నేడు

పొడగంటి నేడు మా పుడమిలో నెన్నఁడు

విని కని యెఱుంగని వింతలిచట

పున్నె మెట్టిదొ యెఱుంగని ములుచలకును

సుగముల నొసంగి యెప్పుడుఁ దగవుగలిగి

మెలఁగువారికి దొసఁగులు గలుగఁజేయఁ

దగ వగునె యిండు నోవేల్పు తపసిజేడ.

168

క. అని వేలుపు టొడయన్పైఁ,

గవలించుకవోడమి యతఁడు కావలసినవా

రిని జూపుటకయి తనతో,

బనిచినవాని మరలంగఁ బంచె వెనుకక.

169

తే. వాఁడు వడిఁబోయి జముపట్టి పలుకులెల్ల

వేల్పు తేనికీ దిన్నఁగా విన్నవించె

నపుడ పరువెత్తుకొనివచ్చి యలినిగాంచి

యచటఁ దెఱగంటి సామియిట్లనియెదొరకు.

170

సీ కొలదిపున్నెముచేసికొన్నవా రదిమున్ను పొందుచునుగ మొందుచుండురిందుఁ

బదపడి యదిదీఱఁ బలువెతల్ గుడుతురట్లాట దుర్యోధనుం డట్టు బుందెఁ

జెడ్డపనులను గొంచెముగాఁగఁ జేసిన వారు తొల్లను వెతపడుదు రిచటఁ

గావున నీతమ్ము లీవెత లందిరి ముందుపీఠలు నుక మొందఁ గలరు

కుంద కేమియు దీనికి దెందదుండు । నీవు నొక కల్లమాటను నెసమువెట్టి

పలికి యొజ్జల ననిఁ గోయపడితి కాన । వలనె నీకును నీవారియలఁతఁ జూడ.

ఆ. అనుచుఁ దెలియఁ జెప్పి యాయనఁగని నీవు

మొదల నేటియందు మునుఁగుమనిన

మిన్నువాఁక లోనఁ గ్రన్ననఁ గ్రుంకిడి

తనరియతఁడు వేల్పుతనము పూనె.

172

తే. అపుడెయ్యఁకలియునుదప్పియతని కుడిగి. వింతగానల్క ప్రేముడివిడిచిపోయె
మఱియుఁగల్గినతొల్లింటికజత లెడలి । కలఁకలేనట్టియొకవింత తెలివియొదవె.

క. అంతటఁ దోఁ జుట్టువులును । వింతియుఁ దలియునుదండ్రియుయెల్ల యనుఁగుల్
చెంతలఁ బొలిచిరి తమతమ । వింతగు గద్దియలమీఁద వేడుకగాఁగన్. 174

తే వారిఁగనుఁగొంచు సంతసమారనందు । నెన్నినాకులు నెలచుక్కలెసఁగుమింట
నన్నినాకును సుగముల నందుచుండుఁజముని కొమరుండువేలుపుజగమునందు.

క. అవి పాండుని కొడుకుల కత । కొనముట్టఁగ నిటు శౌనకుండును మునుగాఁ
గను గల జడదారులకును । వినిపించిన పిదప ననియె వెన సూతుండున్ 176

తే. దీనివ్రాసినఁ జదివినఁ దెలియవినిన । వారలెల్లను దగు నడవడివి నేర్చి
దానిచేతను పిరులనుదద్దఁదనరి । యిందు నందును బెనుమగ మొందుచుండ్రు.

క. లెక్కకు వెక్కసమగుచును,

చిక్కటిలు జగమ్ము లెల్లఁ బెల్లుగ నీలో

నొక్కయెడ న్నైరసులవలె,

నిక్కగొని వెలుంగ నెప్పుడు నెనఁగెడు వేల్పు.

178

తోడకము. నేలను నింగిని నీట మెకాలన్

మేలిపులుంగుల మీలను వర్షన్

జాల నొనర్చి యొసంగుచు నోరెం

బోలిన గాచుచు నుండెడుదంటా.

గద్య. ఇది శ్రీమదాపస్తంబసూత్రలోహితసగోత్ర శుద్ధాంధ్ర నిరోఢ్య
నిర్వచన నైషధకావ్యరచనాచాతురీధురంధర సద్యశోబంధుర
కందుకూరివంశపయః పారావార రాకాకైరవమిత్ర సుబ్రహ్మ
ణ్యమాత్యపుత్ర సకలసుజనవిధేయ వీరేశలింగ నామధేయ
ప్రణీతంబైన యచ్చతెనుఁగు భారతమునందుఁ సర్వంబును దృఢీ
యాశ్వాసము.